

Digitized by the Internet Archive
in 2014

<https://archive.org/details/kejsarrudolfiisk00gran>

KEJSAR RUDOLF II:s KONSTKAMMARE

OCH

UPPKOMSTEN AF DROTTNING KRISTINAS
TAFVELGALLÉRI I ROM.

KEJSAR
RUDOLF II:s KONSTKAMMARE
OCH DESS SVENSKA ÖDEN

OCH OM

UPPKOMSTEN AF DROTTNING KRISTINAS TAFVEL-
GALLERI I ROM OCH DESS SKINGRANDE

NYA FORSKNINGAR

AF

OLOF GRANBERG

BIBLIOTEKARIE VID K. AKADEMIEN FÖR DE ERIA KONSTERNA.

STOCKHOLM
GUSTAF LINDSTRÖMS BOKTRYCKERI
1902

AVGVSTISSIMO ET GLORIOSISSIMO ROM. IMPERATORI,
RVDOLPHO II. GERMANIAE, HUNGARIAE, BOHEMIAE ETC REGI DNO SVO
CLEMENTISSIMO SVBIECTISSIMVS CLIENS AEGIDIVS SADELER IN DEMISSAE
ET DEBITAE OBFERVANTIA SIGNVM DEDICABAT ANNO M.DC.VIII PRAGA.

KEJSAR RUDOLF II

EFTER EN SAMTIDA GRAVYR AF GILLES SADELER.

FÖRORD OCH INLEDNING.

Detta arbete utgör på samma gång en grundlig omarbetning af och en på nya, omfattande forskningar fotad utveckling af min 1896 utgifna bok »Drottning Kristinas tafvelgalleri på Stockholms slott och i Rom», som trycktes i blott 125 ex. och sålunda icke kan sägas vara vidare spridd — den förkortade, franska upplagan utgjordes af endast ett 40-tal ex. och gick till större delen till utlandet, för hvilket den också var afsedd.

Det har länge varit min önskan att på ett mer uttömmande sätt få fullfölja mina för sex år sedan publicerade och sedan oafåtligt fortsatta studier i det intressanta ämnet, men jag har tvekat att våga försöket. Den framgång, som min lilla i våras tryckta bok om Allart van Everdingen och Julita bruk haft, både hemma och ute, har emellertid ingifvit mig förhoppning om, att vänner af konst och konsthistoria välvilligt skola mottaga äfven denna nya publikation.

Mer än ett fjärdedels århundrade har förflutit sedan den österrikiske konsthistorikern Alfred von Wurzbach i »Neue Freie Presse» skref en artikel, i hvilken han bl. a. påstod, att många bland taflorna i vårt Nationalmuseum härstamma från den konstälskande kejsar Rudolf II:s residens, slottet Hradschin i Prag. Det var detta påstående, som föranledde Fredrik Sander att offentligt förklara, att »ingen enda af Nationalmusei taflor kan antagas vara från Prag eller ens inkommen i landet såsom byte från trettioåriga kriget», och Georg Göthe att i »Kunst-Chronik» såsom sin mening uttala, att drottning Kristina vid sin afresa från Sverige medtagit största

delen af de främmande konstskatterna, att hon före sin affärd till utländska gunstlingar troligen bortgifvit åtskilliga konstverk och att det som sedan möjligen fanns kvar förgåtts vid slottsbranden 1697». Visserligen blef det längre fram uttrönt, att några få af musei målningar fordom tillhört hertig Maximilian af Bayern och utgjordes af krigsrof från München och Würzburg, men ännu för några år sedan hyste man inom Nationalmuseum den bestämda öfvertygelsen, att ingen af musei tafvor kunde härstamma från plundringen af kejsarborgen i Prag, där, såsom bekant, större delen af drottning Kristinas tafvelgalleri på Stoekholms slott eröfrades. »Detta tafvelgalleri», förklarade den officiella katalogen, försvann ur landet med den landsflyktiga drottningen, och vi förbigå det här, emedan det icke har något bevisligt sammanhang med svenska statens nuvarande samling. Det kan åtminstone icke vara annat än en lös gissning att en eller annan tafla, nammeligen det af Frans Leux malade porträttet af ärkehertig Leopold Wilhelm af Österrike, förirrat sig därifran.»

Mot denna asikt uppträdde jag först i mina 1895 utgifna »Konsthistoriska studier och anteckningar», och sedan i mitt ofvannämnda verk om drottning Kristinas tafvelgalleri, som var grundadt på ett ytterst noggrannt studium af oeh oupphörliga jämförelser emellan två gamla, allmänt bekanta, men till sitt innehåll likväl forbisedda inventarier, nämligen dels det, som vid svenskarnas plundring af det kejsarliga slottet i Prag 1648 upprättades, dels den lika summariska, på franska affattade förteekning, som kort före drottning Kristinas afresa från fosterlandet nedskrefs af hennes intendent och vice bibliotekarie, markis Raphaël Trichet du Fresne de Canges.

Dessa båda inventarier ha emellertid en gemensam och högst betänkelig brist: i intetdera finnes ett enda konstnärsmamn upptaget, oeh beskrifningarna äro så knapphändiga oeh hållna i så allmänna ordalag, att det verkligen icke är att undra på att ingen förut

underkastat sig det tidsödande besväret att söka tyda dem. Emellertid fann jag vid upprepade jämförelser mellan de båda inventarierna och Nationalmusei gammal-nederländska och gammal-tyska taflor att det var påtagligt, att icke få af kejsar Rudolf II:s målningar genom drottning Kristinas samling kommit till vårt statsgalleri. Ja, jag lyckades konstatera att drottningen till Rom medfört alla, eller åtminstone nästan alla sina italienska taflor, men däremot i vårt land kvarlämnat alla, eller så godt som alla nederländska och tyska stycken.

Jag hade den tillfredsställelsen att se mina åsikter vinna anklång, och i den 1900 utkomna andra upplagan af Georg Göthes större franska katalog öfver Nationalmusei tafvelgalleri angifves om mer än en målning att den »sans doute», eller »probablement provient de Prague».

Tyvärre hade jag, när nämnda katalog trycktes, ännu icke kommit längre än till en serie hypoteser rörande de resp. målningarnas härkomst. Att *åtskilliga* af musei taflor tillhört den kejsarliga samlingen i Böhmens hufvudstad, var tydligt nog, ja kunde ej längre bestridas, men att i hvarje särskildt fall *bevvisa* att den eller den museitaflan var identisk med en bestämd målning i kejsar Rudolfs och hans närmaste efterträdares galleri, var på grund af de gamla inventariernas knapphändiga beskrifningar och den totala frånvaron af mästartenamn, så godt som omöjligt. Med så mycket större tillfredsställelse var det därför som jag gjorde bekant- skap med ett af den österrikiske konstforskaren Th. von Frimmel citeradt, i Wien befintligt inventarium från 1621, sålunda upprättadt icke långt efter kejsar Rudolfs 1612 timade död. Denna för mig förut obekanta »Verzeichnüß derjenigen Sachen so auff dem Königlichen Prager Schloss, In der Römischen Kayserlichen Mayestät Schatz- vnd Kunst-Camer befunden worden» (här tryckt som Bilaga I) förefaller, trots att påtagliga misstag här och där äro begångna, att vara ett för sin tid ovanligt tillförlitligt tafveldokument, och

det bästa af allt däri: vid nästan hvarje målning är konstnärens namn antecknadt. Hade jag några år tidigare haft kunskap om detta inventarium, skulle jag kunnat bespara mig mycket besvär. I stället för att endast steg för steg och oftast endast på stora omvägar leta mig fram till målet, hade jag, genom att lägga denna förteckning bredvid markis Du Fresne's, med jämförelsevis ringa möda kunnat bestämma af hvilka målare ett flertal af drottningens taflor voro utförda. Det var med andra ord med 1621 års inventarium i hand nu mera ganska lätt att i viktiga delar, och i de flesta fall med full klarhet beträffande mästarnamnen, rekonstruera drottningens galleri.

Dock befann jag mig ännu icke vid målet. Det återstod ännu en viktig sak: att exakt bestämma hvilka taflor Kristina medfört från Sverige och hvilka hon i Italien eller under resan dit förvärfvat — att med andra ord uppdraga en bestämd gräns mellan hennes samling på Stockholms slott och hennes galleri i Rom. Men för detta ändamål behöfdes ännu en ledtråd, en »felande länk» i bevisningskedjan, som jag redan så godt som uppgifvit hoppet om att någonsin påträffa, då jag genom underdirektörens vid Amsterdams Rijksmuseum, hr E. W. Moes' vänlighet erhöll underrättelse om och genom stadsarkivariens i Antwerpen, hr Jos. van den Brandens tillmötesgående kom i tillfälle att taga del af en här i landet näppeligen förekommande periodisk skrift: »Bulletin des archives d'Anvers», som midt bland förteckningar öfver några antwerpska småborgares anspråkslösa tafvelsamlingar i midten af 1600-talet ägnade några här såsom Bilaga II aftryckta sidor åt i Antwerpen då befintliga delar af drottning Kristinas samlingar — torra register, meddelade utan några kommentarier, af föga intresse för andra än specialisten, men också af så mycket större vikt för den som i grund vill känna historien om Kristinas samlingar.

Det första af dessa dokument — och det afgjordt värdefullaste — utgöres af ett den 18 maj 1656 och följande dagar af

notarius publicus i Antwerpen Jacques Le Rousseau, i närvaro af drottningens intendent Johan Filip Silfvercrona och hennes kommissionär, don Francisco Barraza de Aguilar, upprättadt inventarium öfver ett antal henne tillhöriga väfda tapeter, mobilier, taflor, textila arbeten af olika slag, glober, matematiska och astronomiska instrument o. s. v., om hvilka det uttryckligen står angifvet, att de skola skickas till Rom, men som emellertid då ännu, fem månader efter drottningens ankomst till påfvestaden, befunno sig kvar i Antwerpen, i hennes d. v. residents, don Fernando de Yllans, förvar.

Ett annat, den 24 maj samma år dagteeknadt inventarium, uppsatt i närvaro af samma personer, upptager ett 30-tal taflor, de flesta af okända mästare och troligen af mindre konstvärde, men dessutom omkring 175 konst- och konstslöjdföremål (de flesta, efter hvad jag genom en jämförelse med ett kejsarligt inventarium funnit, komma från Prag), såsom 14 kristallkronor, 11 större och mindre antika bronser, 8 andra bronsfigurer, framställande Herkules, Mercurius, centaurer, ett lejon och en häst i strid med hvarandra, ett vildsvin o. s. v. (troligen af den genom sina fontänfigurer på Drottningholm och sin härliga Psyke i Nationalmusei kupolsal för oss välbekante Adrian de Fries); vidare koppar af bergkristall, utan tvifvel liksom kronorna utförda i kejsar Rudolf II:s sliperier och infattade i guld; koppar af agat, besatta med diamanter och rubiner; en grupp af elfenben, framställande Pallas i strid med Venus, Herkules och Amor; en påse fylld med medaljer; slevvar af agat, besatta med rubiner eller infattade i guld; ett par speglar af stål (den ena förmodligen den som drottningen erhållit i gåfva af staden Lübeck); ett rhinoceroshorn i rött sammetsetui (gåfva till drottningen af Stoekholms stad vid hennes kröning); antik hjälm, sköld och svärd, konstrikt arbetade; knifvar, med skaft af agat och bernsten; indiska skrin, det ena innehållande 30 medaljer; flere ur af olika slag; kopparplåtar, graverade af Lucas van Leiden och Albrecht Dürer; portföljer och album med teckningar af Raffiello, Tiziano

och andra ryktbara italienska mästare, o. s. v. — Det heter visserligen om dessa lika talrika som dyrbara saker, att de skulle stanna i don Fernando de Yllans förvar, »till dess nya ordres komme», men jag fruktar, att med undantag af ett par af taflorna och samtliga de ovärderliga handteckningarna, föga af dessa härligheter kom till Rom, utan i stället — lat vara mot klingande mynt — plottrades bort i Antwerpen. Jag stöder detta mitt antagande på ett par andra, i samma »Bulletin» tryckta protokoll, af hvilka framgår, att den 8 juni samma år såldes i Antwerpen, på befallning af hrr Silvercrona och Aguilar, två halsband och 370 lösa pärlor, tillhörande drottningen och uppskattade till omkring 3,350 livres gros — ett belopp, som i vår tids mynt utgör en mångdubbelt större summa. Dessutom köpte guldsmeden Nicolaes Somers den 24 maj samma år en drottningen tillhörig borduppsats af silfver, tydligen en verklig praktpjäs, arbetad i »duytsch silver», och sålunda sannolikt ett krigsbyte. Den utgjordes af en bordsfontän, prydd af en Jupiter samt kvinno- och barnfigurer, och till densamma hörde ett antal skålar i musselform, en bål, prydd med en hjort, konfityrskålar o. s. v. Samme man köpte samtidigt en mängd knifskåft, tillhörande drottningen. Det hela vägde 302 marker och betalades med 3 francs pr uns, eller med omkring 7,350 francs. Sålunda bortslumpades vid detta tillfälle för Kristinas eller hennes »björnars» räkning — hon hade godt om sådana både i Antwerpen och Brüssel (se därom f. d. minister Carl Burenstams anonymt utgifna böcker!) — oersättliga silfverföremål, vilkas värde i vår tids mynt icke gärna kunde understiga 30,000 kr. i silfvervärde — deras konstvärde var säkerligen ännu högre!

* * *

Äldre tidens uppgifter om drottning Kristinas berömda samlingar ha i mångt och mycket visat sig ohållbara. Den gamla, af grefve Carl Gustaf Tessin upprepade historien om att man här i

Stockholm på Kristinas tid icke hade bättre begrepp om värdet af Correggios målningar, än att man skar sönder dem för att med dukbitarna täcka igen fönstergluggarna i hofstallet, har för länge sedan förvisats till sagans område. Lika litet sanningsenlig är den gamla uppgiften, att de af Kristina till Rom förda, väfda tapeterna — »tapetzerier» har John Böttiger med ett återupptaget ord fyndigt kallat dem — kommit från Prag. Böttiger har i sitt monumentala verk »Svenska statens samling af väfda tapeter» alldeles tillintetgjort denna legend genom att uppvisa, att af de nio sviter tapetserier, som Kristina medtog till Italien, två voro genom köp förvärfvade redan af Erik XIV och fyra af Gustaf II Adolf — de öfriga voro sannolikt inköpta af Kristina själf. Till bestyrkande af detta sakförhållande har Böttiger aftryckt en förteckning öfver de af drottningen bortförda tapetserierna, som hennes husgerådsmästare Polykarpus Crumbygel (i parentes sagdt sedermera landshöfding, friherre och stamfar för de grefliga ätterna Cronhielm) i husgerådskammarens räkenskaper efterlämnat, tillika med ett af Kristina undertecknadt kvitto, i hvilket hon fritager honom från allt ansvar för bortförandet af de textila dyrbarheterna. Förteckningen upptager:

Dianas historia, 10 stycken tapeter, med 2 dithörande bordtäckten.

Kleopatras historia, 11 st. tapeter, inväfne med guld.

Lennart van Zorgens tapeter, 8 st.

Julii Cæsaris historia, 8 st. tapeter.

Scipionis Africani historia, 13 st. tapeter.

Orlandi historia, 4 st. tapeter.

Constantini Magni historia, 8 st. tapeter.

Antique Tapether ifrån Bidal, 9 st.

En historia dito nya ifrån Bidal.

I det i slutet af denna bok i Bilaga II tryckta, den 18 maj 1656 och följande dagar i Antwerpen upprättade inventarium, som

ligger till grund för nedanstående redogörelse för drottningens därifrån till Rom sända tapetserier och målningar, uppräknas mycket riktigt Kleopatras, Julius Cæsars, Scipios och Orlandos historier, inpackade i 12 med kunglig krona märkta kistor och till antalet 36. Dianas historia omnämnes däremot icke, men har sin alldeles påtagliga motsvarighet i »10 pièces de tapisserie, paysage et chasse . . . fabrique Spirinck, y compris 2 entrefenestres» (d. v. s. 2 stycken att hänga mellan fönstren) — Pieter Spiering, en tapetväfware från Delft (sålunda ej att förblanda med sin något senare framträdande namne, svenske residenten i Haag), aflämnade 1620 i Stockholm personligen de 3 af honom väfda sviterna Diana, Scipio och Orlando. Men dessutom uppräknas en för oss förut okänd svit, »Scipios och Hannibals historia» (8 st. af guld och silfver); en annan för oss likaledes obekant »Alexander Magni historia», 7 st., som uttryckligen betecknas som Brüssel-arbete; den hos Crumbygel icke heller förekommande sviten »Dödens triumf», 9 st., hvaraf 2 »entrefenestres»; slutligen en svit, bestående af »9 pièces de tapisserie antiques massonerie».

Jämföra vi nu dessa fyra sistnämnda sviter med Crumbygels förteckning, finna vi, att de »med Guldh invefne» tapisserier, som i husgerådskammarens räkenskaper, utan angifvande af hvad de framställa, ideligen kallas »Lennart van Zorgens tapeter» — Lennart van Zorgen uppbar 1622, sannolikt just för dessa väfnader, 72 skeppund koppar — behandlade »Scipios och Hannibals historia», hvilket icke ens den outtröttlige forskaren Böttiger lyckats uppdaga, lika litet som han upplyst oss om, att de af Crumbygel omnämnda 9 nya tapisserierna »från Bidal» framställde »Dödens triumf», eller att de »antika» från samma håll voro utförda i »tapisserie massonerie».

Med den nionde sviten är det svårare att komma på det klara. Crumbygel uppger, att den återgaf Konstantin den stores historia, Antwerpen-inventariet påstår lika bestämdt: Alexander den stores.

Är det senare endast en felskrifning? Man vore frestad att så tro, men uppgifterna om tapeternas antal stämma ju ej heller öfverens, ty husgerådsmästaren räknar 8, inventariet af 1656 endast 7. Härtill kommer, att man på ett ställe i Böttigers vidlyftiga verk finner en anteckning, hvaraf framgår, att svenska kronan verkligen ägt en tapetsvit, behandlande »Alexander Magni historia». Denna blef 1626, sålunda icke långt efter änkedrottning Kristinas i december 1625 timade fränfälle, flyttad från Nyköping, där den sedan Karl IX:s dagar förvarats, och införlifvad med husgerådskammaren i Stockholm. Omöjligt är det sålunda icke, att sondottern, då hon stod i begrepp att antråda sin utländska resa, i sista stunden utbytt Konstantins historia mot Alexanders.

Frågan kan i och för sig tyckas vara af bra ringa betydelse, men då man i våra dagar — se t. ex. frih. Carl Bildts »Svenska minnen och märken i Rom»! — tror sig böra uppskatta värdet af de af Kristina bortförda tapetserierna till millioner kronor, kan det icke vara ur vägen att söka få fullständig visshet om, hvilka de voro. Tilläggas må, att frih. Bildt i sin nyss anförda bok berättar, att de från Erik XIV:s dagar härstammande Kleopatra- och Cæsar-sviterna ännu i slutet af 1700 talet funnos kvar i Kristinas forna bostad, Palazzo Riario, men att de, då de sista ägarna råkade i penningknipa, såldes — sannolikt för en spottstyfver — till ett par judar, som så i allsköns tysthet lyckades undanskaffa dem, att de alltsedan dess varit spårlöst försvunna.

Antwerpen-inventariet upptager vidare en praxsäng med täcke och omhängen af brokad samt guld- och silfverfransar; ett 50-tal matematiska och astronomiska instrument, fordom tillhöriga kejsar Rudolf och sannolikt använda af Tycho Brahe; persiska mattor, toalettsaker och så — till sist — drottningens dyrbaraste, från Stockholm medförda taflor — 76 till antalet och inpackade i fem olika, med kunglig krona märkta kistor.

Den första af dessa innehöll en målning, som sades vara af

Raffaello; en andra inneslöt sex Perino del Vaga tillskrifna friser, ett blomsterstycke af Seghers och 28 porträtt af personer, med hvilka Kristina stätt i närmare beröring — dock, märkvärdigt nog, ingen bild af fadern ¹⁾); en tredje kista innehöll 25 målningar af Correggio, Tiziano, Palma Vecchio, Paolo Veronese, Salvíati och Barocci samt två porträtt; i en fjärde funnos fem taflor af Andrea del Sarto, Palma Vecchio, Paolo Veronese, Carracci och Poelenborch samt ett af Tiziano måladt porträtt och fyra andra; en femte kista förvarade tre af Bronzino, Frans Floris och »Periments» utförda taflor; en sjätte innehöll fem med svarta läderpärmars försedda album med originalteckningar af Raffaello, Michelangelo, H. Goltzius och flera icke namngifna italienska mästare samt en elfbensrelief, framställande Dansande barn; en sjunde kista slutligen inneslöt ett indiskt, med pärlemorsnäckor besatt skrin, hvori lägo fem andra elfbenspjäser — framställande Venus och Mercurius, Jupiter och Venus samt Tre barn —, fem filigransarbeten och Ett litet hufvud af silfver, utfördt af drottningens intendent, markis Du Fresne, som sålunda på lediga stunder roade sig med att skulptera. Förutom nu uppräknade konstföremål, som enligt drottningens bestämda order skulle sändas till Rom — den femte kistan till och med »par exprès!» -- funnos bland de saker, som, till dess närmare föreskrifter komme, skulle stanna i don Fernando de Yllans förvar, två taflor af Frans Floris, två af Hoefnagel, en af Dürer, en af H. Saftleven samt 22 målningar af okända mästare, hvaraf fyra porträtt. Af dessa senare 28 taflor tyckes ingen — med undantag möjligen af ett par porträtt — någonsin ha kommit med till Rom, utan måtte ha förskingrats redan i Flandern. Visst är, att ingen enda af dem vid drottningens frånfälle fanns i hennes galleri.

Tillsammans utgjorde de taflor, drottning Kristina bortförde

1) Vid drottning Kristinas död funnos dock i det till Palazzo Riario hörande Casino två målade porträtt af Gustaf II Adolf — det ena en ryttarbild. Detta bevisar att — undantagsvis — en och annan taffla funnit vägen från Stockholm till Palazzo Riario utan att samtidigt med de andra passera Antwerpen.

från Stockholm, 104 stycken, och de utgjorde — i motsats till hvad traditionen haft att förmåla, endast en liten del af hennes Stockholms-galleri, som omfattade omkring 770 målningar; af de 104 taflorna härstammade högst 75 från Prag (de öfriga hade hon själf skaffat sig), och af dessa 75 kommo högst 54 någonsin till Rom. Hvilken orättvisa har man då icke gjort Kristina, när man om hennes allra minst 260 målningar i Palazzo Riario ständigt upprepat, att af dem både de flesta och bästa härstammade från Stockholm och Prag!

I själfva verket lära vi genom det här återopade och förut okända Antwerpen-inventariet af år 1656 känna en helt ny drottning Kristina: icke endast en intresserad konstvän, som njuter af de konstskatter, sluppen — det vill här säga krigslyckan — spelat henne i händerna, utan en passionerad samlare med verkligt konstsinne, som kring den lilla, hemifrån medförda kärnan af ett 70-tal målningar — af hvilka kanske knappt mer än ett 30-tal var af egentlig betydelse — anlägger en storartad samling, som hon ökar med utmärkta och äkta verk af Tiziano, Giulio Romano, Giovanni Bellini, Paris Bordone, Pordenone, Schiavone, Tintoretto och — Rubens, ty icke heller någon af de många betydande och praktfulla dukar af den store flamländaren, hvilka smyckade Palazzo Riarios salar: Scipios ädelmod, Tomyris låter doppa Cyrus' afhuggna hufvud i blod, Philipcømen igenkänd, Venus, återvändande från jakten, De fyra flodgudarna o. s. v., härstammade från vare sig Prag eller Stockholm, utan voro af henne själf förvärfvade — låt vara att en eller annan af dem mähända under hennes vistelse i Bruxelles skänktes henne af den för hennes omvändelse långt ifrån likgiltige ståthållaren i Nederländerna, fältherren och ärkebiskopen, ärkehertig Leopold Wilhelm, den store konstsammlaren.

Huru som helst: drottning Kristina var — därom är numera icke något tvifvel — en lika varm som upplyst konstvän, och när man, såsom vi här gjort, sent omsider kommit till full insikt om

huru få taflor hon i själfva verket bortförde ur riket och huru många hon däremot med sakkännedom samlade kring sig i Rom — ett af de många skälen till hennes ständiga penningbekymmer! — känner man sig redo att, om än med någon liten afprutniug, underskrifva det smickrande omdöme, som en hennes samtida i påfvestaden, den för öfrigt obskyre målaren Bazziggi, om henne fällde, nämligen att hon aldrig haft sin like i att döma om konsterna, och att man aldrig kom till henne utan att något lära».

Men ger oss ett studium af de i Bilaga II tryckta inventarierna uppslaget till en väsentligt ny uppfattning beträffande drottning Kristinas förhållande till sitt berömda galleri i Rom, tvingar oss å andra sidan ett noggrannt genomläsande af de i Bilaga I tryckta kejsrerliga inventariet från 1621 att likaledes göra en ny, från traditionen afvikande värdesättning af kejsar Rudolf II:s och hans närmaste efterträdares ryktbara, af svenskarna i Prag 1648 eröfrade konstskammare. I stället för att — jag talar i detta arbete endast om konstsakerna i egentlig mening — innehålla idel dyrbarheter och mästerverk, bestod den, såsom vi skola finna, endast af ett fåtal arbeten af rang, men af mycket undermåligt, som mer vittnade om kejsar Rudolfs samlarevurm än om utprägladt god smak.

Den öfversiktliga förteckning öfver drottning Kristinas galleri, som är tryckt närmast före de två bilagorna, är icke grundad endast på dessa, utan äfven på bilagorna I—IV i min bok »Drottning Kristinas tafvelgalleri på Stockholms slott och i Rom». Till dessa hänvisar jag därför den speciellt intresserade, som närmare önskar följa mina studier i spåren.

Olof Granberg.

NEPTUNS OCH AMFITRITES BRÖLLOPSTÅG.

Oliemålning af Frans Francken d. y. Tagen i Prag 1648. Nu i Göteborgs museum.

Kejsar Rudolf II:s konstkammare och hvad som däraf kom till drottning Kristinas galleri i Stockholm.

Det har hittills icke blifvit till fullo utredt — och blir det väl heller aldrig — huru mycket kejsar Rudolf II själf förvärfvade af sin berömda konst- och raritetskammare och huru mycket han däraf tog i arf efter sin far, kejsar Maximilian II, och sina bröder. Men hvad han ärfde, var säkerligen litet, i jämförelse med hvad han själf hopbragte. Han var nämligen en af de mest entusiastiska samlare, som någonsin funnits, och aldrig njugg när det gällde att rikta sina kollektioner med något framstående konstverk eller någon dyrbar kuriositet.

För politiken ägde han föga sinne, och det låter sig icke förnekas, att han saknade både vilja och förmåga att ens i ringa mån fylla sina regentplikter. Uppfostrad vid spanska hofvet, af jesuiterna, lämnade han genast efter sin tronbestigning sorgglöst åt dem regeringstömmarna, för att ostördt kunna ägna sig åt det som

roade honom -- att tidt och ofta hälsa på i stallarna för att smeka sina favorithästar, eller att, djupt intresserad, besöka sina glaslipare i deras verkstäder, eller att stänga in sig med sina astrologer och alkemister, eller att, likgiltig för det växande missnöjet därute i sitt vidsträckta, men försummade rike, i timal betrakta dessa tusentals kuriositeter, taflor, skulpturer, medaljer och naturhistoriska föremål, som han samlade omkring sig. Men därutanför slottsmurarna, i den värld, som var den bigotte och enstörige gamle ungarlen så främmande, där tilltog knotet alltmer, och en vacker dag höjde hans bror Mathias upprorsfanan. Den stackars Rudolf stöttes från tronen och dog 1612 som pensionerad titulärkejsare.

I Prag var det som Rudolf, blifven kejsare, inrättade sitt hof. Dit förde han från Wien de konst saker, naturhistoriska och konstindustriella föremål, kuriositeter m. m., hvilka under namn af »Rudolphinische Kunst- und Wunderkammer» gjort hans namn odödligt. Genom agenter i utlandet drog han oupphörligt till sig nya konstföremål, och om det, så kejsare han var, också ibland icke gick honom bättre än det esomoftast går vanliga samlare, d. v. s. att han understundom af skälmar blef dragen vid näsan och lät lura på sig kopior i stället för original, vet historien dock att förmåla, att han, eller hans smakråd, ibland genomskådade de många försöken till bedrägerier och höll sig skadeslös.

Men för att öka samlingarna efter den stora måttstock, kejsaren afsåg, var det ej nog att på utländska platser ha agenter verksamma. Rudolf lät till Böhmens hufvudstad kalla nederländska och tyska konstnärer, som han frikostigt understödde: målarna Bartholomäus Spranger, Roelant Savery, Peeter Stevens, Joris Hoefnagel, Johan van Achen, Joseph Heinz, Matthäus Gondolach, Jeremias Günther, skulptören Adriaen de Vries, kopparstickaren Gilles Sadeler, m. fl., och det var icke hans fel, att konsten, steriliseradt akademisk och på samma gång nykter och svulstig, på hans tid stod lågt, att hvad som frambragtes af till och med dess mest frade repre-

sentanter för oss är onjutbart. Högt i kejsarens gunst stodo afven hans utomordentligt skickliga diamant- och kristallslipare, och han uppförde i slottets omedelbara närhet en för kristallslipning särskildt afsedd kvarn, som uteslutande var i gång för hans räkning. Slut-

SAL I SLOTTET I PRAG PÅ RUDOLF II:s TID.

Samtida gravyr af Gilles Sadeler efter en af samme konstnär utförd målning, som tillhörde drottning Kristina, men för länge sedan är försvunnen.

ligen må vi icke förgäta att han, på samma gång han mer än skäligt var gynnade astrologer och vetenskapliga svindlare, beskyddade och hägnade sådana vetenskapens stormän som Tyge Brahe och Johannes Kepler.

För att nu — såsom vår afsikt ju är — uteslutande uppehålla oss vid kejsarens konstkammare, är det af nöden att genast

från början fastslå, att dessa ryktbara samlingar ingalunda endast utgjordes af konst saker i egentlig mening. Dessa spelade i själfva verket en ganska underordnad roll, i det att kopior ofta fingo ersätta de berömda original, som kejsarens agenter — bland andra hans ambassadör grefve Khevenhüller (en frände till våra svenska Khevenhüllrar) — icke lyckades förskaffa sin herre, och helt undermåliga dukar hängde i Hradschins stolta borg vid sidan af både då och i våra dagar vidt frejdade mästerverk.

Den stora samlingen sönderföll i själfva verket i fyra hufvudgrupper: konst saker, konstslöjdalster och dyrbarheter, naturhistoriska föremål — grupper, som dock icke alltid voro så synnerligen skarpt skilda från hvarandra, utan ofta gjorde intrång på hvarandras områden.

Konstsamlingen bestod af målningar, hvilkas antal icke öfverstege 1,800 nummer, och af hvilka en stor del ur konstnärlig synpunkt var underhållig och ofta behandlade ämnen — framställningar af sällsamma, uppdiktade djur — hvilka afgjort skulle kommit taflorna att utrangeras ur ett nutida tafvelgalleri, skulpturer af marmor och andra stenarter, bronser, handteckningar m. m. Konstindustrien och dyrbarheterna representerades af de utsöktaste vapen, kärl af guld och silfver, snidade och slipade ädelstenar — 3,000 *dussin* diamanter, topaser och smaragder, och en stor samling i guld infattade och med diamanter besatta granatknappar —, dyrbara pärlor, arbeten af kristall, agat och elfenben, fajanser, mynt och medaljer, matematiska instrument och tusentals andra saker af alla upptänkliga slag, såsom vapen — t. ex. kejsar Karl V:s sköld, nu på Skokloster —, konstrika ur, med turkoser besatta sadlar; mumier, väldiga silfverkandelabrar, brännspeglar o. s. v. Särskildt gruppen »Wunder», d. v. s. kuriositeter, omfattade de mest märkvärdiga ting. Där såg man t. ex. »en handske af människohud», och där funnos »tandgården och ena handen af en sirén».

Hvilka målningar, som 1648 smyckade de kejsrliga slotts-

rummen i Prag, framgår af de första afdelningarna af den här närmast före bilagorna tryckta, kortfattade katalogen öfver drottning Kristinas Stockholms-galleri. Vi få dock icke glömma, att den stora samlingen sedan kejsar Rudolfs dagar undergått förändringar, om hvilkas omfattning vi dock tyvärr sväfva i ovisshet. Säkert är emellertid, att redan på kejsar Rudolfs tid mycket i hemlighet

BONDFOLK, ÖFVERFALLET AF RÖFVARE.

Oliemålning af Peeter Brueghel d. y., 1648 tagen i Prag, af Kristina kvarlämnad i Sverige och nu tillhörig Stockholms högskola.

bortsalts och förskingrats samt att bayrarna 1620 och sachsarna 1631 från Prag bortfört en mängd konstföremål. A andra sidan är det nödvändigt att ihågkomma, att kejsar Rudolf faktiskt ägde utmärkta målningar, som, vare sig de vid svenskarnas anmarsch undandoldes eller redan tidigare sändts till Wien, undgingo att bortföras af våra landsmän. Bland dessa konstskatter märkas *Cor-*

reggios »Jupiter och Io»¹⁾) och »Ganymedes», flera arbeten af *Albrecht Dürer*, såsom »Rosenkransfesten», nu i ett kloster i Prag, »Trefaldigheten» och »De tiotusen kristnas martyrdöd» (båda nu, liksom *Correggios* två taflor, i kejs. museet i Wien), *Parmigianinos* »Bågsikärande Amor»¹⁾), flera målningar af *Peter Brueghel d. ä.*, m. fl. Nästan allt öfrigt medtogo svenskarna.

Det var d. 26 juli 1648 som svenskarna under Hans Kristofer von Königsmarck, väsentligen genom kejsarlige öfversten Ottowalskys förräderi lyckades intaga, eller rättare sagdt besätta den s. k. Lilla sidan af Prag. »Es ist», skref samma dag den i svensk tjänst varande öfverste Köppy, »eine solche Artollerie mit allher Zubehör allhier gefunden, Vnnd solche Vberausz grosse Beutte gemacht worden, weil die Plünderung den gantzen Tag gewehret, dass nicht zu beschreiben . . .».

Den gode öfversten intresserade sig, som ju naturligt var, mest för de eröfrade artilleripjeserna och den ammunition, som togs. Allt det andra, de omätliga konstskatterna och dyrbarheterna, fingo i hans ögon kollektivformen »Beutte». Men en annan i svensk tjänst varande officer skrifer i ett privatbref, att de kejsarliga själfva uppskattade den lidna förlusten till »sju millioner», och han skryter med följande ord öfver plundringen: »Der Herr kann nicht glauben, wie die Königsmark Reuter in Prager Kleidern prangen, und was für Gold, Kleinodien und Sachen sie bekommen haben». Königsmarck själf skrifer ett par dagar efter plundringen till Erik Axelson Oxenstierna: ». . . verhalte gebührendt nicht, dass nichts Gottes beystandt den 16 dieses mit anbrechenden Dage sowohl das hiesige König. Schloss alls die kleine Seit der stadt glücklichen bemächtigt habe; was von Stücken undt ammunition allhier befindlich, ist aus der eingelegten zu ersehen. Die Kunstkammer ist straks anfänglichlichen aufgebrochen und viele sachen heraus genommen

1) Svenskarna bortförde en kopia efter originalbilden.

worden; wass aber darin noch vorhanden, davon habe Ihr König. Maytt eine specififikation zugesandt . . . »

Först d. 5 augusti fick den unga drottningen underrättelse om Prags intagande. Hon skref genast till Königsmarck och gaf föreskrifter om det eröfrade biblioteket och konstkammaren, men det dröjde länge, innan generalen inhändigade brefvet, och han gick i beständig oro för att fred före samlingarnas bortförande skulle hinna afslutas och svenskarna sålunda komma att gå miste om det rika bytet. Det är för öfrigt obekant om drottningens nu försvunna bref någonsin kom Königsmarck till handa. Hon omnämmer det emellertid i en skrifvelse till sin kusin Karl Gustaf, den svenska härens generalissimus. Hon ålägger honom »jemväl hvad wij elliest hafva Königsmarck tillskrifvit, serdeles om Archivo, Bibliotheken och Kunst Cammaren, serdeles recommenderende att de ju förr ju heller skaffas neder till sjökanten och dädan föras hit öfver». Och hon fortsätter längre fram på franska: ». . . Songe aussi, ie vous prie, de me conserver et m'envoyer la bibliothéque et les raretés qui se trouvent à Prag; vous savez que ce sont les seules choses dort ie fais estime.»

Den 6 november 1648, tidigt på morgonen, afsändes de röfvade konst- och bokskatterna från Prag. Och nu var det så godt som tomt i Hradschins salar. Där fanns, enligt en af de kejserliga då upprättad förteckning, icke stort annat kvar än några mer eller mindre sönderslagna gips- och marmorbilder och en mängd ramar, ur hvilka svenskarna borttagit målningarna.

Transporten af de med konstskatter och dyrbarheter af alla slag fyllda kistorna skedde sjöledes, på Elbe, men först i slutet af november ankommo transportfartygen till fästningen Dömitz, där ett uppehåll måste göras. Den inbrytande vintern lade obehagliga hinder i vägen för fortsatt forsling till sjös, vägarna voro eländiga, och tillräckligt antal foror kunde ej anskaffas. Hela krigsbytet upplades därför i fästningen. Men så snart drottning Kristina

erfor, att de efterlängtrade samlingarna kommit så långt som till Dömitz, beordrade hon kommandanten i Wismar att genast föra dem till nämnda stad och vid första öppna vatten sända dem till Sverige. Befallningen måste åtlydas, men ordena voro ej lätta att utföra. Vägarna voro fortfarande genomusla, och de tungt lastade vagnarna skuro ned med sina klumpiga hjul och fastnade litet emellanåt i sörjan. Först i slutet af maj 1649 voro skatterna i Stockholm.

Hvilken uppståndelse måtte det inte ha varit på Stockholms slott den dag, då de från Wismar anlända galejorna kommo upp på strömmen, och stora, tunga kistor, fullpackade med allsköns dyrbarheter, konstverk och böcker fördes i land och buros upp i kungaborgen, för att öppnas i närvaro af den unga, i spänd väntan stående drottningen! Lyckligtvis hade hvarken ryktet eller rapporterna öfverdrifvit. Bytet var sagolikt — omätligt.

Drottning Kristinas tafvelgalleri på Stockholms slott.

År 1652 omfattade drottning Kristinas tafvelgalleri på Stockholms slott, enligt hennes intendents, markis Du Fresne's nämnda år upprättade inventarium — denna summariska och värdslösa förteckning, som icke upptager ett enda mästarnamn, utan nöjer sig med att uppräknat: »Dito, deux femmes», »Dito, deux nauires», »Dito, une femme avec un bonnet», o. s. v., och som därför, såsom en föregående författare anmärkt, är ägnad att göra forskaren förtviflad — Kristinas tafvelsamling omfattade enligt nyssnämnda inventariums i marginalen insatta siffror vid denna tid 571 nummer. Men om man noggrannare genomgår förteckningen, finner man att på somliga ställen flera tafvor äro hopslagna — på ett ställe ända till 80 st. i en klump — och att galleriet i själfva verket, bortsett från alla andra dyrbarheter ¹⁾, räknade 780 nummer målningar, däri dock inberäknade några pennteckningar. Enligt samma förteckning härstammade 470 nummer från Prag och 12 från München — att andra voro från Würzburg omnämnas alls icke.

Tafvorna från Prag utgjorde sålunda den större delen af galleriet. De voro äfven de utan jämförelse dyrbaraste. Om man undantager

1) Af dessa må nämnas — jag talar här dock endast om hvad som stammade från Prag! — 69 bronsfigurer, flera tusen medaljer, 179 arbeten af elfenben, 26 föremål af bernsten, 24 saker af korall, 660 prydnadskärl af agat, kristall m. m., 174 keramiska saker (fajanser) och dessutom en stor, dyrbar servis; 403 indiska kuriositeter, 2 väggskåp af ebenträ, inlagda med guld och silver, 16 kostbara ur, 185 arbeten af ädelstenar, flera lådor fulla med oslipade diamanter, 317 matematiska instrument, o. s. v., o. s. v. Men denna kolossala samling hade ytterligare ökat genom gåfvor. Stockholms stad hade vid kröningen 1650 uppvaktat med 2 rinoceroshorn och ett bord af ebenträ, inlagdt med förgylt silver. Spiering hade skänkt en mängd pjäser af elfenben, Louis De Geer 2 elefantbetar, storfursten af Ryssland en sköldpaddskam, besatt med agat, rubiner och turkosor, staden München ett ebenträskåp, inlagdt med guld, rubiner och stenar i olika färger — gåfvor från konungen af Portugal, Hedvig Eleonora, staden Lübeck, C. G. Wrangel, portugisiske ambassadören, m. fl. att förtiga.

de målningar af Gerrit Dou, som residenten i Haag, Pieter Spiering Silvercrona, skänkte drottningen, voro de taflor, hon i present af enskilda personer, såsom Magnus Gabriel De la Gardie, Adler Salvius, Gustaf Lilliehöök m. fl. mottog, helt visst af ringa konstvärde. Härtill kom ett antal porträtt, som drottningen själf beställt af David Beck, Sébastien Bourdon och andra. Dessa målningar voro de senast daterade. Men vi böra ihågkomma, att äfven de från Prag komna taflorna på Kristinas tid icke kunde sägas vara synnerligen gamla. Bland dem funnos visserligen några, såsom Correggios och Dürers, hvilka voro sina hundrafemtio år och sålunda i midten af 1600-talet kunde sägas vara af »äldre» mästare. Andra, såsom t. ex. Paolo Veroneses, räknade inte mer än hundra år. De flesta voro utförda i slutet af 1500-talet, och många i början af 1600-talet. En stor del af drottning Kristinas från Prag hemförda målningar voro sålunda 1652 snarare »moderna» än »gamla».

Hvad beträffar motiven i de taflor, som i midten af 1600-talet smyckade gemaken och salarna på Stockholms slott, får man af dem genom att granska Du Fresne's inventarium en ganska klar uppfattning. Där funnos talrika landskap, där sågs en hel rad porträtt, och här och där varnade man ett stilleben eller ett blomsterstycke. Men de flesta, eller åtminstone mest uppseendeväckande målningarna behandlade, om man bortser från några historiebilder, idel mytologisk-allegoriska eller bibliska ämnen. Där funnos 7 Danaë, Venus och Amor sågos i icke mindre än 14 upplagor, Venus och Adonis i 4 samt Venus, Mars och Amor i 5. Paris' dom förekom på 4 ställen, och lika många gånger återsåg man Venus i liggande ställning, Diana med sina hundar, o. s. v. Den heliga familjen hade 5 gånger tagits till ämne, där hängde 10 Madonnabilder, 5 Kristi födelse, 8 Adam och Eva, 5 Maria Magdalena, o. s. v. Det anförda må vara nog för att ge läsaren en idé om de i galleriet förhärskande motiven.

I denna storartade tafvelsamling voro de italienska, tyska,

flamska och holländska skolorna representerade. Af dessa voro de flamska och holländska, d. v. s. den nederländska, den nummerstarkaste, men den italienska den ur konstvärdets synpunkt mest betydande.

Bland de förnämligare eller ringare italienska målningar, som stannade kvar i riket, då Gustaf Adolfs dotter drog bort, var ett af

JULIUS CÆSAR.

VESPASIANUS.

Af Bernardino Campi 1562 utforda kopior efter Tiziano. Tagna i Prag 1648. »Cæsar», jämte 9 andra kejsarporträtt, af Kristina kvarlämnad i Sverige och nu försvunnen. »Vespasianus» 1798 såld i London. (Efter gravyrer af Gillis Sadeler).

veronesaren Orlando Fiaco måladt, i Nationalmuseum nu befintligt porträtt af den åldrige venezianske stormästaren Tiziano. Det utgjorde emellertid blott ett enstaka nummer i en hel serie, från Prag komma italienska konstnärporträtt, som det skulle vara mycket angenämt att återse, men om hvilkas öden vi tyvärr ej annat känna, än att drottningen kvarlämnade dem i Stockholm. Där sågos nämligen på Stockholms slott bland annat åtskilliga s. k. själfporträtt, af sådana artister som Correggio, Paolo Veronese, Pordenone,

Leandro Bassano och Francesco Salviati, under det att bilderna af Lionardo da Vinci och Raffaello voro signerade af den för mig obekante Cornelio Vicari.

Af okända mästare voro porträtten af de tre bildhuggarna Alessandro Vittoria, Guglielmo della Porta och Giovanni Battista della Porta samt af målarna Giovanni Contarini, Tizianos elev, och Luca Cambiaso, den i Madrid verksamme genuesaren. Michelangiolos konterfej var, påstods det, ett arbete af Tintoretto, under det att Leandro Bassano ansågs ha fäst sin faders, Jacopo Bassanos drag på duken.

Beträffande kvaliteten af de italienska målningar, Kristina kvarlämnade, stanna vi, utom i två fall, i hvilka vi kunna visa, att taflorna fortfarande här existera, ledsamt nog i ovisshet. Var väl den Lionardo da Vincis tillskrifna »Dam med en liten hvit hund» original eller kopia? Det veta vi icke med bestämdhet, eftersom taflan för länge sedan är försvunnen, men troligt är, att taflan icke var af den store Lionardo själf, utan antagligen en replik (= annat exemplar) af en i furst Czartoryskis i Krakau kabinett befintlig tafla, som, utförd af en af Lionardo da Vincis många efterhärmarare, utgör en fri kopia efter mästarens under namnet »La belle Ferronière» bekanta arbete i Louvre — kopisten har icke åtnöjt sig med att, med några mindre förändringar, reproducera Lionardos nämnda bröstbild, utan utvidgat sin tafla till en midjebild, på hvilken händer tillagts, och på vänstra armen hvilar ett litet hvitt djur, som, fastän dess skapnad nog är ganska problematisk, icke kan anses framställa »en liten hund», utan med större skäl tros återge en — såsom en symbol för »renheten», på bilden anbragt — hermelin. Och var den store mästaren verkligen upphofsmanen till den »Dam med en liten neger» och det »Kvinnoporträtt», som uppgåfvos vara af hans hand? Det är ej sannolikt.

Florentinaren Andrea del Sarto, hvilkens vackra »Leda», i det kejserliga inventariet kallad »Venuss mit dem Schwan, dorbey

4 Kindl», följde drottningen ur riket, med den orléanska samlingen kom till England och åtminstone ännu 1838 fanns i London ¹⁾, var mästaren till en »Madonna med Kristusbarnet», som väl — förmodligen i likhet med de flesta af de kvarlämnade italienska taflorna — blef lägornas rof vid den stora slottsbranden. Af samme mästars hand var — sades det — en »Judit och Holofernes».

SUSANNA.

Af okänd tysk mästare. Tagen i München 1634. Af Kristina kvarlämnad i Sverige.
Nu i Augsburgs museum.

Giulio Romano var, ansåg man, mästaren till en »Pan och Syrinx», som emellertid icke fick medfölja de sex präktiga, myto-

¹⁾ Jag erinrar här — för att sedan slippa upprepa det — om att Kristinas galleri vid hennes frånfalle (1689) genom testamente öfvergick till hennes vän, kardinal Dezio Azzolino, vid hvars samma år timade död det ärfdes af dennes frände Pompeo Azzolino, som sålde det till furst Livio Odescalchi. Dennes arftagare, furst Baldassare Odescalchi-Erba, försålde samlingen till hertigen-regenten i Frankrike, Philippe af Orléans. Den ärfdes först af dennes svagsinte son, hertig Louis, och sedan af dennes sonson, den beryktade Philippe-Egalité, som för att få penningar till sin politiska agitation afyttrade sitt galleri till England, där de flesta af Kristinas i Rom befintliga taflor stannat, under det några få återvandrat till kontinenten.

logiska taflor af samme konstnär, hvilka efter fem års vistelse i den svenska hufvudstaden åter fördes söderut — den berömda svit, af hvilken »Sabinskornas bortröfvande» och »Scipios ädelmod» nu ses i National Gallery i London, under det att de fyra andra, »Coriolanus», »Kartagenas intagande», »Försoning mellan romarna och sabinerna» samt »Krigarna belönas» ännu för några år sedan funnos i den Beaucousin'ska samlingen i Paris.

Rikare var bland de kvarlämnade taflorna Perino del Vaga företrädd. Denne såsom Raffaellos lärjunge och medarbetare i Loggierna bekante artist, hvilkens stafflibilder i våra dagar äro så sällsynta, var i Kristinas samling representerad af fyra taflor, hvarför det förefaller så mycket märkvärdigare, att ingen af dem fick göra henne sällskap till Italien. Någon borde väl ha varit förtjänt af den äran — antingen »Orfeus beklädd med en hud, jämte två satyrer», »Neptun på hafvet», »Äktenskapsbryterskan» eller »En gammal kvinna med en gosse och en flicka». Mindre förvånande är, att drottningen lämnade efter sig ett par taflor af den på sin tid så beprisade, men kylige efteraparen af Raffaellos ädla konst, den under namnet Cavaliere d'Arpino bekante Giuseppe Cesari, som här hade tvenne dukar på sitt samvete: »Ett bad», förmodligen med nakna kvinnor, och »Venus, klippande sina naglar».

En af de taflor, som i Kristinas Stockholms-galleri bar Raffaellos namn, var samma »Heliga familj» — Maria med Jesusbarnet och Josef —, som i våra dagars konstlitteratur benämnas »Madonna del Passeggio». I Kristinas galleri i Rom betraktades den såsom en af de allra största dyrbarheterna och kallades där »Famosa Vergine con il figlio». I hertigens af Orléans galleri gick den under namnet »La belle Vierge». Dess förhistoria har varierat. Enligt en tradition skulle den tillhört Gustaf II Adolf, enligt en annan skulle Kristina fått den i present af drottningen af Spanien. För min del anser jag det troligt, att den togs i Prag och var identisk med den mästaren tillskrifna målning i kejsar Rudolfs sam-

ling, som i ett Prag-inventarium kort, men expressivt kallas »Ein fürnemes Stück». Den hänger nu i Bridgewater Gallery i London, men har förlorat sin forna ryktbarhet. Taflan är utan tvifvel utförd af Raffaellos — som konstnär i och för sig obetydlig — medhjälpare Francesco Penni, efter ett utkast af den store mästaren ¹⁾).

Var Raffaellos »Fiolspelare» väl det försvunna originalet till eller blott en reproduktion af den bekanta, såsom en af Giulio Romano utförd kopia numera ansedda taflan i Palazzo Sciarra i Rom? Och voro den »Dam som håller i sitt hår» — samma ämne var behandladt i en annan kvarlämnad tafla, utförd af den mångsidige, af såväl Lionardo som Perugino och Raffaello påverkade Gaudenzio Ferrari — eller det mans- och det kvinnoporträtt, som på okända grunder tillskrefvos mästaren, annat än kopior eller skolbilder? Det är knappt antagligt, att taflorna voro af värde, ty hade de ansetts vara originalbilder, skulle Kristina nog fört dem med sig till Rom.

Af alla de målningar, Kristina från Sverige medförde, var Correggios »Danaë och guldregnet» den yppersta, liksom dess öden varit de mest äfventyrliga. Beställd omkr. 1530 af markgreffe Federigo Gonzaga af Mantua och af denne skänkt till kejsar Karl V, fördes målningen antingen af denne eller af hans son, Filip II, till Spanien. Visst är, att taflan, då nyligen kommen från Spanien, kort före 1585 befann sig i Milano och då ägdes af bildhuggaren Leone Leoni, som förut vistats vid spanska hofvet och där stätt i hög gunst. Genom sin ambassadör, greve Khevenhüller, köpte kejsar Rudolf omkr. 1600 taflan, som 1648 blef krigsbyte och efter hvart annat fördes till Stockholm och till Rom samt slutligen öfvergick till det orléanska galleriet i Paris. På 1790-talet kom »Danaë» till London. De första engelska ägarna, hertigen af Bridgewater, earlen af Gower och earlen af Carlisle sålde den gemensamt för

¹⁾ Se härom H. Dollmayr i »Jahrb. d. Kunstsamml. d. allerh. Kaiserhauses», vol. VII.

650 guinéer. Den köptes 1816 af mr Henry Hope för 250 p. st. och kom omkr. 1823 till Paris, där den såldes för 285 pund. Senare förvärfvades den af fursten af Borghese och fördes af honom ånyo till Rom. Förra året köpte italienska staten den berömda målningen, som kort före köpets afslutande taxerades till nära 1,000.000 kronor. »Die Danaë mit dem guldenen regen, *ein schönes stuckh*», säger ett gammalt kejsrerligt inventarium. Dess ryktbarhet har sålunda icke med de skiftande seklerna minskats, utan den har segerrikt trotsat smakens växlingar. Och den förtjänar sitt anseende. Oaktadt det vågade ämnet andas denna målning den renaste och kyskaste lifsglädje och utgör genom sin poetiska fägring, sin naivitet och det underbara spelet af skuggor och dagrar en af alla tiders märkligaste konstskapelser.

Föga mindre var för Sverige förlusten af Correggios »Leda med två följeslagerskor i badet öfverraskade af svanar», som efter att ha upplefvat ungefär samma öden som »Danaë» blef utsatt för en oerhörd vandalism, då hertigen-regentens af Orléans svagsinte och genom religiöst grubbleri omtöcknade son Louis, därtill uppreggad af sin biktfader, uppbragt öfver Ledas uttrycksfulla ansikte, skar ut hennes hufvud ur duken. Lyckligtvis kom den stympade taflan i händerna på hertigens hofmålare, Charles Coypel. Målningen restaurerades, antingen af honom själf eller af någon annan, och så fick Leda ett nytt hufvud. För 21,060 livres inköpt af Fredrik den store, kom taflan 1755 till Preussen, men blef 1806 krigsbyte och släpades tillbaka till Paris. Den var då illa medfaren och blef på ett så klumpigt sätt restaurerad, att den nästan helt och hållet öfvermålad. Ändtligen kom Leda 1814 åter till Berlin och hänger sedan 1830 i dess museum. Där restaurerades taflan ånyo, af Schlesinger, som ditmålade Ledas nuvarande hufvud. I Berlins museum ses äfven en annan af Kristinas Stockholms-taflor, »Jupiter och Io». Den betraktades fordom som original af Correggio, men är endast en — förmodligen af kejsar Rudolfs kammarmålare Joseph Heinz —

utförd kopia efter mästarens original, som vid plundringen af Prag lyckades undgå att falla i svenskarnas händer och nu hänger i Wiens kejs. museum.

Icke mindre än nio taflor i Kristinas Stockholms-inventarium gingo under Tizianos namn. Den första, »Cortisane couchante», var en liggande Venus, som bekransas af en amorin, medan en vid

AELIA PETINA,

kejsar Claudius' andra gemål.

POMPEJA,

Julius Cæsars tredje gemål.

Bada porträtten, af okänd veneziansk (?) mästare, jämte tio liknande, bildande en svit, tagna i Prag 1648, men af Kristina kvarlämnade i Sverige och nu försvunna.

(Efter gravyrer af Gillis Sadeler).

hennes fötter sittande, bortvänd man, spelar luta. Taflan, kommen från Prag, finnes nu i Fitzwilliam-museum i Cambridge, men är ej af Tiziano själf, utan af en obekant efterföljare, som fritt efterbildat kända arbeten af mästaren i museerna i Madrid och Florens. Den andra målningen, »Fille avecq un morion», var den under namnet »L'esclavonne» — porträtt af en förnäm dam, som hvilar sin ena hand på en negergosses axel — kända tafla, som, kommande från

Prag, nu äges af mr Francis Cook i Richmond. Den ansågs vara original af mästaren, ända till dess den särskildt som Velazquezkännare framstående konstforskaren Carl Justi efter en grundlig undersökning för några år sedan utdömde den, förklarande den i likhet med flera andra exemplar (t. ex. i Nationalmuseum) endast var en gammal kopia efter ett försvunnet original, som sannolikt framställde Laura de' Dianti, hertigens af Ferrara, Alfonso d'Estes, älskarinna. Kopia var likaledes en från Prag kommen Venus och Adonis, som 1798 kom till England, men nu är försvunnen — originalet, måladt för Filip II, är i Madrid —, liksom en från Prag också kommen, earlen af Darnley på Cobham-Hall i England nu tillhörig Venus, som speglar sig, hvars original finnes i Dresdens museum. I Petersburgs Eremitage hänger originalet till den från Prag komma »Magdalena», som nu tillhör earlen af Brownlow i London — en annan i Antwerpen-inventariet såsom tiziansk uppförd Magdalena kunna vi ej yttra oss om, därför att den aldrig införlifvades med drottningens galleri i Rom, utan tidigt försvann.

Aterstå tre taflor som tillskrefvos Tiziano, alla komma från Prag, men lika litet äkta. Det är visserligen svårt att med bestämdhet yttra sig om kompositionen »Femme qui porte des fruits» — enligt beskrifningen i Prag-inventariet framställde den en ung dam, hållande en bricka med frukter på —, ty taflan kom veterligen aldrig med till Rom, utan är spårlöst försvunnen. Troligt är dock, att denna tafla (den synes ha varit en variation af mästarens allbekanta, i Berlins museum befintliga porträtt af sin dotter Lavinia), som drottningen icke tyckes ha satt värde på, knappt ens på hennes tid betraktades såsom original; visst är, att de två sista målningarna på listan icke voro egenhändiga arbeten af den frejdade venezianaren. Den ena, Karl V till häst 1798 kommen till England, men nu okänd, var, liksom exemplaret i Münchens Pinakothek, kopia efter originalet i Madrids museum, den andra, framställande Mercurius, Venus och Amor och nu i Stafford House i London, har

af den moderna kritiken tillerkänts mästarens efterföljare, dalmatiern Andrea Schiavone.

Högst osannolikt förefaller det, att en Tiziano i Stockholm tillskrifven »Maria med barnet», som drottningen här kvarlämnade, skulle varit ett original. Lika litet trovärdig förefaller uppgiften om, att Kristina här skulle ägt en annan, till Rom ej medförd tiziansk målning, framställande »Loth och hans döttrar». — Vid ett kvarlämnadt porträtt, som tillskrefs ingen mindre än Giorgione, lönar det icke mödan att uppehålla sig!

Af vår undersökning framgår sålunda, att, för så vidt det nu delvis försvunna materialet tillåter oss att fälla ett bestämdt omdöme, drottningen bland sina från Stockholms slott bortförda konstskatter icke ägde en enda äkta Tiziano. Däraf följer, att de två bevisligen äkta och utmärkta taflor af mästaren, som funnos i hennes galleri i Rom: den vackra »Venus med musslan» och den härliga, redan af Vasari beskrifna idyllen »Vita humana», eller »De tre människoåldrarna», båda nu i Bridgewater Gallery i London, voro af Kristina själf förvärfvade. Till vår öfverraskning finna vi sålunda, att drottningen i sin romerska tafvelsamling ingalunda, såsom man hittills trott, endast lyste med lånta fjädrar, stoltserade med de af svenska armén i Prag röfvade målningarna, utan själf riktat galleriet med värdefulla och om verkligt fin smak vittnande inköp. Indirekt framgår af vår granskning ett icke mindre öfverraskande faktum, nämligen det, att kejsar Rudolfs mångbesjungna konstkammare endast innehöll kopior efter den venezianske mästaren — kopior, som man antagligen, under föregifvande af att de voro originalmålningar, lurat på den godtrogne monarken.

Af Palma Vecchio ägde drottningen i Stockholm en charmant tafla, »Venus och Amor i ett landskap» — Venus, hvilande naken på gräset, räcker Amor en pil —, som nu ses i Fitzwilliam-Museum i Cambridge, men det vill mycket till för att tro, att en annan »Venus och Amor», som Kristina lämnade efter sig i Sverige,

skulle ha varit en Giovanni Bellini. Af Palma Vecchios hand ansågos vidare följande till Rom ej medförda taflor vara: »Calistos felsteg», »Paris' dom» och »Den hel. Mikael».

Drottning Kristina ägde i Stockholm icke mindre än elfva — de flesta stora — dukar, som tillskrefvos Paolo Veronese. Om alla voro obestriddliga original af mästarens egen hand kan emellertid nu ej med bestämdhet afgöras, då icke alla till sin förvaringsort numera äro kända, men att döma af de bevarade målningarna och de afbildningar af de försvunna styckena, som finnas, voro de alla lika vackra som typiska arbeten af mästern själf, den venezianska lifsglädjens och feststämningens storslagne skildrare. Sju af dem voro mytologisk-allegoriska bilder, framställande »Venus begråtande Adonis' död», nu i Bridgewater Gallery i London; »Hermes, Aglauros och Herse», nu i Fitzwilliam-museum i Cambridge; »Mars och Venus, förenade genom Amor (Kärleken)», nu i Petersburgs Eremitage; »Mars afväpnad af Venus», 1798 kommen till England, men nu försvunnen, liksom »Mars och Venus», den senare speglande sig, »Herkules (Styrkan) åtföljd af Visheten» och »Mannen (mästaren själf) mellan Dygden och Lasten». Af en annan allegorisk svit, som i konstlitteraturen bibehållit sina franska namn från den orléanska perioden, tillhöra två, »L'amour heureux» och »Le respect», earlen af Darnley; de två andra, »L'infidélité» och »Le dégoût», kommo äfven 1798 till England, men obekant är, hvar de nu befinna sig. Den elfte taflan var en skissartad gentagning af mästarens kända komposition »Europas bortförande» och hänger nu i National Gallery i London.

Såsom synnerligen dyrbar ansågs i Kristinas samling i Sverige en »Bågskärande Amor», som nu befinner sig i Berlins museum. Den har emellertid för länge sedan förlorat sin ryktbarhet. Det är ett faktum att den, kommen från Prag, endast är en, förmodligen af kejsar Rudolfs välbetrodde kammarmålare Joseph Heinz utförd kopia efter Parmigianinos i Wiens kejs. museum nu hängande

originalmålning, som vid plundringen af den böhmiska hufvudstaden undgick våra landsmäns rofferier. — Jämte Pordenones självporträtt lämnade drottningen kvar i Sverige en samme konstnär väl med orätt tillskrifven »Venus och Amor».

En mästare, som i drottningens Stockholms-galleri måtte ha varit särdeles väl företrädd, var Tintoretto. Såsom »ein schön stück», d. v. s. ett af samlingens bästa nummer, betecknas i 1648 års Prag-inventarium den till Stockholm komna och här kvarlämnade målning, som framställde:

»Wie die Natur in den Wolken getrogen wirdt, vndter Ir das fruchtbare Erdreich» —

med andra ord en allegorisk komposition. Och hvarför medtogs ej den till Rom? Det är omöjligt att förstå, om målningen nämligen var ett original. Men af Tintoretto ansågs drottningen i Stockholm äga ännu tre, alla i Sverige kvarlämnade arbeten, nämligen en »Jupiter och Semele», en duk, hvarpå framställdes »Musicerande unga kvinnor», och slutligen en målning, som på de tyska inventariernas rådbåkade soldatdialekt kallades än »Danteli Visio mit Zwey Nakenden Weibern», än »Dundalus Fision», och sålunda behandlade legenden om Tundalus' syn ¹⁾.

Af Palma Vecchio var en särdeles vacker komposition, »Venus och Amor» — den förra naken, hvilande på marken och räckande Amor en pil —, som drottningen medförde till Rom och som nu återfinnes i Fitzwilliam-Museum i Cambridge. Huru det förhöll sig med ett samme konstnär tillskrifvet dampporträtt, kan däremot ej afgöras.

Giuseppe Salviati, först Francesco Salviatis lärjunge och medhjälpare, sedan Tizianos, var mästaren till två dukar af utpräg-

1) »Visio Tundali» är en anonym latinsk medeltidsdikt, som skildrar en irländsk riddare, Tundalus, ung, skön och tapper, men världsligt sinnad och föraktande kyrkan. Men himlens straff uteblir icke. Han drabbas af ett slaganfall och ligger som död i tre dygn. Först när begravningsgästerna samlas kring hans bår, vaknar han till lif och berättar huru han under sin vanmakt skådat skärselden, helvetet och himlen. Se om denna den förnämsta af medeltidens visions-framställningar (kanske en föregångare till Dante) C. Fritzsche i Vollmöllers »Romanische Forschungen», vol. III, på hvilket arbete prof. Oscar Levertin benäget gjort mig uppmärksam.

ladt veneziansk hållning. Den ena, »Helenas bortröfvande», af Kristina medförd till Rom, och något erinrande om Tintoretto ¹⁾, såldes 1800 i London, men synes nu vara försvunnen. Den andra, »Danaë och guldregnet», bredt och dekorativt målad, med kompositionen lånad från Tizianos berömda »Venus» i Uffizierna, ehuru fritt behandlad och med en modell af helt annan karaktär än hertiginnan af Urbino, kvarlämnades och tillhör nu Nationalmuseum. Troligen voro Salviatis »Danaë» och »Helena» ursprungligen motstycken (samma modell har poserat för båda), men att Kristina medtog blott den senare af dem kan möjligen förklaras därmed, att hon bland andra »Danaë» ägde Correggios, och därför ansåg sig kunna afvara Salviatis, som sannolikt är samma tafla, hvilken i det 1675 upprättade inventariet öfver Magnus Gabriel De la Gardies Leckö-målningar kallas:

1 Naaket Qvinnes Persohns bild, och faller guld af högden på henne.

Här förtjänar äfven omnämnas två från Prag komna porträttserier:

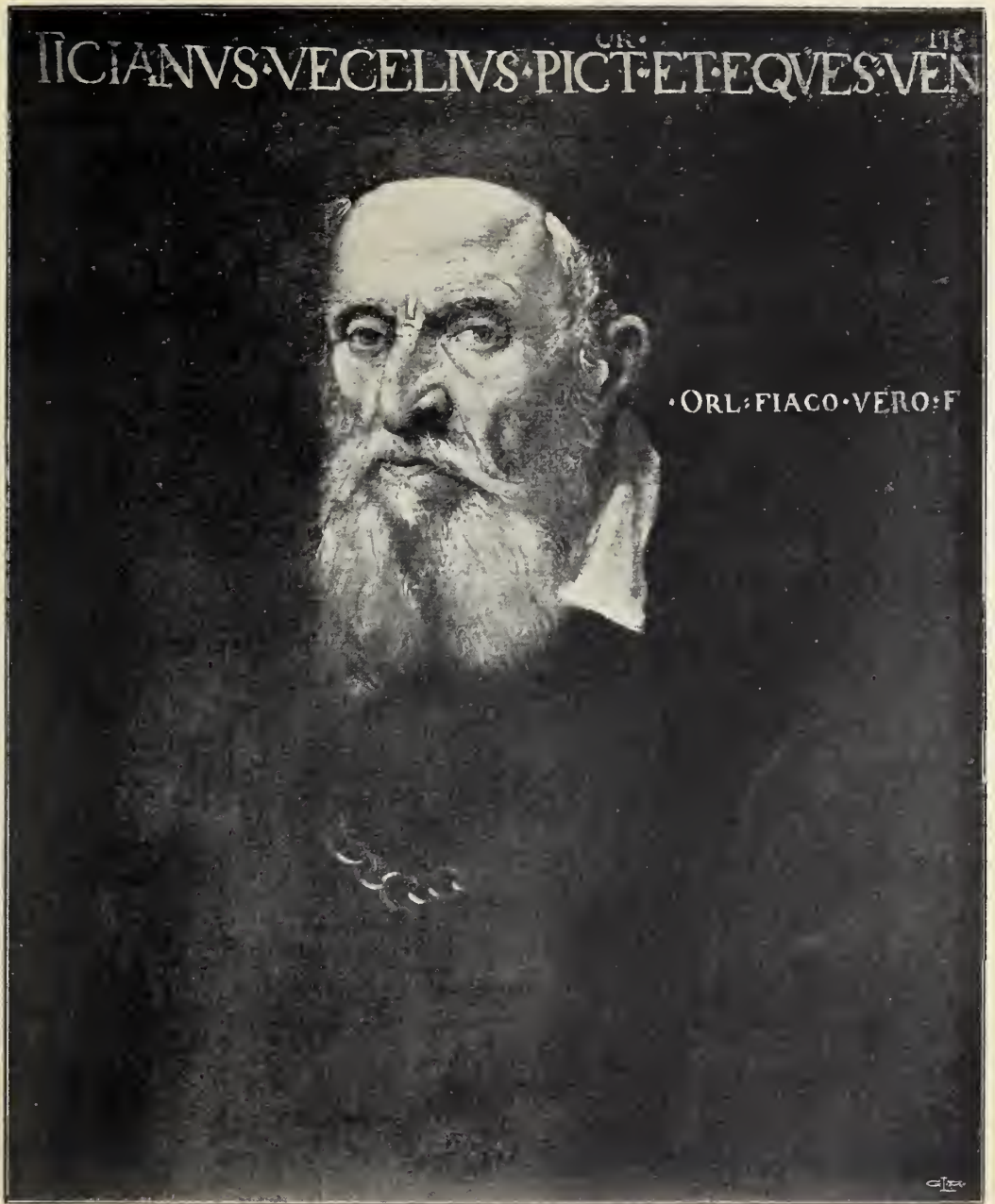
»Die Zwelf haidnischen Kayser mit deren Kayserin, jedes absonderlich Konterfeht»,

d. v. s. tillsammans 24 porträttbilder, beträffande hvilka man här hemma säkerligen var tveksam, huruvida de borde betraktas såsom original eller icke, åtminstone att döma däraf, att Kristina till Rom medtog två af dem, Vespasianus och Vitellius, men lämnade alla de öfriga kvar i Stockholm. Vi veta emellertid med bestämdhet ²⁾, att af dessa porträtt, som Gillis Sadeler graverade redan medan de tillhörde konstkammaren i Prag, de tolf kejsarbilderna — Cæsar, Augustus, Tiberius, Caligula, Claudius, Nero, Galba, Otho, Vitellius, Vespasianus, Titus och Domitianus — utgjordes af kopior, som Bernardino Campi 1562 utförde efter de bilder, som Tiziano 1537 målat för hertig Federigo Gonzaga II af Mantua ³⁾. Hvad angår

1) Se pl. XI i mitt arbete »Drottning Kristinas tafvelgalleri . . .», där taflan oriktigt kallas »Sabinskornas bortröfvande», och, i enlighet med 1621 års inv., lika orätt tillskrifves Giuseppes förste lärare Francesco Salviati, af hvilken drottningen, såsom vi sett, ägde ett själfporträtt.

2) Jfr Crowe & Cavalcaselle: »Life of Titian», vol. I.

3) Noga räknadt voro blott 11 utförda af Tiziano och den tolfte af *Giulio Romano*.

PORTRÄTT AF TIZIANO VECELLIO.

Målning af *Orlando Fiaco*, 1648 tagen i Prag och nu i Nationalmuseum.

ALLEGORI ÖFVER UNGDOMENS FRESTELSER (MINERVA SKYDDAR EN UNG MAN MOT VENUS).

Målning af *Otto von Veit*, 1848 tugen i Prag och nu i Nationalmuseum.

de tolf kejsarinnornas konterfej, äro de af okänd artist senare utförda såsom motstycken till kejsarnas bilder. Nagler tror ¹⁾, att därför att det på de graverade kejsarinneporträtten ej står »Titianus inv.», Sadeler själf är deras upphofsman, men detta är ett djärf antagande, allra hälst som det icke är bevisadt, att Sadeler någonsin målat annat än i svart och hvitt som ledning för sina kopparstick, men det af 1648 års inventarium otvetydigt framgår, att de tolf kvinnliga bilderna lika väl som de lika många kejsarporträtten voro oljemålningar i egentlig mening. Hvar och en, som betraktar autotypierna sid. 35, skall med förf. säkerligen hålla före, att kejsarinnornas konterfej ha ett afgjordt venezianskt tycke. Ty värre äro alla de 24 porträtten försvunna, så när som Vespasianus' och Vitellius', som finnas i England.

Två af Tizianos lärjungar, venezianaren Paris Bordone och paduanaren Domenico Campagnola, voro jämväl företrädde bland de kvarlämnade taflorna — den förre med ett porträtt af en »Dam med en brun hund», den senare med en »Lucretia». Bassanerna voro rikligt representerade bland de målningar, som drottningen vid sin afresa ratade: Jacopo bl. a. med en »Kristi utförande» och »Abraham drager ur landet», Leandro, förutom de nyligen nämnda porträtten af honom själf och af fadern, med en »Magdalena».

Paolo Lomazzo, Lionardos såsom konsthistoriker bekante, ganska sene efterföljare, uppgafs — så märkvärdigt det än låter — vara upphofsman till ett genrestycke: »En person som blåser ut ett ljus», och naturalisten Caravaggio företrädde af en »Josef och Potifars hustru». Bland af Kristina från Sverige bortförda italienska Prag-taflor märkas Federigo Baroccis »Trojas brand», försvunnen i England, Agostino Carraccis »Den helige Bartolomäus' martyrdöd», nu i Stafford House i London, och en af Bronzino — hvilken af de tre B. nämnes ej — målad »Stor Venus»,

1) »Neues allgem. Künstler-Lexikon», vol. 14.

som aldrig införlifvades med Kristinas galleri i Rom, och som, så vidt jag vet, är okänd i konstillitteraturen.

Giuseppe Arcimboldo, kejsar Maximilian II:s hofmålare, festarrangör och rolighetsminister, hvilkens specialitet som artist var att måla frukter och blommor, som, sedda på afstånd, sammansmälte till ett porträtt eller genremässigt behandladt hufvud — en konstriktning på afvägar, som just ej hedrade kejsaren-mecenatens smak — hade i den kvarlämnade samlingen flera taflor, såsom »Ett ansikte af rofvor», »Ett ansikte af frukter», »Ett ansikte af fåglar», m. fl. dylika tvifvelaktiga produkter, hvarpå ett prof fanns i Christian Hammers för några år sedan i Köln sålda samling och ett annat, troligen karrikatur öfver Calvin och dat. 1567, nu finnes på Gripsholm. Men Arcimboldo var äfven representerad af en på liknande sätt framställd allegori öfver de fyra årstiderna samt af en köksinteriör med en katt, ätande fisk. Det vittnar godt om Kristinas omdöme, att hon ej ansåg lämpligt att medföra slika »konstverk».

De i Sverige kvarlämnade nederländska taflorna utgjorde en mycket fullständig profkarta på 1500-talets och början af 1600-talets nederländska måleri, denna under inflytande af den italienska högrenässansen utbildade, akademiska, ofta mycket manierade målar-konst, som af samtiden så högt prisades, men som af vår tid betraktas såsom ett affall från det tidigare, nationella måleriet och som — på några få undantag när — intresserar oss blott därför, att denna de italienska mästarna mer eller mindre klumpigt efterhärnade konst hade en så stor betydelse som en föregångare till det under 1600-talet åter uppblomstrande nationellt egendomliga flamska och holländska måleriet. Ty det var under 1500-talet som nederländarna, just genom att efterhärma italienarna, så småningom vunno det herravälde öfver de konstnärliga uttrycksmedeln, som

gjorde det möjligt för en Rembrandt eller Rubens och deras samtida att nå den konstnärliga höjd, de hunno. Och denna italisering, för den ytlige betraktaren så ointressanta konstrikning är dessutom, konsthistoriskt sedt, af en annan, stor betydelse: det var nämligen under densamma som landskaps- och genremåleriet först utvecklades till själfständiga konstarter.

Det är troligt, men icke säkert, att svenskarna från Böhmens hufvudstad medförde en i de gamla inventarierna omnämnd, i Österrike i alla händelser nu mera ej befintlig »Kristi födelse» af »Roger Belga», d. v. s. den store Roger van der Weyden. Under den berömde genremålaren Quintin Massys' namn gingo hans sons, Jan Massys' »En gammal man, smekande en ung kvinna», och »Hos uppbrödsmanen», nu båda i Nationalmuseum, där man äfven träffar en annan ur Kristinas samling kommen tafla af Jan Massys, »Ett naket fruntimmer såsom Venus», hvilken målning icke förekommer i det inventarium från 1621, hvarmed vi här sysselsätta oss, men däremot tydligt igenkännes i den af svenskarna 1648 upprättade förteckningen, hvaraf framgår, att den kommit till den kejsrerliga konstkammaren ganska långt efter kejsar Rudolfs död.

Den ursprungligen efter Massys utbildade Jan Gossaert (Mabuse), som dock genom sin i sällskap med bastarden Filip af Burgund företagna resa till Italien förvandlades till en italisering manierist, var i den kejsrerliga samlingen företrädd af en »Danaë». Var denna tafla identisk med några af de många »Danaë», som Kristina ägde, eller är det den, som nu ses i Münchens Pinokothek? Frågan måste lämnas obesvarad. Otänkbart är ju dock icke, att det till Sverige eventuellt komma Prag-exemplaret var en replik af München-taflan.

Som ett originalarbete af den berömde målaren-kopparstickaren Lucas van Leyden betraktades en helt liten tafla, »Wie die Jungfrauen den Daidt nach Jerusalem einholen». Jag anmärker här att, enligt Carel van Mander, H. Goltzius ägde en af L. v. L.

på glas utförd målning med samma motiv, efter hvilken Jan Saenredam graverat ett kopparstick, af hvilken en målning hos furst Liechtenstein i Wien i sin ordning torde vara en reproduktion. Lucas van Leyden tillskrefs också en »Salomos dom», som i inventariet kallas »ein schön Stück» och en »Konungarnas tillbedjan», ett af mästaren ofta behandladt ämne.

Rikt var Massys' genom italienskt inflytande tillkrånglade efterföljare Jan van Hemessen representerad, nämligen förutom af en 1544 dat. »Jungfru Maria med Jesusbarnet», som nu tillhör bruksägaren Chr. Aspelin, af en »Lucretia och Tarquinius», en »Isaak välsignar Jakob» (betecknad som »ein fürnemes stück»), en »Susanna och de båda domarna», »En man med en korg med matvaror», »En man och en kvinna med öppen mun», »Ein fürnemes Stück mit drey Figuren» och — så märkvärdigt det än låter — »En i en skog sittande hare», hvilket för mästaren så främmande motiv i inventariet till på köpet förklaras vara »gar schön gemahlt».

En värdig stallbroder till den till Haarlem öfverflyttade antwerpenaren Hemessen, den i Haarlem likaledes verksamme Marten van Heemskerck, mästaren till den ohyggliga, stora altartaflan i Linköpings domkyrka, var representerad genom »Syndafloden», »Yttersta domen» och »Qvirinalska kullen»; hans själsfrände, Cornelis Cornelisz. van Haarlem, åter var företrädd af den 1603 daterade målningen »Venus och Adonis», hvilken nu återfinnes i Nationalmuseum, samt dessutom af två taflor: »Nakna människor, som ihjälslå hvarandra» och »Cupidos biläger». Men vi återgå från denna gammal-holländska artistgrupp till gammal-flamländarna!

Frans Floris, den af sin samtid så firade mästaren, som på förtrolig fot umgicks med högt uppsatta personer och till hvars atelier en mängd lärjungar strömmade, hade i Kristinas kvarlämnade samling flera taflor, såsom, förutom den 1561 daterade taflan »Hafsgudarnas högtid», hvilken nu återfinnes i Nationalmuseum, en

»Adam och Eva», en annan »Adam och Eva, lekande med Kain och Abel» en »Cupidos biläger», en »Galateas triumftåg» och »Eine Musica». Från Stockholm medförde hon dessutom två taflor af samme mästare, nämligen »Venus och Adonis» och »Jupiters upp-födande» samt en tredje målning, »Susanna», som, då den 1656 befann sig i Antwerpen, ansågs vara antingen af Floris eller af hans lärjunge Antoon Montfort. Ingen af de tre sistnämnda målnin-garna införlifvades med galleriet i Rom.

Floris' lärare, Lambert Lombard, först elev af Jan Gossaert, sedan utbildad i Italien, dit han kom i sällskap med den af Henrik VIII i landsflykt drifne kardinal Pole, hade i samlingen två målningar: »Jungfru Maria med Jesusbarnet och den heliga Elisabet» och »Den helige Petrus på hafvet». Floris' kamrat i Lombards atelier, den mångsidigt begåfvade Hubert Goltzius, som, född i Würzburg, sedan som målare reste halfva Europa rundt och af Filip II utnämndes till hans historiegraf, hade i galleriet en »Kristi törnekröning». Af den berömde — äfven i vår tid högt ansedde — porträttmålaren, utrechtaren Antoon Mor, Karl V:s, Filip II:s och hertigens af Alba hofmålare, såg man en »Naken Mars».

Äfven den stora konstnärsfamiljen van Cleef, som räknade ett 20-tal medlemmar, hade i drottningens galleri sina represen-tanter. Släktens märkligaste personlighet, Joost van Cleef, saknades visserligen, men man såg i samlingen verk af hans fränder Marten och Georg van Cleef. Marten, en af Frans Floris' många elever, företräddes af »En narr med en bulle i handen», »Belsasars gästa-bud» och en vy af Colosseum; den obskyre Georg, Martins son eller sonson, af »Ett nattligt upptåg» och »Wie Christus dem Petro im Schiff erscheint». Den sällsynte Gillis Coignet, som från Antwerpen undan krigstumultet flytt till Hamburg, där han 1599 dog, hade målat två olika »Bad med nakna kvinnor», och Marten de Vos, elev först af Frans Floris och sedan, i Venedig, af Tinto-retto, hade i samlingen ej mindre än fem taflor, nämligen, förutom

»Hagar och Ismaël» (nu på Hedensberg nära Västerås) och »Tobias återfår sin syn» (nu på Runsa vid Rosersberg), en »Salomos dom», en »Isaak och Jakob» och en »Susanna». Willem de Vos, en brorson till Marten de Vos ¹⁾, och den för mig alldeles okände Roland de Vos hade äfven bidragit till den stora tafvelsamlingen: Willem med »Venus, speglande sig, medan Amor ser på», och en »Naken kvinna, hvilande på en bädd», under det att Roland målat en »Naken kvinna i badet».

Det var för öfrigt i Kristinas kabinett icke ondt om för vår tid så godt som okända, men af sin samtid högt ansedda målare. Där träffade man t. ex. af den af Carel van Mander såsom Antwerpen-skolans ypperste kolorist på sin tid högt prisade, vid endast 30 år borttryckte Jakob de Backer, af hvilken nu endast en tafla är känd, tre arbeten, nämligen en stor målning, framställande Den heliga familjen, ett Kvinnoporträtt och »Fides mit den temporibus»; där såg man vidare en framställning af »Nattvarden» af den lika sällsynte Crispijn van den Broeck (i inventariet står, förmodligen genom felskrifning, »Christian van Bruck»), och af en viss »Peter van der Būrckt», sannolikt identisk med kopparstickaren Peeter van der Borch, »Syndaflo den» och »Noaks ark». En annan gravör, den berömda Gillis Sadeler, hade försökt sig som arkitekturmålare och målat »Der grosse Pragerische Saal», förmodligen dock endast i svart och hvitt till ledning för den här återgifna gravyren. Af Frans Badens, en ytterligt sällsynt genremålare, hvars enda i vår tid kända genrebild i egentlig mening — hans »Skyttestycke» i Amsterdam faller inom porträttmåleriet — ägdes af hr Chr. Hammer, men för några år sedan såldes på auktion i Köln, hade drottningen en »Interiör med en dam» ²⁾. Badens, född i Antwerpen 1571, men död i Amsterdam, dit hans far med sin familj redan

¹⁾ Willem de Vos, verksam 1580—1600 ungefär, är i våra dagar så bortglömd, att hvarken van den Branden I. Max Rooses uppför hans namn.

²⁾ Denna tafla har, liksom dess mästare, råkat att bli uteglömd i den strax före bilagorna tryckta förteckningen.

1576 öfverflyttat, stod högt i anseende hos sin samtid och kallades, sannolikt på grund af de starka intryck som han fått under sina studier i södern, »italienaren». Motivet i ett af Carel van Mander omnämndt arbete af honom, »En dam som sjunger och en kavaljer som ackompanjerar henne på luta», talar å ena sidan om motivlån från Caravaggios skola, men kommer en på samma gång att känna sig frestad att i Badens se en föregångare till Frans Hals och Dirk Hals.

Ett stort namn i samlingen var Jeroom Bosch, den berömda föregångaren till Peeter Brueghel d. ä. och d. y. och till de båda David Teniers, ja, den egentlige uppfinnaren af en af de genrer, hvori dessa excellerade: fantastiska helvetesscener och den helige Antonius' frestande. Sistnämnda ämne var af honom i samlingen behandlad mer än en gång, men bland andra taflor af hans hand sågos där äfven »Den helige Kristoffer går öfver hafvet» (en liknande bild i Wiens museum är kanske en kopia), en »Yttersta domen», en »Den helige Martin bland tiggarna» och en målning, hvarpå »Ett litet krucifix och allehanda matvaror», d. v. s. en s k. Vanitas. Hvilka öden ha dessa dyrbarheter fått i vårt land?

På ett glänsande sätt var Joachim Bueckeeler företräd, nämligen af de fyra torgscener, med framställningar af Kristus i fonden, hvilka nu ses i Nationalmuseum, och hans lärare Pieter Aertsen var mästaren till den »Köksscenen», som nu äfven hänger i Nationalmuseum ¹⁾). Från den kejsrerliga samlingen i Prag härstammar utan tvifvel äfven Peeter Brueghel d. y:s »Bondfolk, öfverfallet af röfvarer» ²⁾, nu i Stockholms högskolas samling på Heleneborg, äfvensom den förmodligen af samme artist efter sin far utförda kopian af det »Bethlehemska barnamordet», i vinterdräkt och förlagdt till en nederländsk by, i samma samling. Den förra

¹⁾ I 1621 års kejs. inventarium tillskrifvas äfven Bueckeelers ofvannämnda taflor af misstag »Lange Peter», d. v. s. Pieter Aertsen.

²⁾ Det ursprungliga originalet, af Peeter Brueghel d. ä., nu hos furst Lichtenstein i Wien.

taflan kan dock, eftersom den är daterad 1630, icke vara identisk med den i det kejs. inventariet från 1621 omtalade målningen:

»Wie die Bauern die Soldaten schlagen, vom *Jungen Peter Prügel*»,

hvilken senare tafla dock förmodligen äfven fanns i Kristinas galleri i Stockholm, där af Peeter Brueghel d. y. dessutom sågos: en »Bonddans» och »En elefant, som beskådas af mycket folk». Men äfven hans far, den store mästaren Peeter Brueghel d. ä., synes ha varit representerad i Kristinas samling. Ty ehuru många af hans förnämsta arbeten i konstkammaren i Prag räddades undan svenskarnas plundringar och nu ses i kejs. museet i Wien, uppfördes såsom arbeten af honom i 1648 års öfver de i Prag eröfrade målningarna skrifna förteckning ¹⁾ en »Fåraherde», »Tre sofvande bönder i Schlaraffenland» och »Plundring af en by». Den mellersta taflan behandlade tydligen samma motiv, som den store konstnären återgifvit i en hr von Kauffmann i Berlin tillhörig, i »Gazette des beaux-arts» 1902, pag. 303 reproducerad målning, i hvilken, i skuggan af ett dukadt bord, en krigare, en student och en bonde ljuft slumra, i ett landskap, där en flod af mjölk rinner fram mellan berg af socker, där det kokta ägget är nog artigt att skaladt och försedt med sked spatsera fram till en af de sofvandes mun, under det att den helstekta grisen skumpar omkring med knif och gaffel vid sidan.

»Hans von Mecheln», såsom de kejsrerliga inventarierna benämna honom, d. v. s. den på sin tid berömde, men nu så godt som bortglömde Hans Bol, var i galleriet representerad af två taflor, nämligen en »Bonddans» och ett »Landskap med fyra blinda, som leda hvarandra». Dessa motiv antyda en mer eller mindre själfständig behandling af samma ämnen, som förskaffade Peeter Brugheel d. ä., hans endast ett tiotal år äldre samtida, ett så berömdt namn. Utan tvifvel är Hans Bol äfven upphofsmannen till National-

1) D. v. s. taflorna kunna i 1648 års inv. identifieras med andra, i 1621 års inv. förekommande och där med Brueghels namn försedda.

NAKETE FRUNTIMMER, FRAMSTÄLDT SOM VENUS.

AF Jan. Massys 1561; målad iaflla, tugen i Prag 1648 och nu i Nationalmuseum.

musei från Prag härstammande, ur Kristinas samling komma tafla »Dädalus och Ikarus», som i 1621 års kejs. inv. kallas:

»Eine Historia, vom Dedalo vnd Icaro, vom alten Brügel».

Carel van Mander beskriver nämligen i sin »Schilderboeck» en af Hans Bol utförd målning ¹⁾, hvilken beskrifning äfven i detalj öfverensstämmer med Nationalmusei tafla, hittills tillskrifven »okänd

KÖKSSCEN VID GÅSTIDEN.

Tafla af *Pieter Aertsen*, 1648 tagen i Prag och nu i Nationalmuseum.

mästare». Ovisst är dock om kompositionens motstycke, som i det nyss anförda inventariet benämnas:

»Neptunus aufn Meer, darbey viel Schiff, von Jost de Momper»,

äfvén är af Bol, eller af Momper, eller någon närbesläktad mästare.

Af *Peeter Schoubroek*, *Peeter Brueghel d. y:s* efterapare och kopist, fanns i Kristinas kvarlämnade samling ett »Landskap med eldsvåda», och af *David Vinckboons*, mest bekant genom

1) Jfr en utförlig artikel af förf. i »Aftonbladet», nr 264, årg. 1902.

sina framställningar af bonddanser och tiggare, som erhålla allmosor, ett annat landskap, med en väderkvarn, sannolikt ett ungdomsarbete i Jan Brueghels stil.

Michael Coxie, hvilken under en lång vistelse i Rom till den grad förälskade sig i Raffaellos verk, som han med en kopists trohet imiterade, att han af en beundrande samtid erhöll smeknamnet »den flamske Rafael», var mästaren till en »Venus och Adonis»; den för mig obekante »Vincenz von Antorff», d. v. s. V. från Antwerpen, hade riktat galleriet med en »Kristi födelse» och den likaledes okände Frans de Mor med en »Flora i trädgården». Om en »Paris' dom», tillskrifven »Powrpus», var målad af den äldre eller den yngre Frans Pourbus, båda icke oäfna historiemålare, men mest framstående som porträttörer, förmåla ej inventarierna.

Af Rubens lärare Otho van Veen var den stora målning »Allegori öfver ungdomens frestelser», som nu ses i Nationalmuseum, men af honom fanns äfven en »Sabinskornas bortröfvande», och den i synnerhet som kolorist framstående Abraham Janssens d. ä., Rubens' närmaste föregångare, hade utfört två tafvor: »Dygderna bekämpande Lasten» och en »Contemplatio», nu försvunna.

Hendrik van Balen d. ä., liksom Rubens elev af Adam van Noort, var i samlingen representerad af en »Juditium Paris» och »Baad von Jungfräwen»; Frans Francken d. ä. af »Pluto och Prosperpina på en vagn» och »Ett öfverfall på landsvägen»; Frans Francken d. y. af »Neptuns och Amfitrites bröllopståg», nu i Göteborgs museum; den senares farbroder, Ambrosius Francken, af en »Marknadsscen»; David Teniers d. ä. af en »Den heliga Cecilia»; Hendrik de Clerck af en »Hochzeit von der Götter» samt »Josuas seger öfver Amalek» och »Kristi predikan», de två sistnämnda nu i Nationalmuseum.

Det är naturligt, att kejsar Rudolfs hofmålare och gunstling, den af honom adlade och på allt sätt hedrade Bartolomäus

Spranger, var företrädd i Kristinas galleri. Visserligen lyckades österrikarna före plundringen af Prag att undanskaffa flera af Sprangers målningar, hvilka nu ses i Wiens museum, men andra föllo i svenskarnas händer och kommo till Stockholm, såsom bland andra en »Kleopatra», en »Perseus med Medusas hufvud» och »Ein Weib (Jagel) die einem einen Nagel in Kopf schlegt».

Utomordentligt väl voro de nederländska landskapsmålarerna representerade. Om dessa landskapsstycken nu åter kunde hopbringas, skulle de utgöra en dyrbar samling. Den store vägbrytaren Herri met de Bles (Henrik med den hvita hårtofsen i pannan — bläsen) var företrädd af flera landskap med bibliskt staffage, såsom »Landskap med Loth och hans döttrar» — Carel van Mander omnämner en sådan tafla af Herri, som 1604 ägdes af konstvännen Wijtgis i Bruxelles — »Petrus går på vattnet» och en »Den hel. Hieronymus», men af hans hand sågos äfven en »Eldsvåda» och en »Sofvande hjort i en skog». Den andre grundläggaren af det nederländska landskapsmåleriet, Joachim de Patinir, företräddes endast af »En bonde och en bondkvinna», men andra landskap funnos af Jacob Grimmer (bland annat ett »Skeppsbrott»), Gillis van Coninxloo, Marten van Valckenborch, som bland annat representerades af ett »Landskap med Jakob och Esau» och Lucas van Valckenborch, af hvars hand sågs »Den hel. Egidius i öknen» och »Babylons torn», som åtminstone ännu för en fyrtio år sedan fanns i en svensk privatsamling. Pauwel Brils »Flykten till Egypten» medtog drottningen, såsom jag ofvan nämnt, till Rom, men kvarlämnade flera målningar af Gilles Mostaert, såsom »Landskap med månsken», »Eldsvåda, nattstycke», »Ein perspectivischer Tempel bei Nacht» samt »Landskap med den hel. familjen» och »Landskap med timmersågare», båda målade 1573 och nu i Nationalmuseum. Af miniatyristen och djurmålaren Joris Hoefnagel voro två små landskap, som drottningen, i motsats till det stora flertalet här anförda nederländska arbeten, medförde från Stock-

holm, ehuru de aldrig tyckas ha kommit med till Rom. Det samma gäller om ett par målningar af holländarna Herman Sachtleven och Cornelis van Poelenburgh, den förra ett litet landskap, den senare blott kallad »ett stycke», men helt visst någon af hans vanliga framställningar af nakna figurer i landskap. Där emot kvarlämnade drottningen det på Gripsholm nu befintliga, af den ytterst sällsynte artisten Pieter Danckers de Rij ¹⁾ målade helfigursporträttet af kejsarinnan Maria Anna, kejsar Ferdinand III:s gemål, liksom en hel rad af Frans Luycx utförda porträtt i helfigur eller bröstbild af kejsar Ferdinand III, ärkehertig Leopold Wilhelm, m. fl., nu dels i Nationalmuseum, dels på Gripsholm och Säfstaholm, och om hvilka längre fram närmare meddelas i den »kortfattade förteckningen».

Naturligtvis fanns äfven åtskilligt af den i kejsar Rudolfs tjänst anställde Roelant Savery. Den mångsidige artisten företrädde i samlingen såväl af en »Orfeus med de vilda djuren» — såsom bekant ett af honom ofta behandladt motiv —, som af »En jägare med en hund och där bredvid ett stort svinhufvud», ett »Fruktstycke», »Venus och Cupido, liggande», fyra landskap, en liten tafla med »Hafsiskar» och en annan med »En hvit korp». Den yngste flamske landskapsmålaren i samlingen var Jan Brueghel. Följande holländare voro representerade i samlingen: marinmålaren Hendrik Vroom, hvars »Fartyg i storm» nu äges af statsgeologen Axel Lindström, Abraham Bloemart, som målat två köksinteriorer, och David Beck. Men den sistnämndes porträtt voro utförda i Stockholm och hade därför intet att skaffa med de taflor, som kommo ur det af kejsar Rudolf II och hans efterträdare bildade tafvelgalleriet.

Hvarken af Rembrandt, Frans Hals, Ruisdael, van Goijen,

¹⁾ Jag känner af hans hand annars blott hans föräldrars porträtt i Brüssels museum. En i utländska konstnärslexika förekommande uppgift att han, polsk höfmålare, skulle dött i Stockholm, beror utan tvifvel på ett misstag.

Paulus Potter eller någon annan af de med Kristina samtida holländska artister, man i våra dagar skattar högst, ägde hon någon målning, men desto flera — ej mindre än 9 — af Rembrandts elev Gerrit Dou. Dem hade hon, enligt en anteckning i Du Fresne's inventarium, fått från svenske residenten i Haag, Pieter Spiering Silvercrona, som antingen var Dous mäcenat (han betalade mästaren årligen en vacker summa för att ha rättighet att före hvarje annan utvälja de målningar af hans hand, som mest tilltalade honom) eller också hans privilegierade konsthandlare — ty faktum är, att Spiering spekulerade i såväl taflor som konstslöjdalster. Uttrycket »Donné par Sieur Spiring», som står vidfogadt Dous taflor i Du Fresne's inventarium, skulle väl närmast tyda på, att de voro gåfvor från residenten till drottningen, men som vid hvarje tafla äfven står ditskrifvet: »Rendu», hvarmed menas att de alla nio före Kristinas afresa återsändes till Spierings sterbhus i Haag, är det också tänkbart, att det icke var så helt med gåfvo-formen, utan att drottningen glömt att betala målningarna, som hon därför icke håller kunde behålla. Eller också föllo de henne i smaken. Huru som helst: hon hade en dyrbar liten samling taflor af Dou, bland hvilka de förnämsta utan tvifvel voro »Violinspelaren», nu i Bridgewater Gallery i London, och »Spetsknypplerskan», som 1864 uppbrann i Rotterdam.

Den förnämste tyske mästaren i Drottning Kristinas galleri på Stockholms slott var ingen mer eller mindre än den store Albrecht Dürer, och han representerades icke blott af ett nu försvunnet »Litet landskap med allehanda djur», utan äfven af två i våra dagar världsberömda taflor.

I markis Du Fresnes 1652 upprättade inventarium öfver Kristinas galleri upptages under n:r 105 bland från Prag, d. v. s. från kejsar Rudolf II:s samlingar komna målningar: *Dito Adam et Ève*

sur un fonds de bois. (Donné au roy d'Espagne), — det senare säkert ditskrifvet 1654. »Konungen af Spanien» var Filip IV, den entusiastiske konstvännen och Velazquez' gynnare. Med anledning

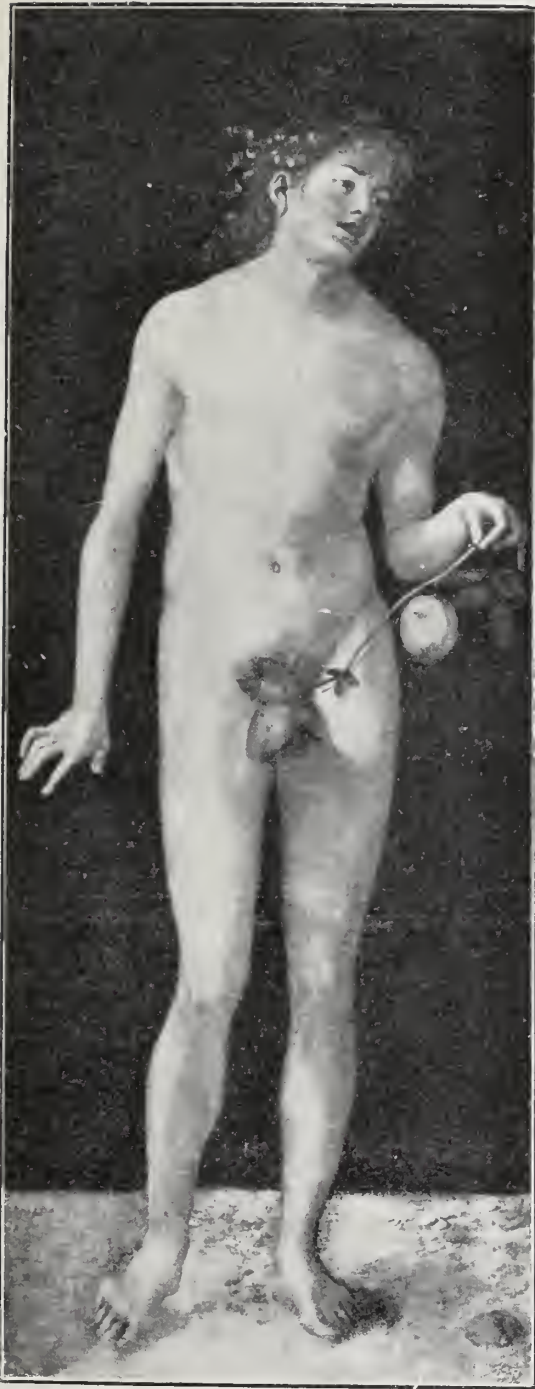

Kopia efter Albrecht Dürers »Eva» i Madrids museum, på 1650-talet utförd i Sverige. Nu i Statens historiska museum.

häraf framkastade jag i min 1896 utgifna bok »Drottning Kristinas tafvelgalleri» en förmodan, att den af drottningen skänkta taflan helt visst var eller ansågs vara ett konstverk, tillräckligt dyrbart för att kunna behaga en så konstälskande furste. Att taflan var målad på trä, gjorde det sannolikt att den var af tyskt ursprung, och då man vet, att i Madrids kungliga tafvelgalleri nu finnas två på trä af Albrecht Dürer målade taflor, den ena framställande Adam, den andra Eva, hvilka en gång i tiden tillhört Filip IV, vågade jag, ehuru naturligtvis endast hypotetiskt, identifiera dessa Dürers taflor med den eller de, som Kristina sände till Spanien. Att det i Du Fresne's vårdslösa inventarium icke uttryckligen omtalas, att Adam och Eva voro målade på hvar sin panneau, ansåg jag icke vara någon omständighet att fästa sig vid.

Allt detta var dock, som sagdt, endast en hypotes, som jag, sedan min bok kom ut, icke ägnade vidare uppmärksamhet — förr än jag ett år senare kom att genombläddra det 1678 uppsatta inventariet öfver grefve Magnus Gabriel De la Gardies lösören på Käggleholm. Jag läste där:

4 st. Copier af Adam och Eva målade på trä, Lebenss lengd, af Albrecht Dürer.

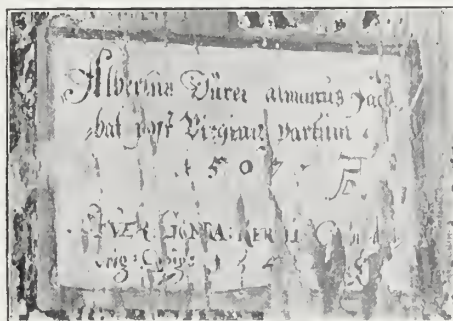
ADAM OCH EVA.

Af Albrecht Dürer 1507 målade tallor, 1648 tagna i Prag, af Kristina skänkta till Filip IV och nu i Prado-museet i Madrid.

Huru kom det sig, frågade jag mig genast, att grefve Magnus ägde (i *dubbla* exemplar) kopior efter Albrecht Dürers Adam och Eva, och huru kunde Käggleholm-inventariets likgiltige och okunnige författare, som noggrannare beskrifver kuddar, täcken och bolstrar än målningarna, som han affärdar på möjligaste korta sätt, veta att taflorna verkligen voro kopior efter Dürer?

Jag fann det sannolikt, att grefve Magnus' kopior utförts i Sverige. Denna min förmodan visade sig vara riktig. Jag erinrade mig att i Statens historiska museum funnos förvarade tva icke exponerade, gamla, mycket

illa farna trätaflor, af amanuensen dr Emil Ekhoff för några år sedan påträffade i ett skräprum i Husaby kyrka i Vestergötland, den ena fordom föreställande Adam (nu finnes icke ett spår af målningen kvar), den andra Eva, jämförelsevis väl bevarad. Jag skyndade att aflägga ett

Signaturen å den svenska kopian.

besök i ett af de till museet hörande förvaringsrummen och fann där, att Eva utgjordes af en kopia efter Albrecht Dürers år 1507 utförda originalmålning i Museo del Prado i Madrid (andra ex. af taflan eller rättare sagdt taflorna i Palazzo Pitti i Florens och i Mainz betraktas numera af kännare endast såsom kopior efter Madrid-exemplaret). Men ej nog härmed: framställningen af Eva är på själfva målningen (ej baksidan) försedd med följande af kopisten gjorda inskrift:

Albertus Dürer almanus facie-
bat post Virginis partum 1507.

Följer så en afbildning af Dürers bekanta monogram och ytterligare följande, delvis utplånade anteckning:

Siver Gonra Ker . . . i
Orig Copig 165 . . .

och kopistens af S. G. K. hopsatta, egna monogram.

Med andra ord: båda kopiorna, af hvilka numera endast den, som afbildar Èva, existerar, äro på 1650-talet (troligen 1654) utförda efter Albrecht Dürers originalmålningar — detta bekräftas icke blott af kopistens egen uppgift, utan fast mer af det noggranna återgifvandet af Dürers egen inskrift på originaltaflan och den samvetsgranna reproduktionen af årtalet 1507 och den store mästarens monogram. Att kopiorna utförts i Sverige lider icke något tvifvel — af en målare af samma undermåliga rang som de, hvilka stodo i grefve De la Gardies tjänst. De äro komna från Husaby kyrka. Man vet, att grefve Magnus särskildt intresserade sig för denna kyrka och dit skänkte konstföremål. Vi veta vidare att han, enligt ofvanstående inventarier, ägde kopior efter Albrecht Dürers Adam och Èva. Korteligen: De från Prag komna Adam och Èva, som Kristina ägde och vid sin afresa från Sverige 1654 sände såsom gåfvor till konung Filip IV af Spanien, voro de berömda originalmålningar af Albrecht Dürer, som nu finnas i Prado-museet i Madrid. Men före afsändandet lät Kristina 1654 kopiera det dyrbara konstverket, och kopiorna öfvergingo i likhet med åtskilliga i hennes samling befintliga originalmålningar till grefve Magnus Gabriel De la Gardie, som förvarade dem på Käggleholm, men sedermera, efter 1678, skänkte ett ex. till Husaby kyrka, hvarifrån det i våra dagar kommit till Statens historiska museum.

Men ännu ett bevis för att drottning Kristina ägde Albrecht Dürers originalbilder Adam och Èva finnes. Dessa den store nürnbergermästarens berömda arbeten hängde nämligen enligt fullt säkra uppgifter under hela 1500-talet i Nürnbergs rådhus och kommo därifrån — sannolikt genom köp — till kejsar Rudolf II, som var en stor beundrare af Dürers konst och utbetalade för sin tid ofantliga summor för verk af hans hand. I Praginventariet från 1621 uppräknas:

Zwo schöne grosse Taffeln, darauf Adam und Èva von Albrecht Dürern.

FISKHANDEL I BAKGRUNDET; KRISTUS VISAS FÖR FOLKET.

Af Joachim Bueckeler 1570 malad taffa, 1648 tagen i Prag och nu i Nationalmuseum.

Nu räddades vid svenskarnas storming af Prag 1648, eller kort förut, två eller tre af Dürers taflor — nu i Wien — undan våra landsmäns rofferier, men bland dessa befunno sig icke mästarens Adam och Eva. Därpå följer att de medfördes till Stockholm och att de äro identiska med de af Kristina till Spanien skickade målningar, som före afsändandet kopierades och nu befinna sig i Madrid.

Huru stor vikt hon fäste vid dessa båda taflor och huru mycket hon på sitt sätt intresserade sig för dem, framgår af ett i Kongl. Biblioteket befintligt bref från henne, hvarpå frih. Bildt gjort mig uppmärksam. I nämnda bref, dateradt Antwerpen den 31 oktober 1654 och adresserad till hennes i Stockholm kvarstannade intendent, Johan Leijoncrona, säger hon sig redan förut hafva gifvit honom ordres att »öfverskicka till min Factor uthj Hamburg schilleriet af Adam och Ewa som hoos Broman i Giöteborgh war nedansat, men såsom Jagh ännu om des effect intet förnummit hafwer. Altså är det ännu min nådiga willie och befallning att i det med hwariehanda lägenhet uthan något längre uphålld förberörda skillerijn öfwer till Hamburgh förställa låta, så frampt i det från Giötheborgh bekommit hafva . . .»

Äfven den store mästarens vän och medhjälpare Hans Baldung Grien var i drottningens galleri företrädd af en från Prag kommen »Adam och Eva», som hon vid sin bortresa lämnade kvar, men som väl för länge sedan gått förlorad. Dürers lärjunge, Georg Penz ägde i galleriet den »Caritas romana» eller såsom motivet äfven plägar kallas: »Simeon och Hanna», som nu tillhör Stockholms Högscolas samling på Heleneborg (ett annat ex. finnes hos grefve Harrach i Wien). Från Prag och Kristinas galleri kommer sannolikt äfven det lilla af Penz 1531 målade por-

trättet i bröstbild af kejsar Ferdinand I, som hänger i Nationalmuseum.

ADAM OCH EVA.

Af Lucas Cranach d. ä. målad taffla, sannolikt 1648 tagen i Prag och nu i Linköpings museum.

Att Lucas Cranach i Kristinas samling var rikt representerad, är höjdt öfver allt tvifvel, ty i det kejsarliga inventariet från

1621 uppräknas såsom arbeten af den berömde sachsaren ätskil-
liga i 1648 års inventarim lätt igenkänliga taflor, såsom två olika
exemplar af »Venus» och dessutom en »Venus och Amor» (tro-
ligen samma tafla som äges af fröken M. Björnstjerna), tre olika
»Adam och Ewa» (en af dem utan tvifvel den i Linköpings mu-
seum¹⁾), ett porträtt af Knipperdolling, en »Antonii frestelse», en
»Herodias», en »Lucretia» (kanske nu i Nationalmuseum), »Tre
barn, lekande med en kula, och en stor engel samt »Herkules,
spinnande». (Se närmare »förteckningen» längre fram!)

Ännu en tysk konstnär, bajraren Ruprecht Heller, var i
Kristinas galleri företrädd, nämligen icke blott af den tafla, »Slaget
vid Pavia», som, efter hvad Th. v. Frimmel påpekat, nu återfinnes i
Nationalmuseum, utan äfven af en »Paris' dom», ett »Landskap med
den hel. Franciscus» och en »Hjortjakt i vattnet»²⁾. En annan
»Hjortjakt i vattnet», å hvilken kejsar Maximilian och kurfurst
af Sachsen voro afbildade, uppgifves, liksom en annan tafla, »Wie
sich Kayser Maximilianus auff einem Gemsseniägt in Tirol verstieg
gen hat», i det kejsarliga inventariet uttryckligen vara af okänd
mästare, och ingendera kan därför — äfven om man skulle förut-
sätta att namnet på kejsaren felskrifvits — ehuru jag förr trott
det, gärna anses identisk med den liknande framställning i Natio-
nalmuseum, som, kommen ur den yngre Lucas Cranachs atelier,
afbildar kejsar Karl V:s och kurfurst Johan Fredriks af Sachsen
deltagande i en hjortjakt.

Den konstälskande kejsar Rudolf II omgaf sig, såsom ofvan
redan omnämnts, i Prag med en hel liten stab af artister, bland
hvilka, förutom flamländarna Joris Hoefnagel, Bartholomäus Spranger
och Egidius Sadeler samt holländarna Roelant Saverij och Adriaen

1) Omnämnd af O. Sirén i »Ord och Bild», årg. 1901.

2) Möjligen en af O. Sirén anf. st. omnämnd målning i Linköpings museum.

de Vries, märktes tyskarna Hans von Achen, Joseph Heinz, Jeremias Günther, Dietrich Raffensteiner och Matthäus Gondolach, af hvilka de två sistnämnda väl dock hufvudsakligen voro verksamma för efterträdarens, kejsar Matthias' räkning.

Redan af ofvan uppräknade konstnärsmann torde framgå, att de bidrag, som dessa tyska »mästare» lämnade till det kejsarliga galleriet, icke voro af synnerligen högt värde. Ett par af dessa artister, såsom särskildt Hans von Achen och Joseph Heinz, betraktades emellertid på sin tid såsom riktiga sekularsnillen, och kejsare och kurfurstar täflade om äran att få upptaga dem i sina resp. hof.

Hans von Achen, född i Köln 1552 — fadern var bördig från Achen, och däraf släktnamnet — studerade den på sin tid så lofprisade manieristen Sprangers arbeten och begaf sig 1574 till Italien, där han länge uppehöll sig i Venedig. Han vann anseende. I Rom målade han för Gesù-kyrkan en »Kristi födelse» och porträtterade i Florens hertig Francesco de Medici, bildhuggaren Giovanni da Bologna och skaldinnan Laura Terracina. Återkommen till Venedig, kallades han till München, där han af kurfurst Wilhelm V erhöll talrika beställningar och på allt sätt hedrades. Där målade han redan 1592 äfven för kejsar Rudolfs räkning, upphöjdes 1594 af denne i adligt stånd, gifte sig 1596 med en dotter till den frejdade kompositören Orlando di Lasso och öfverflyttade 1601 till Prag, där han, utnämnd till hofmålare, arbetade för Rudolf samt dennes broder och efterträdare, kejsar Matthias, till sin död 1615. År 1603 gjorde han på kejsar Rudolfs bekostnad en resa till Italien för att inköpa konstverk.

Hans elev, Joseph Heinz, egentligen schweizare — han var nämligen född i Basel 1565 — var redan år 1590 bosatt i Prag, där han flitigt arbetade för kejsaren, hvilken, om man får sätta tro till krönikan, emellertid var lika förtjust i Heinz' vackra hustru som i hans taflor. Heinz dog i Prag 1609.

Bada dessa artister voro, i likhet med sin förelöpare, Bartholomäus Spranger, typiska för sin tid. Maniererade i sin teckning och lika konstlåd osanna i sin kolorit, bemödade de sig, ehuru förgäfvat, att i sina verk förena Michelangelos sätt att teckna med Tizianos färger. I synnerhet Hans von Achen var i kejsar Rudolfs och drottning Kristinas gallerier särdeles rikt företrädd. Af

DANAË OCH GULDREGNET.

Af Giuseppe Sabiati målad taffa, 1648 tagen i Prag och nu i Nationalmuseum.

honom sägos t. ex. två olika framställningar af »Danaë och guldregnet». Den ena af dessa var kanske det exemplar, som målaren, enligt en uppgift af konstkrönikeskriveren Carel van Mander, i Venedig utförde i naturlig storlek, på beställning af en konstvän i Maestricht, van Vlaaten, ur hvars kabinett den troligen kom till kejsar Rudolfs. Vidare: en »Lucretia» och en »Lucretia och Tar-

quinius», »Pluto och Proserpina», »Venus, fullständigt naken», »Leda med svanen», »Diana» och »Diana med sina jungfrur», »Judith och Holofernes», »Pan och Syrinx», »Kleopatra», »Dädalus med örnen», »Herkules, triumferande öfver lasten» och »Kvinna, som speglar sig». Den sistnämnda målningen undgick möjligen svenskarnas rofferier och återses kanske nu i Wiens museum (»En ung man håller, skämtande, en spegel framför en ung kvinna»), men de öfriga tyckas alla hafva kommit till Stockholm. Kristina kvarlämnade dem alla, men jag har ännu icke paträffat någon af dem — den »Paris' dom», som i Nationalmuseum tillskrifves konstnären, har ju icke med nyss anförda tafla att skaffa. Joseph Heinz' målningar, som — och det är ursäktligt! — lika litet föllo Kristina i smaken, voro: »Pluto bortröfvar Proserpina», »Faëton dödas af Jupiter med en blix», »Pan och satyrer» samt en Madonna-bild.

Vi öfvergå till de andra, mindre berömda tyskarna! Jeremias Günther hade i Kristinas samling följande arbeten: Kejsar Rudolfs porträtt, i naturlig storlek. »Venus och Amor» och en på båda sidor bemälad trätafla, framställande å den ena en örn, å den andra ett porträtt; Matthäus Gondolach: »Venus, sofvande», en »Matematica» och ett Fruntimmersporträtt; den för mig alldeles okände Ulrich Steyern var företrädd af »Ett perspektiv, med bollspel» och den mig likaledes obekante Ferdinand von Eisen af »En manlig och en kvinnlig narr». Men hvem var Michael Schneider, som i samlingen hade så många taflor — »Ett bord med fiskar», »Ett bord, hvarpå allehanda fjäderfä», »En bankett» (härmed menas förmodligen ett festligt dukadt bord), »En tafla med fiskar och snäckor o. s. v. —? De af artisten behandlade ämnena skulle kunna komma en att tro att hans namn är en förvrängning af den store flamländaren Frans Snyders', allra helst om artisten (eller är det en hans frände?) vid en tafla, framställande »Fruktar, vid ljussken», kallas Frans Schneider, men det intima prefixet vom i st. f. von framför artistens namn, tyder på

LEDA OCH FÖLJESLAGERSKOR, I BADET ÖFVERRASKADE AF SVANOR.
Correggios berömda målning, tagen i Prag 1648, af drottning Kristina för'd till Rom och nu i Berlins museum.

att vi här ha att göra med någon vid det kejsrerliga hofvet särskildt bekant och där förmodligen anställd konstnär.

Dietrich Raffensteiner, hvars obskyra namn i inventarierna ändrats till »Frauensteins» hade bidragit till samlingen med »Ett skönt landskap, hvari Sabinskornas bortröfvande». En konstnär af något högre valör, den bekante Johan Rottenhammer, som i Venedig samarbetat med Jan Brueghel och Pauwel Brill, var mästaren till fem af Kristinas målningar: »Maria med Jesusbarnet och Josef», »Ein Göttisch Pankhet», »Wie man Porseum (!) zu einem Gott machte», »Sabinskornas bortröfvande» och »Amazoner». Ingen af dessa taflor återfinnes i Nationalmuseum.

Den i Italien verksamme frankfurtaren Adam Elsheimer, som kom att på de holländska konstnärerna och icke minst Rembrandt utöfva ett så stort inflytande, ansågs ha målat en i galleriet förekommande »Den unge Tobias», och den från Ingolstadt bördige, i München som hofmålare verksamme Christoph Schwarz, lärjunge till Paolo Veronese och Tintoretto, hade behandlat det utslitna ämnet »Sabinskornas bortröfvande», men dessutom målat två taflor, hvilkas titlar det vore synd att öfversätta: »Eine Heidnisch Jurament» och »Die Division (!) vom Propheten Ezechiel». — Till min blygsel nödgas jag erkänna att jag aldrig förr hört talas om målaren Carl Helmer(er), som var företräd af två taflor: »Eine Landtschafft mit einem Romanischen Gebew» och »Wie Juppiter Rath helt vber die Welt». Och Israel Metra sedan! Var han, trots det franskt klingande namnet, tysk, äfven han? Jag kan tyvärr ej besvara frågan, men visst är att det »konstverk» med hvilket han i kejsar Rudolfs och faktiskt äfven i Kristinas samling lyste, var ett arbete af äfven för sin tid väl starkt betonadt pornografiskt innehåll. Den värdige artisen hade till sitt mästerverk lånat formen af ett altarskåp. Midtpartiet framställde Paris' dom; på den ena flygeln hade han framställt konung David, beskådande Batseba i badet, på den andra Josef och Poti-

fars hustru! — Och Hisabel Peom — hvad var väl han för en gynnare? Var han tysk eller ej? Namnet tyckes vara allt för mycket rådbrakadt, för att spörsmålet nöjaktigt skulle kunna besvaras. Faktiskt är emellertid att Kristina af den mystiske artisten ägde en ur kejsar Rudolfs galleri kommen tafla, framställande »Huru drottningen af Saba förleder Salomo till afguder!».

De målningar, med hvilka vi sist sysselsatt oss och som alla, med undantag af Dürers, af drottningen kvarlämnades i Sverige, voro samtliga komma från Prag. Andra tyska taflor, som Kristina icke ansåg det löna mödan att medföra, voro af svenskarna eröfrade i München, såsom Lucas Cranach d. ä:s »Penning-underhandling», nu i Nationalmuseum, Jörg Breus »Lucretia», 1895 af brukspatron C. Ekman på Finspång såld till bajerska staten och nu på Schleissheims slott, Susannas historia», af någon med Breu besläktad mästare, af intendenten C. A. Ossbahr för några år sedan äfvenledes försald till bajerska staten och nu i Augsburgs museum, liksom i Nationalmuseum nu befintliga taflor af Ludwig Refinger, Abraham Schöpfer, m. fl. Med dessa ur konstnärlig synpunkt mindre märkliga, men i tafvelhistoriskt hänseende intressanta målningar taga vi afsked af drottning Kristinas galleri på Stockholms slott.

När Kristina, efter att på riksdagen i Upsala ha nedlagt sin krona, i början af juni 1654 återkom till Stockholm, lågo på strömmen tolf örlogsfartyg, redo att hissa segel och föra henne och hennes skatter till utlandet. Men hon förändrade plötsligt sin förut uppgjorda resplan och begaf sig, förklädd till karl, landvägen öfver Halland, Danmark och Hamburg till Antwerpen, dit hennes konstskatter och andra dyrbarheter sjövägen sändes och där de, såsom vi i inledningen sett, ännu 1656 befunno sig. Men redan året före sin tronafsägelse hade hon öfver Göteborg sändt utomlands bety-

CUM PVER ALVEOLO FURATUR, MELLA CUPINO
FVPANTI DIGITUM SEDVLA PVNIT APIS
SIC ETIAM NOBIS BREVIS ET MORITVRA VOLVENS
QVAM PETIVVS TRISTI MIXTA DOLERE NOCVT

VENUS OCH AMOR.

(Amor, som tagit en honungskaka, beklagar sig öfver biens sting för Venus, som antyder, att Amors pilar såra långt smärtsammare).

Af Lucas Cranach d. ä. 1530 målad tafva, tagen i Prag 1648 och nu tillhörig fröken Marie Björnstjerna, Stockholm.

dande konst- och bokskatter, nämligen till Frankrike, såsom gåfvor till kardinal Mazarin, konung Ludvig XIV, m. fl.

Denna första större förskingring af drottningens samlingar antydes i Du Fresne's inventarium af år 1652 vid n. 517, där det står: »S. M. envoye en France cinq tableaux pour estre raccomodez et 15 autres pour estre eschangés avec . . .» — förmodligen endast en vacker omskrifning för att hon ur sitt galleri utbröt ett antal nummer. Detta bekräftas af nedanstående utdrag ur ett bref från f. v. franske ambassadören i Stockholm, Pierre Chanut, då i Haag, till kardinal Mazarin, hvilken skrifvelse ¹⁾ — det är endast ett fragment däraf som här meddelas — jag hällre anser mig böra återge på originalspråket än öfversätta:

»Monseigneur.

Le vaisseau que la Reine de Suède envoye en France ayant esté plusieurs jours travaillé de tourmentes entre Gottembourg et les costes de ces provinces, le Sr du Fresne, Bibliothécaire de Sa Majesté, à qui elle a confié toutes les choses qui y sont embarqués, rencontrant un navire pescheur vers l'embouchure de Vlie, s'est fait porter à terre, ne pouvant plus souffrir le travail de la mer. Il s'en va au Havre, en diligence, pour y faire descharger le navire qui y doit arriver, et me sachant icy, il y a passé pour me dire plusieurs choses qu'il avoit ordre de me communiquer.

La Reine de Suède, jugeant qu'elle ne pouvoit exécuter son projet sans prendre confiance en luy pour le transport des choses qu'elle vouloit tirer de Suède, luy a descouvert le dessein dont elle a donné part de Vostre Eminence ²⁾, dans lequel elle persiste avec une résolution tellement ferme que ce seroit en vain que l'on essayeroit désormais de l'en dissuader Elle a secrètement fait embarquer les plus belles tapisseries de sa maison, le meilleur de sa bibliothèque et le plus précieux de son cabinet dans ce navire,

¹⁾ Den är förut endast tryckt i »Revue des Bibliothèques», 11:e Année. Paris 1901.

²⁾ Chanut syftar här på drottningens då redan fasta beslut att öfvergå till katolska läran.

où sont aussy les manuscrits de la bibliothèque de Vostre Eminence, que ledit Sr du Fresne a commandement de lui présenter. Le tout peut valoir, à ce que m'a dit ledit Sr, à la valeur de cinq cens mille livres. La Reine de Suède vouloit faire mettre aussy dans ce vaisseau un Hercule de bronze ¹⁾ dont elle veut faire présent à Vostre Eminence, et les marbres qu'elle distinoit pour le Roy, mais s'apercevant que l'on commençoit à murmurer de ce qu'elle faisoit transporter tant de choses en France, elle a pensé qu'elle devoit différer et laisser partir ce navire, sans exciter plus de bruit. La statue qu'elle donne à Monsieur de Servient ²⁾ y estoit embarquée des premiers . . .

Chanut.

A la Haye, ce 11 décembre 1653.*

Af detta bref finna vi sålunda, att Kristina redan 1653 i Göteborg i hemlighet lät inskeppa ett antal målningar, några skulpturer, en mängd böcker, manuskript och tapetserier, som hon såsom gåfvor sände till kardinal Mazarin, Ludvig XIV, m. fl., ehuru hon, på grund af det växande missnöjet med att så mycket värdefullt sändes till Frankrike, icke vågade bortsicka så mycket hon önskat. Men året därpå hyste hon ej längre några betänkligheter. Då utskeppades för hennes räkning allt hvad hon önskade medföra till utlandet — dessa konstföremål m. m., med hvilka vi i inledningen gjort bekantskap, såsom 1656 deponerade i Antwerpen och hvilka vi till stor del skola återfinna i hennes galleri i Rom.

1) Troligen den stora Herkules-bild, som nu kröner den ena fontänen i Drottningholmsparken.

2) Bronsgruppen »Mercurius och Psyke» af Adriaen de Vries, nu i Louvre och motstycke till »Psyke buren af amoriner» i Nationalmusei kupolsal. — Det kan här vara lämpligt att erinra om, att från Prag och ur Kristinas samlingar härstamma äfven en mängd andra bronser af Adriaen de Vries, nämligen på Drottningholm, äfvensom samme konstnärs byst af Rudolf II, hans allegoriska relief öfver samme kejsares ungerska krig, Giovanni da Bolognas byst af kejsar Maximilian II och Jean Dubroeuqs byst af drottning Maria af Ungern — dessa fyra sistnämnda konstverk af österrikiska sändebudet greve Lodron-Laterano 1803 inköpta på Suther'ska auktionen i Stockholm och nu i kejs. museet i Wien. Jfr John Böttiger: »Adriaen de Vries».

Uppkomsten af drottning Kristinas tafvelgalleri i Rom.

Man har, såsom redan anmärkts, gjort sig skyldig till en stor orättvisa mot drottning Kristina, då man påstått att större delen af hennes målningssamling i Palazzo Riario utgjordes af från Prag komma dukar, som hon skulle medfört från Stockholm. I själfva verket medtog hon — om man bortser från några af Beck och Bourdon målade porträtt, som hon själf beställt och därför var i sin goda rätt att medföra — från Stockholm endast ett 70-tal målningar, och af dessa tyckas atskilliga nederländska, men äfven några italienska stycken ha förkommit på vägen. Åtminstone återfinnas de icke i inventarierna öfver Riario-samlingen. Noga räknadt kommo till Rom icke mer än högst 45 från Prag härstammande taflor. De förnämsta af dessa voro Correggios »Danaë» och »Leda», Palma Vecchios »Venus och Amor», tolf dukar af Paolo Veronese, Giuseppe Salviatis »Helenas bortröfvande», sex arbeten af Giulio Romano, Andrea del Sartos »Leda», Barroccis »Trojas brand», Francesco Pennis »Heliga familj» och Agostino Carraccis »Den hel. Bartolomäus' martyrdöd». De öfriga utgjordes af kopior eller efterbildningar af arbeten af Tiziano, af hvilken drottningen vid sin ankomst till Rom ej ägde ett enda original, Correggio och Parmigianino. Med andra ord: den ursprungliga, från Prag och Stockholm komma samlingen innehöll några ovärderliga saker, men också många kopior, som falskeligen gällde som original. Och nummerstark kunde kollektionen icke sägas vara. Detta var däremot den samling, drottningen i Rom förvärfvade.

Bland de yppersta konstverk, till hvilka Kristina i Italien blef ägarinna, märkas Tizianos »Venus med musslan» och samme mästars »Vita humana», båda nu i Bridgewater Gallery i London. Det förra, känt under namnet »Venus à la coquille» och måladt på 1520-talet, behandlar samma motiv som Apelles' berömda, men förlorade målning och tillhör antalet af mästarens bästa arbeten från denna period; det senare, äfven kalladt »De tre människöldrarna», beskrifvet af Vasari, anses påverkadt af Giorgione och betraktas som en af de härligaste idyller, målarkonsten skapat. Ovisst är, om en mästaren tillskrifven »Diana och Aktäon», som Waagen 1837 såg hos sir Abraham Hume, men som Crowe & Cavalcacelle ej omnämna, var ett originalarbete. Det samma gäller en af Kristina såsom en äkta Tiziano inköpt »Kristus på korset». Att den ansågs dyrbar, framgår emellertid däraf, att drottningen testamenterade den till kejsar Leopold, men som den för länge sedan är försvunnen och icke omnämnes i den nyare konstlitteraturen, är det omöjligt att vitsorda dess äkthet, och på samma sätt förhåller det sig med en Correggio tillskrifven tafla, framställande »Kristusbarnet», hvilande på en blå duk, hvilken målning drottningen i sitt testamente förärade konung Ludvig XIV. Kopior voro däremot obestriddigen följande af Kristina i Rom inköpta Correggio-taflor: »Noli me tangere!», 1839 såld i London; »Jungfru Maria med Jesusbarnet», nu i Bridgewater Gallery; »Magdalena», »Amor undervisas» och de s. k. »Parma-skisserna», återgifvande delar af mästarens fresker i kupolen till dōmen i Parma. Såsom tvifvelaktig betecknas i våra dagar den i Stafford House i London hängande »Mulåsnedrifvaren», som, enligt en obestyrkt tradition, af Correggio i unga år skulle ha målats som skylt till ett romerskt värdshus. Ett af Kristina inköpt porträtt, som ansågs framställa Cesare Borgia, tillskrefs alldeles utan skäl samme konstnär.

Det väckte för ungefär ett år sedan ett ofantligt uppseende öfver hela världen, då den bekante amerikanske milliardören Pierpont

Morgan för omkring 2 millioner francs i London inköpte en »Helig familj» af Raffaello — enligt kännares åsikt ett vansinnigt högt pris för detta ungdomsarbete af den store konstnären. Taflan, 1505 utförd i Perugia för S:t Antonio-nunneklostret därstädes, hade, efter att senare ha tillhört de kungliga samlingarna i Neapel, på 1860-talet ägts af hertigen af Ripolda, efter dennes död deponerats i

VENUS OCH AMOR.

Målning af *Palma Vecchio*, tagen i Prag 1648, af drottning Kristina förd till Rom och nu i Fitzwilliam-Museum i Cambridge.

National Gallery och sedan gått genom flera konsthandlares händer. Målningen har icke tillhört drottning Kristina, men orsaken hvarför den här omnämnes är, att den med hennes galleri dock har ett indirekt sammanhang. Den 7 januari 1663 läto nämligen nunnorna i Perugias S:t Antonio-kloster från den nyss nämnda hufvudtaflan afskilja och för 600 scudi till Kristina försälja de fem målningar, som utgjorde taflans predella. Dessa fem stycken ¹⁾, som,

¹⁾ Reproducerade i förf:s arbete »Drottning Kristinas tafvelgalleri».

om också icke helt och hållet utförda af Raffaello, åtminstone äro målade efter hans utkast och under hans öfverinseende, framställa »Korsbärningen», »Kristus på Oljoberget», »Den döde Frälsaren», »Den hel. Frans af Assisi» och »Den hel. Antonius af Padua». Den första af dessa tafvor tillhör nu lord Windsor (England), den andra lady Burdett Coutts i London och den tredje Mrs Gardner i Boston, under det att de två sista förvaras i Dulwich College nära London. Hvad beträffar tre andra Raffaello tillskrifna tafvor, som drottningen i Rom inköpte, alla porträtt, är det, redan däraf att döma att de hvarken af henne borttestamenterades och ej håller senare öfvergingo till hertigens af Orleans samling, sannolikt att de voro rena obetydligheter, som falskeligen tillades mästaren.

Den fräjdade paduanaren Andrea Mantegna ansågs vara upphofsmannen till sex i Rom inköpta målningar, »Scener ur den hel. Sebastians lefnad» och en annan i den eviga staden förvärfvad målning, som kallades »Il famoso Ganimede», ansågs vara en originalbild af ingen mer eller mindre än Michelangelo. Men med hvad rätt? Det kan tyvärr icke afgöras, ty såväl de sex förstnämnda som den sist omtalade målningen köptes visserligen af hertigen af Orleans, men kommo aldrig till England, utan försvunno spårlöst under 1700-talet. Till London kommo heller icke sex af drottningen i Rom förvärfvade kartonger af Giulio Romano, som i mer än naturlig storlek framställde några af Jupiters många kärleksäfventyr. Men på deras äkthet kan man, ehuru de tidigt gingo förlorade, icke tvifla, när man ser de bevarade gravyrerna efter dem¹⁾. Däremot känna vi ingenting med visshet om en Parmigianino tillskrifven »Helig familj med den hel. Franciscus», som 1798 såldes i London för 100 guinéer, men hvars senare öden äro obekanta.

Den venezianska skolans alster intogo, såsom vi veta, jämte två Correggio-dukur en dominerande plats i den lilla samling, drottningen medförde från Stockholm. Den tillökades, såsom vi sett,

1) Reproducerade i förf:s arbete »Drottning Kristinas tafvelgalleri».

DÄDALUS OCH IKARUS.

Af *Hans Bol* målad tafå, tagen i Prag 1648 och nu i Nationalmuseum.

med två charmanta målningar af Tiziano. Dessa voro dock ingalunda de enda förvärf af betydighet, som Kristina i Rom gjorde af veneziansk målarkonst. Hon förskaffade sig nämligen där, förutom en betydande tafla, »Konungarnas tillbedjan», af Giovanni Bellini, en »Pietà» af Paolo Veronese, som ansågs så värdefull, att drottningen testamenterade den till konung Pilip V af Spanien;

HELENAS BORTRÖFVANDE.

Tafla af *Giuseppe Salviati*, tagen i Prag 1648, af Kristina medförd till Rom och 1800 såld i London. Okänt hvår nu.

ett af Palma Vecchio utfördt »Porträtt af en doge», som nu ses i Bridgewater Gallery i London; en nu på samma ställe befintlig »Helig familj» af Paris Bordone; två bilder af Pordenone: »Milo från Kroton» samt »Herkules och Achelous», båda nu tillhöriga earlen af Darnley på Cobham-Hall i England; likaledes två taflor af Andrea Schiavone: »Kristus inför Pilatus» och »Pietà», bägge nu i Bridgewater Gallery i London; en »Maria med barnet

vid bröstet, sväfvande i luften och omgifven af änglar» af Moretto da Brescia (den utbröts dock tidigt ur drottningens efterlämnade samling och är försvunnen, hvarför vi om den ingenting bestämdt kunna veta), och slutligen tre dukar af Tintoretto, nämligen »Kristus och den klentrogne Tomas» ¹⁾, 1798 såld i England, »Porträtt af två unga hertigar af Ferrara» ¹⁾, nu på Castle Howard i England och »Porträtt af en sittande man med en bok i handen», nu i Bridgewater Gallery i London. Vi få slutligen icke förbise att målarfamiljen Bassano var bland de i Rom inköpta taflorna företrädd med inte mindre än åtta arbeten — porträtt såväl som landskap — och att målaren-kopparstickaren Battista del Moro ansågs vara mästaren till en »Madonna», som emellertid delat det öde som drabbat hans flesta målningar — att tidigt gå förlorad.

Äfven bolognesarna voro i den i Rom bildade samlingen rikligt representerade: Domenichino af en »Helig familj», som, tidigt afsöndrad från galleriet, icke ingick i det orléanska köpet; Annibale Carracci af en i Bridgewater Gallery i London nu befintlig »Danaë» ¹⁾ — en gåfva till Kristina af hertig Panfilio af Ceri —, en »Madonna», nu på Charlton Park i England, och »Den hel. Rocchus» ¹⁾, nu i Fitzwilliam-Museum i Cambridge; Ludovico Carracci af en i Stafford House i London nu förvarad »Ecce Homo»; Guido Reni af fem nu försvunna arbeten, af hvilka dock ett, »Susanna» ¹⁾, endast var en kopia; Albani slutligen af »Den hel. Laurentius» ¹⁾, som 1798 såldes i London, samt två taflor, »Bacchus och Ariadne» och »Fest till Venus' ära», af hvilka åtminstone den förra af drottningen skänktes till den store kurfursten. Beträffande de öfriga i samlingen representerade bolognesarna: Canlassi, Mola och Castiglione, inskränka vi oss till att uppräknas deras namn ²⁾.

¹⁾ Afbildad i förf:s arbete »Drottning Kristinas tafvelgalleri».

²⁾ Den, som intresserar sig för dessa sena italienska mästare, hänvisas till förf:s arbete »Drottning Kristinas tafvelgalleri».

DANAË OCH GULDREGNET.
Correggios berömda målning, tagen i Prag 1648, af drottning Kristina för'd till Rom och nu i Palazzo Borghese därstädes.

Däremot böra vi ett ögonblick stanna vid några andra mästare, som vi i denna korta öfverblick räkat förbigå. Hvad till en början den store Giorgione beträffar, som i Kristinas rent romerska samling ansågs företrädd af icke mindre än sex bilder, hade dessa i själfva

LEDA.

Tafel af *Andrea del Sarto*, tagen i Prag 1648, af Kristina medförd till Rom och 1798 såld i England, där den fanns ännu 1838.

verket intet med hans namn att skaffa. Hans »*Petrus Martyren*» t. ex., nu i National Gallery i London, har i senare tid af alla kännare frändömts honom, såsom varande alltför undermålig, och äfven det mästaren tillskrifna porträttet af Pico della Mirandola

mätte ha varit af en betydligt ringare konstnårs hand, eftersom det, då det 1798 såldes i London, bortslogs för 20 guinéer. Äkta voro däremot ferraresaren Scarsellinos »Kristus och lärjungarna i Emaus», nu i Bridgewater Gallery i London, romaren-bolognesaren Andrea Sacchis »Adam, sörjande vid Abels lik» ¹⁾, och möjligen, men icke säkert (taflan är nu försvunnen) florentinaren Giovanni Battista de'Rossis »Äktenskapsbryterskan». Romaren Caravaggio hade i galleriet en »Yngling med en flöjt i handen» ²⁾, »Isaks offrande» och »Transfigurationen». — Dennes neapolitanske efterföljare, Calabrese, genuesarna Cambiaso och Scorza m. fl., få icke med sina obetydliga namn upptaga vår tid ²⁾. Det samma gäller sådana artister som romarna Muziano, Feti, Bonati, o. s. v., — ja, till och med en Lanfranco, ehuru hans »Mariæ bebådelse» i Kristinas katalog prunkade med epitetet »famosa quadro». Där- emot förtjänar det antecknas, att drottningen af den celebre bildhuggaren Bernini ägde en målning, framställande ett »Munkhufvud». För fullständighetens skull må dessutom tilläggas, att drottningen bland sina i Rom förvärfvade taflor ägde äfven tre spanska, nämligen två arbeten af Ribera, framställande filosoferna Herakleitos och Demokritos, och ett af Velazquez utfördt porträtt af Filip IV af Spanien (man får väl antaga, att det var en originalbild och icke en kopia, som konungen sände den, som skänkt honom Dürers »Adam och Eva»!) samt några franska, nämligen förutom ett par af Bourdon målade porträtt af henne själf och hennes mor, ett »Arkitekturstycke» af Poussin och ett af Lebrun utfördt porträtt af Ludvig XIV som ung.

Att Kristina i Rom lyckats bli ägarinna till så många italienska målningar af olika konstvärde, innebär ju ingenting förvånande. Öfverraskande är det däremot att finna att hon, som annars hade så föga sinne för den nederländska konsten, vid sin död efterläm-

1) Afbildad i förf:s arbete »Drottning Kristinas tafvelgalleri».

2) Den, som intresserar sig för dessa sena italienska mästare, hänvisas till förf:s arbete »Drottning Kristinas tafvelgalleri».

nade icke mindre än nio målningar af Rubens, af hvilken ingen var kommen från Prag eller Stockholm, utan alla i Italien inköpta — så vidt hon nämligen icke vid afresan från Brüssel fått någon af dem i gåfva af ståthållaren, ärkehertig Leopold Wilhelm. Af

VENUS MED MUSSLAN.

Målning af *Tiziano*, af drottning Kristina förvärfvad i Rom och nu i Bridgewater Gallery i London.

den store flamländarens hand funnos nämligen i galleriet följande dukar: »De fyra flodgudarna» ¹⁾, nu i kejs. museet i Wien; den stora kompositionen »Scipios ädelmod» ¹⁾, 1836 uppbrunnen hos

¹⁾ Afbildad i förf:s arbete »Drottning Kristinas tafvelgalleri», där Rubens' ofvannämnda taflor alla äro utförligt beskrifna och kritiskt skärskådade.

en konsthandlare i Western-Exchange i London; dess motstycke »Tomiris låter doppa Cyrus' afhuggna hufvud i blod»¹⁾, nu hos earlen af Darnley på Cobham-Hall i England; den ståtliga duken »Philipcemen igenkänd»¹⁾, i hvilken Frans Snijders med vanlig bravur målat accessoarerna (taflan kom 1798 till England, men dess n. v. förvaringsort är förf. obekant); »Venus återvändande från jakten», »Venus, begråtande Adonis' död», »Ganymedes i Olympen»¹⁾, »Herkules och Omfale» samt »Silenus, åtföljd af en satyr och en bacchant» — alla otvifvelaktigt äkta arbeten af den store mästaren, ehuru allas senare öden tyvärr icke kunnat utredas. Af Daniel Seghers ägde drottningen i Rom en »Blomsterkrans kring en Kristusbild», som icke synes ha varit identisk med den från Prag komna tafla, »Une pièce de fleurs» af samme artist, som Kristina medförde från Stockholm. Pauwel Brill var i galleriet i Palazzo Riario företrädd af en »Flykten till Egypten», som icke får förblandas med en tafla med samma motiv i Stockholms-samlingen, van Dijck af tre porträtt, Jan Brueghel af en »Orfevs» och ett »Landskap med staffage» samt Ambrosius Brueghel dels af en »Silfvervas med blommor, frukter och två amoriner», dels af en »Påfågel, frukter m. m. mot landskaplig bakgrund». Däremot återfinnes ej i Kristinas romerska inventarier det porträtt af Ludvig XIV, som hon 1656 hade deponerat i Antwerpen, och som då ausågs vara måladt af »Juste», hvarmed otvifvelaktigt menas Joost van Egmont. Men kanske att man förväxlat detta med det nyss nämnda, af fransmannen Lebrun målade!

Holländska mästare saknades heller icke i Palazzo Riario. Förutom de från Stockholm medförda, af David Beck målade bilderna af hertig Adolf Johan, Axel Oxenstierna, fältherrarna C. G. Wrangel, Arv. Wittenberg och Chr. v. Königsmarck, ambassadörerna Chanut, Whitelocke och Pimentel, »La belle comtesse» (Ebba

¹⁾ Afbildad i förf:s arbete »Drottning Kristinas tafvelgalleri», där Rubens' ofvannämnda tafvor alla äro utförligt beskrifna och kritiskt skärskådade.

Sparre), Corfitz Ulfeld, M. G. De la Gardie, Lorenz von der Linde, hertigen af Condé, Karl X Gustaf (2 st.), grefve Dohna, markis Du Fresne, samt de lärde Grotius, Cartesius, Salmasius (2 st.), Vossius, Naudé, Petau, Bourdelot och Bosschaert — alla nu försvunna, men flera dock bevarade genom Jeremias Falks gravyrer (af andra, sasom Cartesius' porträtt, finnas kopior), fanns där nämligen en af Gerard van Honthorst utförd tafla, »Judit med Holofernes' hufvud», köpt i Rom. Däremot ägde drottningen där ej längre den af samme artist (eller hans bror Willem) målade bild af henne själf, som 1656 var deponerad i Antwerpen.

Här slutar vår korta öfverblick öfver drottning Kristinas galleri i Rom, i hvilken förf. ej haft för afsikt att i detalj redogöra för hvarje tafla eller pröfva dess sannolika äkthet — detta har han förut gjort i sitt arbete »Drottning Kristinas tafvelgalleri på Stockholms slott och i Rom» — utan i hvilken han velat ge en klar uppfattning af hvilka målningar drottningen till Rom medförde och hvilka hon där själf förvärfvade. Att ingå på enskildheter i bevisföringen, att oupphörligt, citerande än det, än det inventariet, angifva skälen för de resultat, till hvilka jag kommit, skulle varit att skriva icke en bok, utan volymer — som jag aldrig skulle kunnat få tryckta. Hvad förf. åsyftat har varit att dels redogöra för de öden, som de från Prag komma taflor haft, hvilka drottning Kristina vid sin afresa från Sverige kvarlämnade, dels — och i synnerhet — att, för första gången, söka uppdraga en bestämd gräns mellan hennes gallerier i Stockholm och i Rom och därigenom bevisa, huru orättvist man bedömt henne, då man påstått att hennes tafvelsamling i Palazzo Riario till största delen utgjordes af från Sverige bortförda konstverk.

Redan af ekonomiska skäl har förf. måst välja den möjligast kortfattade form och undvika citat och hänvisningar. För den

närmare intresserade bör det dock icke vara svårt att kontrollera förf., genom att jämföra de i detta och ett föregående arbete offentliggjorda inventarierna. Men förf. ber öfriga läsare af denna bok vara öfvertygade om, att han under årslånga och ständigt förnyade forskningar i ämnet gått till väga på det mest grundliga och uttömmande sätt och att de misstag, han därvid gjort sig skyldig till, hvarken torde vara alltför många eller af någon väsentligare betydelse vid ett slutligt bedömande af sammanhanget mellan drottning Kristinas tafvelgalleri i Stockholm och det hon själf skapade i Rom.

GREKISKA FLOTTANS SKEPPSBROTT PÅ HEHVÄGEN FRÅN TROJA.

Målning af okänd nederländsk mästare (Hans Bol?), 1648 tagen i Prag och nu i Nationalmuseum.

Tillägg.

Kardinal Mazarins bibliotek.

Det sid. 79 tryckta brevet från *Chanut* till Mazarin belyser en förut tvistig fråga. *Harald Wieselgren* yttrar i sitt 1898 hållna inträdetal i Vitterhetsakademien, »Drottning Kristinas bibliotek», att fransmannen Huet i drottningens bibliotek igenkände delar af Mazarins bibliotek, »hvilka det säges att drottningen efter kardinalens återkomst till makten, 1653, skall hafva återlämnat som gåfva, en uppgift, som dock icke af mig tillgängliga källor bekräftas». Men Chanut säger i sitt bref, på samma gång han — väl med betydlig öfverdrift — berättar att Kristina till Mazarin sändt »det bästa af sitt bibliotek» och »det dyrbaraste af sin tafvelsamling», uttryckligen att hon återsänder *manuskripten* ur kardinalens under dennes landsflykt försålda bibliotek. — Det samma uppger för öfrigt danske residenten *Peder Juul* i ett bref af d. 4 juni 1653 (tryckt i dansk »Historisk Tidsskrift», årg. 1844): »Dronningen begynder nu igien at vilde gierne være i Credit i Frankrige; hvorföre hun sender Cardinal Mazarini alle de manuscripta, som hun lod kiöbe af hans Bibliothek, og skikker nogle flere derhos. Han faaer og nogle statuas, som bleve tagne i Prag. Till Dronningen i Frankrige sendte hun et Bord, indlagt med Stene, hvilket ogsaa er taget til Prag».

Konung Karl I:s tafvelgalleri.

Förf. har glömt att anmärka, att *M. A. Geffroy's* i hans »Notices et extraits» gjorda påstående, att Kristina låtit inköpa målningar å auktionen efter Karl I af England, är alldeles grundlöst. Hon ägde *ingen* tafla ur nämde monarks galleri (jfr den hos G. F. Waagen, »Kunstwerke und Künstler», aftryckta katalogen, där ingen tafla svarar mot någon i Kristinas samling).

Tidningsartiklar i ämnet.

Rörande ett af förf. upptäckt sätt att, på grund af inventarie-nummer med egendomlig piktur bakpå taflorna, bestämma, att somliga i Prag-inventarierna icke förekommande målningar dock härstamma från kejsrerliga samlingen i Prag (t. ex. Fr. Francken d. y:s tafla i Göteborgs museum, n:ris 381 & 382 i Nationalmuseum, m. fl.), hänvisas till en uppsats i »Aftonbladet» för d. 22 mars 1902. — I åtskilliga artiklar i »Svenska Dagbladet», årg. 1901, och »Aftonbladet», årg. 1902, finner den närmare intresserade dessutom utredningar rörande Kristinas taflor, hvilkas aftryckande i denna bok allt för mycket skulle inkräktat på utrymmet.

Källor.

Beträffande de för detta arbete använda tryckta och otryckta källor utöfver de särskildt angifna, se förordet till förf:s föregående bok »Drottning Kristinas tafvelgalleri på Stockholms slott och i Rom»!

KORTFATTAD FÖRTECKNING

ÖFVER

DROTTNING KRISTINAS TAFVELGALLERI

I STOCKHOLM OCH I ROM.

(Upprättad med ledning af bilagorna I & II i denna bok och I-IV i förf:s arbete
»Drottning Kristinas tafvelgalleri»).

PENNINGUNDERHANDLING

Tafel af *Lucas Cranach d. ä.*, tagen i München, redan 1635 i Stockholm och nu i Nationalmuseum.

I. Målningar, tagna i Prag, men af drottningen medförda till utlandet¹⁾.

A. **Original** (säkra eller åtminstone sannolika):

a) *Italienare*.

Correggio, egentl. *Antonio Allegri*, lomb. skol. f. 1494, d. 1534.

1. Danaë. Nu i Palazzo Borghese, *Rom*.

2. Leda. Nu i K. Museum, *Berlin*.

Palma Vecchio, egentl. *Giacomo d'Antonio Palma*, ven. skol., f. 1480, d. 1548.

3. Venus och Amor. Nu i Fitzwilliam-Museum, *Cambridge*.

Giuseppe Salviati, egentl. *Giuseppe Porta*, ven. skol., f. omkr. 1520, d. 1572.

4. Helenas bortröfvande. 1800 såld i London.

Paolo Veronese, egentl. *Paolo Caliari*, ven. skol., f. 1528, d. 1588.

5. Venus och Adonis. Nu i Bridgewater Gallery, *London*.

6. Aglauros och Herse. Nu i Fitzwilliam-Museum, *Cambridge*.

7. Mars, Venus och Amor. Nu i Eremitaget, *Petersburg*.

8. Mars, afväpnad af Venus. 1798 såld i London.

9. Mars och Venus, den senare speglande sig. 1798 såld i London.

10. Herkules och Visheten. 1798 såld i London.

11. Mannen mellan Dygden och Lasten. 1798 såld i London.

12. »L'amour heureux». Nu på *Cobham-Hall*, England.

13. »Le respect». Nu på *Cobham-Hall*, England.

14. »L'infidélité». 1798 såld i London.

15. »Le dégoût». » » » »

16. Europas bortförande. Nu i National Gallery, *London*.

Francesco Penni, rom. skol., f. omkr. 1488, d. omkr. 1528.

17. Helig familj. (Efter utkast af Raffaello). Nu i Bridgewater Gallery, *London*.

¹⁾ Där ej annat särskildt anmärkes, menas: till Rom.

Giulio Romano, egentl. *Giulio Pippi*, rom. skol., f. på 1490-talet, d. 1546.

18. Sabinskornas borttröfvande. Nu i National Gallery, *London*.

19. Scipios ädelmod. » » » » »

20. Försoning mellan romarna och sabinerna. Förr i Beaucousin'ska saml., Paris.

21. Coriolanus. Förr i Beaucousin'ska saml., Paris.

22. Kartagenas intagande. Förr i Beaucousin'ska saml., Paris.

23. Krigarna belönas. » » » » »

Andrea del Sarto, egentl. *Andrea d'Agnolo*, flor. skol., f. 1468, d. 1531.

24. Leda. 1835 i *London*.

Federigo Barocci, rom. skol., f. 1528, d. 1612.

25. Trojas brand. 1800 såld i *London*.

Agostino Carracci, bol. skol., f. 1557, d. 1662.

26. Den hel. Bartolomäus' martyrdöd. Nu i Stafford House, *London*.

Bronzino (ovisst om *Angiolo*, d. 1572, l. *Christoforo*, d. 1607) flor. skol.

27. Venus. Kom trol. ej till Rom. Försvunnen.

Andrea Schiavone, egentl. *Andrea Medolla*, ven. skol., f. 1522, d. 1572.

28. Mercurius, Venus och Amor. Nu i Stafford House, *London*.

b) *Tysk*.

Albrecht Dürer, f. 1471, d. 1528.

29. Liten tafla med allehanda djur. Kom trol. ej till Rom. Försvunnen.

c) *Flamländare*.

Frans Floris, egentl. *Frans de Vriendt*, f. 1517, d. 1570.

30. Venus och Adonis. Kom trol. ej till Rom.

31. Jupiters uppfödande. » » » » »

32. Susanna ¹⁾. » » » » »

Joris Hoefnagel, f. 1545, d. 1618.

33, 34. Två små landskap. Kommo trol. ej till Rom.

Daniel Seghers, f. 1590, d. 1661.

35. Blomsterstycke. Försvunnet.

d) *Holländare*.

Poelenburgh, Cornelis van, f. 1586, d. 1667.

36. »Ett stycke».

1) Enl. Antwerpen-inventariet (Bil. II) kanske af Montfort.

Saftleven (ovisst om *Herman l. Cornelis*).

37. Landskap.

B. **Kopior** efter:

a) *Italienare*.

Correggio (jfr n. 1—2).

38. Jupiter och Io ¹⁾. Nu i K. Museum, *Berlin*.

Parmigianino, egentl. *Francesco Maria Mazzola*, lomb. skol., f. 1504, d. 1540.

39. Bågskårande Amor ¹⁾. Nu i Bridgewater Gallery, *London*.
Tiziano Vecellio, ven. skol., f. 1477 (?), d. 1576.

40. Venus. Nu i Fitzwilliam-Museum, *Cambridge*.

41. »L'esclavonne». Nu hos mr. Francis Cook, *Richmond*.

42. Venus, speglande sig. Nu på *Cobham-Hall*, England.

43. Magdalena. Nu hos earlen af Brownlow, *London*.

44. Venus och Adonis. 1798 såld i England.

45. Magdalena. Kom trol. ej till Rom. Försvunnen.

46. Ung dam (Lavinia?) med frukter på en bricka. Kom trol. ej till Rom ²⁾.

47. Kejsar Karl V till häst. 1798 såld i England.

48. Vespasianus. Nu hos lord Northwick, England.

49. Vitellius. » » » » » ³⁾

b) *Tyskar*.

Albrecht Dürer (?) (jfr n. 29).

50. Kejsar Maximilian I ⁴⁾.

Hans Holbein d. y., f. 1497, d. 1543.

51. Sir Thomas Morus.

52. Erasmus Rotterdamus.

c) *Flamländare*.

Peter Brueghel d. ä., f. omkr. 1525, d. 1569.

53. (Motivet ej uppgifvet ⁵⁾).

C. **Obestämbara.**

54. »Himlen, jorden och underjorden» ⁶⁾. — 55. Venus

1) Orig. i kejs. mus. i Wien. Kopian trol. af Joseph Heinz.

2) Snarare en replik af än identisk med ett ex. i Berlins museum.

3) Båda kopiorna 1562 utförda af *Bernardino Campi*.

4) Möjligen var dock denna tafla kopia eft. *Lucas van Leyden*.

5) Kopian sannolikt af *Jeremias Guuther*.

6) Af *Francesco Melzi*?

och Amor. — 56. En kurtisan. — 57. Venus och Adonis. — 58. Lucretia. — 59. Mansporträtt. — 60-65. Landskap: — 66. »Fama» 1).

II. Målningar, tagna i Prag, hvilka drottningen i Sverige kvarlämnade.

A. **Original** (d. v. s. ännu här befintliga eller nyligen befintliga målningar, om hvilkas äkthet man kan öfvertyga sig).

a) *Italienare.*

Orlando Fiaco, verksam omkr. 1565.

67. Porträtt af Tiziano. Nu i *Nationalmuseum*.

Giuseppe Salviati (jfr n. 4).

68. Danaë. Nu i *Nationalmuseum*.

Tiziano Vecellio (jfr n. 40-49).

69-78. Tio romerska kejsare (Cæsar, Augustus, Tiberius, Caligula, Claudius, Nero, Galba, Otho, Titus och Domitianus 2).

Giuseppe Arcimboldo, f. 1533, d. 1593.

79. Karikeradt porträtt af Calvin (?). Nu på *Gripsholm*.

80. Flora. Förr i Chr. Hammers saml. Såld 1893 i Köln.

81-83. Andra taflor af samme artist.

b) *Tyskar.*

Albrecht Dürer (jfr n. 29).

84, 85. Adam och Eva 3). Nu i Prado-museet, *Madrid*.

Georg Penz, f. omkr. 1500, d. 1550.

86. »Caritas Romana». Nu på Heleneborg, *Stockholm*.

87. Porträtt af kejsar Ferdinand I. Nu i *Nationalmuseum*.

Lucas Cranach d. ä., f. 1472, d. 1553.

88. Venus och Amor. Tillhör nu grefve Björnstierna, *Helsingfors*.

89. Venus och Amor. Nu i *Nationalmuseum*.

90. Adam och Eva. Nu i museet i *Linköping*.

91. Kristus och äktenskapsbryterskan. Nu i *Nationalmuseum*.

92. Lucretia. » » »

1) Kanske af *Giulio Romano*, ty en sådan tafla af denne ägde Kristina i Rom.

2) Jfr n. 48 o. 49. Liksom de 1562 utförda af *Bernardino Campi*. Alltså kopior!

3) Kvarlämnades vid drottningens afresa i Göteborg, men sändes i slutet af året (1654) på hennes befallning öfver Hamburg till Spanien.

KEJSAR FERDINAND III.

Porträtt, målade af *Frans Leux*, tagna i Prag 1643 och nu på Säfsta-holm.

ÄRKEHERTIG LEOPOLD WILHELM.

Ruprecht Heller, verksam omkr. 1529.

93. Slaget vid Pavia. Nu i *Nationalmuseum*.

c) *Flamländare*.

Joachim Bueckelcer, f. omkr. 1530, d. eft. 1575.

94. Torghandel; i bakgr. visas Kristus för folket. Nu i *Nationalmuseum*.

95. Hamnplats; i bakgr. visas Kristus för folket. Nu i *Nationalmuseum*.

96. Torghandel; i bakgr. scener ur Kristi pinohistoria. Nu i *Nationalmuseum*.

97. Matvaruhandel; i bakgr. lärar Kristus i templet.

Qvinten Massys, f. före 1460, d. 1530.

98. Hos skatteindrivaren. Nu i *Nationalmuseum*.

Jan Massys, f. 1509, d. 1575.

99. Gubbe, smekande en ung flicka. Nu i *Nationalmuseum*.

100. Naket fruntimmer såsom Venus. » » »

Qvinten Massys' skola.

101. Kardinal, framställd som Hieronymus. » » »

Hans Bol, f. 1534, d. 1593.

102. Dädalus och Ikarus. Nu i *Nationalmuseum*.

103. Neptun. 1) » » »

Otho van Vecn, f. 1558 (?), d. 1629.

104. Allegori öfver ungdomens frestelser. Nu i *Nationalmuseum*.

Jan van Hemessen, f. eft. 1504, d. omkr. 1555.

105. Maria med barnet. Tillhör bruksägaren Chr. Aspelin, *Stockholm*.

Frans Floris (jfr. n. 30-32).

106. Hafsgudarnes högtid. Nu i *Nationalmuseum*.

Gillis Mostart d. ä., f. omkr. 1534, d. 1598.

107. Landskap med timmersågare. Nu i *Nationalmuseum*.

108. Landskap med den hel. familjen. » » »

» *Mästaren till kvimliga halffigurer* 2).

109. Ung dam, bläddrande i en bok. » » »

Okänd mästare (början af 1600-talet).

110. Vingårdsarbetarna erhålla sin aflöning. Nu i *Nationalmuseum*.

1) Osäkert af hvem detta motstycke till »Dädalus och Ikarus» är måladt.

2) Enligt E. W. Moes, m. fl. Osäkert om från Prag.

Marten de Vos, f. 1532, d. 1603.

111. Hagar och Ismaël. Nu på *Hedensberg*, nära Västerås.

112. Tobias återfår sin syn. Nu på *Runsa*, vid Rosersberg.

Gillis Coignet, f. omkr. 1538, d. 1599.

113. »Sine Cerere et Baccho friget Venus». Nu i *Nationalmuseum*.

Hendrik de Clerck, f. omkr. 1570, d. omkr. 1629.

114. Josuas seger öfver Amalek. Nu i *Nationalmuseum*.

115. Kristus predikar. Nu i *Nationalmuseum*.

Frans Franeken d. y., f. 1581, d. 1642.

116. Neptuns och Amfitrites bröllopståg. Nu i museet i *Göteborg*.

Peeter Brueghel d. y., f. omkr. 1564, d. omkr. 1637.

117. Bondfolk, öfverfallet af röfvare. Nu på *Heleneborg*, vid Stockholm.

118. Betlehemitiska barnamordet. Nu på *Heleneborg*, vid Stockholm.

Lucas van Valckenboreh, verks. 1564—1622.

119. Babels torn. Ännu för några år sedan i en svensk privatsamling.

Frans Luyex, l. *Leux*, f. 1604, d. eft. 1652.

120. Porträtt, helfig., af ärkehert. Leopold Wilhelm. Nu i *Nationalmuseum*.

121. Porträtt, helfig., af ärkehert. Leopold Wilhelm. Nu på *Säfstaholm*.

122. Porträtt, bröstbild, af ärkehert. Leopold Wilhelm. Nu på *Gripsholm*.

123. Porträtt, helfig., af kejsar Ferdinand III, i rustning. Nu på *Gripsholm*.

124. Porträtt, helfig., af kejsar Ferdinand III, i civil dräkt. Nu på *Säfstaholm*.

125. Porträtt, bröstbild, af kejsar Ferdinand III, i civil dräkt. Nu på *Gripsholm*.

126. Porträtt, bröstbild, af kejsar Ferdinand III, i civil dräkt. Nu på *Gripsholm*.

127. Porträtt bröstbild, af kejsarinnan Maria Anna. Nu på *Gripsholm*.

128. Porträtt, bröstbild, af infanten don Carlos. Nu på *Gripsholm*.

129. Porträtt, helfigur, af kejsarinnan Eleonora Gonzaga. Nu på *Gripsholm*.
- Okänd Antwerpen-mästare*, omkr. 1620.
130. Porträtt, bröstbild, af Filip den djärfve af Burgund. Nu på *Gripsholm*.
131. Porträtt, bröstbild, af Johan den oförskräcktes gemål, Margareta. Nu på *Gripsholm*.
132. Porträtt, bröstbild, af Karl den djärfves gemål Isabella. Nu på *Gripsholm*.
133. Porträtt, bröstbild, af kejsar Maximilian I. Nu på *Gripsholm*.
134. Porträtt, bröstbild, af konung Filip den sköne af Kastilien. Nu på *Gripsholm*.
135. Porträtt, bröstbild, af kejsar Karl V:s gemål, Isabella. Nu på *Gripsholm*.
136. Porträtt, bröstbild, af Filip den godes gemål, Isabella. Förr, liksom 137 & 138 i Hammers saml. 1893 såldt i Köln.
137. Porträtt, bröstbild, af Filibert II af Savoyen. 1893 såldt i Köln.
138. Porträtt, bröstbild, af Anna af Österrike. 1893 såldt i Köln.
- Okänd mästare*, början af 1600-talet.
- 139-150. Tolf romerska kejsarinnor ¹⁾.
- d) *Holländare*.
- Pieter Aertsen*, f. 1508, d. 1575.
151. Kökscen. Nu i *Nationalmuseum*.
- Cornelis Cornelisz. van Haarlem*, f. 1562, d. 1638.
152. Venus och Adonis. Nu i *Nationalmuseum*.
- Pieter Danckers de Rij*, f. 1605, d. 1659.
153. Porträtt, helfig., af kejsarinnan Maria Anna. Nu på *Gripsholm*.
- 154 (?). Porträtt, helfig., af drottning Cecilia Renata af Polen. Nu på *Gripsholm*.
- e) *Obestämbara*, 1600-talets förra hälft.
155. Porträtt, helfig., af drottning Anna af England. Nu på *Gripsholm*.

1) Nagler uppger, att Gillis Sadeler själf inv. de tolf kejsarinnebilder, som han, såsom motstycken till de efter Bernardino Campis kopior efter Tiziano graverade kejsarna, stack. Men att verkliga *målningar*, framställande kejsarinnorna, funnos i Prag, framgår af inventariet från 1648, som uttryckligen nämner: »Die Zwelff haidnischen Kayser, mit deren Kayserin, jedes absonderlich Konterfeht.»

156. Porträtt, helfig., af drottning Maria af Medici. Nu på *Gripsholm*.
157. Porträtt, knästycke, af Jakob I af England. Nu på *Gripsholm*.
158. Porträtt, bröstbild, af storhert. Ferdinand II af Toskana. Nu på *Gripsholm*.

B. **Tvifvelaktiga original**, d. v. s. från Prag komna taflor, som drottningen här kvarlämnade, men som nu äro försvunna och om äktheten af hvilkas konstnärnamn man därför icke med bestämdhet kan yttra sig.

a) *Italienare*.

Correggio (jfr n. 1).

159. Själporträtt.

160. En fänrik.

Paolo Veronese (jfr n. 5).

161. Själporträtt.

Pordenone, ven. skol., f. 1483, d. 1539.

162. Själporträtt.

163. Venus och Amor.

Leonardo da Vinci, flor. skol., f. 1452, d. 1519.

164. Dam med en liten hvit hund.

165. Kvinnoporträtt.

Raffaello, f. 1483, d. 1520.

166. Fiolspelare.

167. Dam, som håller i sitt hår.

168. Mansporträtt.

169. Kvinnoporträtt.

Andrea del Sarto (jfr n. 24).

160. Maria med barnet.

171. Judit och Holofernes.

Perino del Vaga, rom. skol., f. 1499, d. 1547.

172. Orfeus, beklädd med en hud.

173. Neptun.

174. Äktenskapsbryterskan.

175. Gumma med en liten gosse och en flicka.

Giulio Romano, (jfr n. 18).

176. Pan och Syrinx.

- Giuseppe Cesari*, kallad *Cavaliere d'Arpino*, rom. skol., d. 1640.
177. Ett bad.
178. Venus, klippande sina naglar.
- Giovanni Bellini*, ven. skol., d. 1546.
179. Venus och Amor.
- Giorgione*, egentl. *Giorgio Barbarelli*, ven. skol., f. senast 1477,
d. 1510.
180. Porträtt.
- Tiziano Vecellio* (jfr n. 40).
181. Maria med barnet.
182. Loth och hans döttrar.
- Palma Vecchio*, f. 1480, d. 1528.
183. Calistos felsteg.
184. Paris' dom.
185. Den hel. Michaël.
- Gaudenzio Ferrari*, milan. skol., f. omkr. 1471, d. 1546.
186. Dam, som håller i sitt hår.
- Leandro Bassano*, ven. skol., f. 1558, d. 1623.
187. Själporträtt.
188. Porträtt af Jacopo Bassano.
189. Magdalena.
- Francesco Salviati*, flor. skol., f. 1510, d. 1563.
190. Själporträtt.
- Tintoretto*, egentl. *Jacopo Robusti*, ven. skol., f. 1419, d. 1594.
191. Porträtt af Michelangiolo.
192. Allegori («Wie die Natur in den Wolken getragen wirdt,
Vndter Ir das fruchtbare Erdreich»).
193. Jupiter och Semele.
194. Musicerande unga kvinnor.
195. Tundalas' syn.
- Cornelio Vicari*.
196. Porträtt af Lionardo da Vinci.
197. Raffaello.
- Okända mästare*.
198. Porträtt af Alessandro Vittoria.
199. » » Guglielmo della Porta.
200. » » Gianbattista della Porta.

201. Poträtt af Giovanni Contarini.
202. » » Luca Cambiaso.
Paris Bordone, ven. skol., f. 1500, d. 1571.
203. Dam med en liten brun hund.
Domenico Campagnola, ven. skol., f. omkr. 1484.
204. Lucretia.
Jacopo Bassano, ven. skol., f. 1510, d. 1592.
205. Kristi utförande.
206. Abraham drager ur landet.
Paolo Lomazzo, milan. skol., f. 1538, d. 1600.
207. »En, som blåser ut ett ljus».
Caravaggio, egentl. *Michelangiolo Amerighi*, rom. skol., f. 1569,
d. 1609.
208. Josef och Potifars hustru.
Giuseppe Arcimboldo (jfr. n. 79).
209-210. Porträtt, sammansatta af frukter, fåglar och fiskar.
*Ceresi*¹⁾.
211. Bad med nakna kvinnor.
*Campo Cremoni*¹⁾.
212. Fiskmarknad.
b) *Tyskar*.
Hans von Achen, f. 1552, d. 1615.
213. Danaë.
214. Lucretia.
215. Lucretia och Tarquinius.
216. Pluto och Proserpina.
217. Venus, naken.
218. Diana.
219. Diana med sina jungfrur.
220. Judit och Holofernes.
221. Pan och Syrinx.
222. Kleopatra.
223. Dädalus med örnen.²⁾
224. Herkules, triumferande öfver Lasten.
225. Dam, speglande sig.

1) Tydligen förvrängdt namn.

2) Förmodligen menas; Ganynedes.

Joseph Heinz, f. 1564, d. 1609.

- 226. Proserpinas bortröfvande.
- 227. Jupiter, dödande Faëton med blixten.
- 228. Pan och satyrer.

Jeremias Günther, verks. omkr. 1612.

- 229. Porträtt, helfig., af kejsar Rudolf II.
- 230. Venus och Amor.
- 231. Trätafla, med å ena sidan en örn, å den andra ett porträtt.

Matthäus Gondolach, d. 1653.

- 232. Venus, sofvande.
- 233. En »Mathematica».
- 234. Kvinnoporträtt.

Ulrich Steyern.

- 235. Perspektiv med ett bollspel.

Ferdinand von Eisen.

- 236. En manlig och en kvinnlig narr.

Michael Schneider.

- 237. Stilleben, fiskar.
- 238. » foglar.
- 239. » fiskar och snäckor.
- 240. » frukter vid ljussken.
- 241. » frukoststycke ¹⁾.

Dietrich Raffensteiner.

- 242. Sabinskornas bortröfvande.

Johan Rottenhammer, f. 1564, d. 1623.

- 243. Maria med barnet och Josef.
- 244. Gudarnas gästabud.
- 245. »Wie man Porseum (!) Zu einem Gott machte».
- 246. Sabinskornas bortröfvande.
- 247. Amazoner.

Adam Elsheimer, f. 1578, d. omkr. 1620.

- 248. Den unge Tobias.

Christoph Schwarz, f. 1550, d. omkr. 1597.

- 249. Sabinskornas bortröfvande.
- 250. »Eine heidnisch Jurament».

¹⁾ Vid denna tafla kallas artisten *Frans* Schneider, men kan dock ej gärna vara identisk med flamländaren *Frans* Snijders.

251. »Die Division (!) vom Propheten Ezechiël». *Okänd mästare*.
252. Kejsar Maximilian på hjortjakt i Tyrolen. *Hans Baldung Grien*, f. mellan 1476 och 1480, d. 1545.
253. Adam och Eva. *Ruprecht Heller* (jfr n. 93).
254. Paris' dom.
255. Landskap med den helige Franciscus. *Lucas Cranach d. ä.* (jfr n. 88).
256. Venus.
257. Tre barn, lekande med en kula ¹⁾.
258. Adam och Eva ²⁾.
259. Porträtt af Knipperdolling.
260. Herodias.
261. Den hel. Antonii frestelse.
262. Herkules, spinnande ¹⁾.
- Okänd mästare*.
263. Kejsar Maximilian och kurfursten af Sachsen på hjortjakt i vattnet. *Carl Helmer(er)* ³⁾.
264. »Eine Landschafft mit einem Romanischen Gebew». *Israël Metra* ³⁾.
265. Triptyg med Paris' dom, Batseba samt Josef och Potifars hustru. *Hisabel Peom* ³⁾.
266. Huru drottningen af Saba förleder Salomo till afguderier. d) *Nederländare*.
- Roger van der Weyden*, f. omkr. 1400, d. 1464.
267. Kristi födelse. *Lucas van Leyden*, f. omkring 1494, d. 1533.
268. Huru jungfrurna införa David i Jerusalem.
269. Salomos dom.
270. Konungarnas tillbedjan.

1) Ett ex., men väl ej detsamma, i Köbenhavns museum.

2) Två eller tre ex. funnos af denna tafla, däraf, som ofvan nämnts, ett troligen befinner sig i Linköpings museum.

3) Troligen förvrängda namn.

Jan Gossaert, kallad *Mabusc*, f. omkr. 1470, d. 1541.

271. Danaë ¹⁾.

Jan van Hemessen (jfr n. 105).

272. Lucretia och Tarquinius.

273. Isaak välsignar Jakob. — »Ein furnemes stuck».

274. Susanna.

275. Karl med en korg med matvaror.

276. En man och en kvinna med öppen mun.

277. »Ein furnemes stuck mit drey Figuren».

278. En i en skog sittande hare. — »Gar schön gemalt».

Marten van Heemskerck, f. 1498, d. 1574.

279. Syndaflo den.

280. Yttersta domen.

281. Qvirinalska kullen.

Cornelis Cornelisz. van Haarlem (jfr n. 152).

282. Nakna människor, som slå ihjäl hvarandra.

283. Amors biläger.

Frans Floris (jfr n. 30).

284. Adam och Eva.

285. » » » lekande med Kain och Abel.

286. Amors biläger.

287. Galateas triumftåg.

288. En »Musica».

Lambert Lombard, f. 1505, d. 1606.

289. Maria med barnet och den hel. Elisabet.

290. ² S:t Petrus på hafvet.

Hubert (?) Goltzius, f. 1526, d. 1583.

291. Kristi törnekröning.

Antonis Moor, f. 1512, d. omkr. 1576.

292. Naken Mars.

Marten van Cleef (d. y.?)

293. En narr med en bulle i handen.

294. Belsasars gästabad.

295. Utsikt af Colosseum.

Georg van Cleef.

296. Ett nattligt upptåg.

1) Ett ex. i Münchens pinakothek, men väl ej samma.

297. Kristus uppenbarar sig för Petrus, på skeppet.
Willem de Vos.
298. Venus speglande sig, medan Amor ser på.
299. Naken kvinna, hvilande på en bädd.
Roland de Vos.
300. Naken kvinna i badet.
Jakob de Backer. f. 1562, d. 1637.
301. Den hel. familjen.
302. Kvinnoporträtt.
303. »Fides mit den temporibus».
Crispijn van den Broeck, f. 1524, d. omkr. 1588.
304. Nattvarden.
Peter van der Borcht, f. omkr. 1540, d. 1608.
305. Syndafloden.
306. Noaks ark ¹⁾.
Gillis Sadeler, f. omkr. 1575, d. 1629.
307. »Der Pragerischer Saal.»
Frans Badens, f. 1571, d. 1620.
308. Interiör med en dam.
Jerome Bosch, f. omkr. 1450, d. 1518.
309. Den hel. Antonii frestelse.
310. Den hel. Kristoffer går öfver hafvet.
311. Yttersta domen.
312. Den hel. Martin bland tiggarna.
313. Vanitas (Krucifix och matvaror).
Peter Brueghel d. ä., d. 1569.
314. Tre sofvande män i Schlaraffenland ²⁾.
315. Fåraderde.
316. Marknad.
317. Den hel. Jöran.
Peter Brueghel d. y. (jfr. n. 117).
318. Bonddans.
319. Elefant, som beskådas af mycket folk.
Hans Bol (jfr n. 102).

1) Jag erinrar mig svagt en tafla med samma motiv, på hvilken frih. *Emanuel Cederström* vid ett gemensamt besök på Skokloster för några år sedan gjorde mig uppmärksam.

2) Det enda nu kända ex. af denna tafla tillhör en hr von Kauffmann i Berlin.

320. Bonddans.
321. Landskap med fyra blinda, som leda hvarandra ¹⁾.
Peter Schoubroeck, d. före 1609.
322. Landskap med en eldsvåda.
David Vinckboons, f. 1578, d. 1629.
323. Landskap med en väderkvarn.
Michael Coxie, f. 1499, d. 1592.
324. Venus och Adonis.
»*Vincenz van Antorff*».
325. Kristi födelse.
Frans de Moor.
326. Flora i trädgården.
Frans Pourbus (d. ä.?, f. 1545, d. 1581).
327. Paris' dom.
Gillis Coignet (jfr n. 113).
328. Badande kvinnor.
329. » »
Marten de Vos (jfr n. 111).
330. Salomos dom.
331. Isaak och Jakob.
332. Susanna.
Otho van Veen (jfr n. 104).
333. Sabinskornas bortröfvande.
Abraham Janssens d. ä., f. 1575, d. 1632.
334. Dygden bekämpande Lasten.
335. »Contemplatio».
Hendrik von Balen d. ä., f. 1575, d. 1632.
336. Paris' dom.
337. Badande kvinnor.
Frans Francken d. ä., f. 1542, d. 1616.
338. Pluto och Proserpina.
339. Öfverfall på landsvägen.
Ambrosius Francken (d. ä.?, f. 1544, d. 1618).
340. Marknadsscen.
David Teniers d. ä., f. 1582, d. 1649.
341. Den hel. Cecilia.

1) Ägdes senare af gr. Magnus De la Gardie.

- Hendrik de Clerck* (jfr n:r 114).
342. »Hoelzeit der Götter».
- Herri met de Bles*, d. omkr. 1550.
343. Loth och hans döttrar.
344. S:t Petrus går på vattnet.
345. Den hel. Hieronymus.
346. Eldsvåda.
347. Sofvande hjort i en skog.
- Joachim Patinier*, d. 1524.
348. Bonde och bondkvinna.
- Jacob Grimmer*, f. omkr. 1526, d. 1590.
349. Skeppsbrott.
350. Landskap.
- Gillis van Coninxloo* (d. y.?, f. 1544, d. eft. 1604).
351. Landskap.
- Marten van Valckenborch*, f. 1542, d. 1620.
352. Landskap med Jakob och Esau.
- Lucas van Valckenborch* (jfr n. 119).
353. Den hel. Egidius i öknen.
- Pauwel Bril*, f. 1556, d. 1626.
354. Flykten till Egypten 1).
- Gilles Mostart* (jfr n. 107).
355. Landskap med månsken.
366. Eldsvåda, nattstycke.
367. »Ein perspektivischer Tempel bei Nacht».
- Roclant Savery*, f. 1576, d. 1639.
368. Orfeus bland de vilda djuren.
369. Jägare med en hund; där bredvid ett stort vildsvinshufvud.
370. Fruktstycke.
371. Venus och Amor, hvilande.
371. Hafs fiskar.
372. Hvit korp.
373-376. Fyra landskap.
- Jan Brueghel d. ä.*, f. 1568, d. 1625.
377. Landskap.

1) Kristina hade i Rom en sådan tafla af Bril, men den synes ha inköpts först där.

Hendrik Vroom, f. före 1580, d. 1640.

378. Fartyg i storm ¹⁾.

Abraham Bloemart, f. 1564, d. 1658.

379. Köksinteriör.

380. »

IV. Taflor, tagna i München, hvilka drottningen vid sin afresa från Sverige kvarlämnade.

Lucas Cranach d. ä., (jfr n. 88).

381. Penning-underhandling. Nu i *Nationalmuseum*.

Förg Breu d. ä., f. före 1480, d. 1536.

382. Lucretias historia. Nu i *Schleissheim*, Bayern.

383. Susanna ²⁾. » » museet i *Augsburg*.

Ludwig Refinger, verks. på 1530-talet.

384. Horatius Cocles. » » *Nationalmuseum*.

385. Manlius Torquatos » » »

Abraham Schöpfer, verksam på 1530-talet.

386. Mucius Scaevola. Nu i *Nationalmuseum*.

Hans Schöpfer d. ä., verks. 1531-1564.

387. Paris' dom. Nu i *Nationalmuseum*.

V. Taflor, som drottningen fått af residenten Pieter Spiering, men före sin afresa återsände till hans dödsbo i Haag.

Gerrit Dou, f. 1613, d. 1675.

388. Spetsknypperskan. 1864 uppbrunnen i Rotterdam.

389. Gumma, som skalar äpplen. Tillhör nu hr O. Huldshinsky, *Berlin*.

390. Gubbe med en penna i handen. Nu på *Lutonhouse*, England.

391. Violinspelaren. Nu i Bridgewater Gallery, *London*.

392. Liten gosse, en piga och en som spinner.

393. Piga, som hackar kål.

¹⁾ Troligen den tafla som nu tillhör statsgeologen hr Axel Lindström, Stockholm.

²⁾ Trol. af någon annan, med Breu besläktad artist.

- 394. Gumma med en bok och en spinnrock.
- 395. Gubbe med ett timglas.
- 396. Munk med bok och crucifix.

VI. Taflor, som drottningen i Stockhom själf förvärfvat, men dock där kvarlämnade.

David Beck, d. 1856 (målade eller levererade af honom).

- 397. Porträtt af Hugo Grotius.
 - 398. » » Konungen af Polen (Johan Kasimir, l. Vladislav IV).
 - 399. » » » Fredrik III af Danmark.
 - 400. » » drottning Sofia Amalia af »
 - 401. « » konung Karl I af England.
 - 402. » » Anna af Österrike, Ludvig XIV som ung och hans bror.
 - 403. Porträtt af drottning Cecila Renata af Polen.
 - 404. » » hertig Fredrik III af Holstein Gottorp.
- Georg Waldau*, f. omkr. 1626, d. 1674.
- 405-419. Abraham offerar Isaak.

VII. Taflor, som drottningen i Stockholm själf förvärfvat och som hon medtog till Rom.

Sébastien Bourdon, f. 1616, d. 1671.

- 420-422. Porträtt af Kristina. Såltd i London 1798.
 - 423. Porträtt af drottning Maria Eleonora.
 - 424. » beskrifna i 1721 års inv. men utan personnamn.
- David Beck* (jfr n. 397).

- 425. Tre porträtt af Kristina.
- 426. Porträtt af hertig Adolf Johan.
- 427. » » Axel Oxenstierna.
- 428. » » Maria Eleonora.
- 429. » » Arvid Wittenberg.
- 430. » » Hugo Grotius.
- 431. » » Karl X.
- 432. » » H. K. von Königsmarck.

433. Porträtt af M. G. De la Gardie.
 434. » » Saumaise.
 435. » » Hedvig Eleonora.
 436-441. » » Descartes, Vossius, Chanut, Bourdelot, hert. af
 Orléans och Naudé.

VIII. Taflor, förvärfvade i Rom, eller på andra ställen.

(i alla händelser efter afresan från Sverige).

A. **Original** (säkra eller sannolika).

a) *Italienare.*

Raffaello, f. 1483, d. 1520.

442. Korsbärningen ¹⁾. Tillhör nu lord Windsor, England.
 443. Kristus på Oljoberget. Tillhör nu lady Burdett-Coutts,
London.
 444. Pietà. Tillhör nu mrs J. L. Gardner, *Boston*.
 445. Den hel. Franciscus af Assisi. Tillhör nu Dulwich Col-
 lege, *London*.
 446. Den helige Antonius af Padua. Tillhör nu Dulwich Col-
 lege, *London*.

Giovanni Bellini (jfr n. 179).

447. Konungarnas tillbedjan. 1884 på Leigh-Cout vid Bristo.

Tiziano Vicelli (jfr n. 40).

448. Venus med musslan. Nu i Bridgewater Gallery, *London*.
 449. De tre människoåldrarna. » » » »
 450. Kristus på korset. Af Kristina skänkt till kejsar Leopold I ²⁾.

Paolo Veronese (jfr n. 5).

451. Pietà. Af Kristina skänkt till Filip IV af Spanien.
 452. Jakob och Rakel. Tidigt försvunnen Äkthet osäker.

Palma Vecchio (jfr n. 5).

453. Kvinnoporträtt.
 454. Porträtt af en doge. Nu i Bridgewater Gallery, *London*.
 455.

Paris Bordone (jfr n. 203).

¹⁾ Denna och följande 4 taflor tillhörde den för St. Antonioklostret i Padua ursprungligen målade Heliga familj, som den amerikanske milliardören Pierpont Morgan nyligen köpt för 2 millioner francs.

456. Maria med barnet, Josef och Johannes. Nu i Bridgewater Gallery, *London*.
- Giulio Romano* (jfr n. 18).
457. Jupiter och Semele. Kom i förra hälften af 1800-talet öfver England till Frankrike.
458. Jupiter och Alkmene. Kom i förra hälften af 1800-talet öfver England till Frankrike.
459. Jupiter och Io. Kom i förra hälften af 1800-talet öfver England till Frankrike.
460. Jupiter och Juno. Kom i förra hälften af 1800-talet öfver England till Frankrike.
461. Jupiter och Danaë. Kom i förra hälften af 1800-talet öfver England till Frankrike.
- Pordenone*, ven. skol., f. 1483, d. 1538.
462. Milo. Nu på *Cobham-Hall*, England.
463. Herkules. » » »
- Andrea Schiavone* (jfr n. 28).
464. Kristus inför Pilatus. Nu i Bridgewater Gallery, *London*.
465. Pietà. Nu i Bridgewater Gallery, *London*.
- Scarsellino*, ferrer. skol., f. 1551, d. 1621.
466. Kristus och lärjungarna i Emaus. Nu i Bridgewater Gallery, *London*.
- Andrea Sacchi*, rom. och bologn. skol., f. 1599, d. 1661.
467. Adam sörjande vid Abels lik. 1798 såld i England.
- Tintoretto* (jfr n. 191).
468. Kristus och den klentrogne Tomas. 1798 såld i London till lord Falmouth.
469. Porträtt af två unga hertigar af Ferrara. Nu trol. på *Castle Howard*, England.
470. Man med en uppslagen bok. Nu i Bridgewater Gallery, *London*.
- Giovanni Battista de Rossi*, flor. skol., f. 1494, d. 1541.
471. Äktenskapsbryterskan. 1800 såld i London.
- Moretto de Brescia*, egentl. *Alessandro Bonvicino*, ven. skol., f. 1498, d. 1555.
472. Maria med barnet, omgifven af änglar och helgon. Tidigt försvunnen.

Parmigianino (jfr n. 39).

473. Maria med barnet, Josef och d. hel. Franciscus. 1798 såld i London.

Battista d'Angelo, kallad *del Moro*, d. eft. 1610.

474. Maria med barnet.

Carravaggio (jfr n. 208).

475. Yngling med en flöjt.
476. Abraham i begrepp att offra Isaak.
477. Transfigurationen. Såld i London 1800.

Lorenzo Bernini, f. 1598, d. 1680.

478. Munkhufvud.

Annibale Carracci, bologn. skolan, f. 1560, d. 1609.

479. Danaë. Gåfva af hert. Panfilio af Ceri. Nu i Bridgewater Gallery, *London*.
480. Maria med barnet. Nu på *Charlton-Park*, England.
481. Den hel. Rocchus. Nu i Fitzwilliam-Museum, *Cambridge*.

Lodovico Carracci, bologn. skol., f. 1555, d. 1619.

482. Ecce Homo. Nu i Stafford House, *London*.

Guido Reni, bologn. skol., f. 1575, d. 1642.

483. Mater dolorosa.
484. Den hel. Bonaventura. Såld i London 1798.
485. Den hel. Petrus. Tidigt försvunnen.
486. Kvinnlig martyr. » »
487. Den hel. Sebastian. Såld i London 1800.
488. Susanna. Såld i London 1798.

Francesco Albani, bologn. skol., f. 1578, d. 1660.

489. Den hel. Laurentius Justinianus. Såld i London 1798.
490. Bacchus och Ariadne. Af Kristina skänkt till kurfursten af Brandenburg.
491. Fest till Venus' ära. Af Kristina skänkt till kurfursten af Brandenburg.

Giovanni Lanfranco, flor. o. rom. skol., f. 1581, d. 1647.

492. Mariæ bebådelse. Såld i London 1800.

Luca Cambiaso, gen. skol., f. 1527, d. omkr. 1585.

493. Amor. Tidigt försvunnen.
494. Venus och Adonis. Nu i Stafford House, *London*.

Francesco Mola, bologn. skol., f. 1612, d. 1666.

495. Archimedes' död. Nu i Stafford House, *London*.
496. Medusas hufvud. Tidigt försvunnen.
Girolamo Muziano, ven. o. rom. skol., f. 1530, d. 1592.
497. Lazarus' uppväckande. Såld i London 1798.
498. Hieronymus. Tidigt försvunnen.
Domenico Feti, rom. skol., f. 1589, d. 1624.
499-502. Fyra apostlafigurer.
Matteo Preti, kallad *Calabrese*, neap. skol., f. 1613, d. 1699.
503. Petri korsfästelse. Sålđ i London 1798.
Benedetto Castiglione, bologn. skol., f. 1616, d. 1670.
504. Berglandskap med herdar och kreatur.
Bassano, medlemmar af familjen, bologn. skol. 1).
505. Porträtt af en gubbe.
506. » » » gammal dam.
507. » » » yngling.
508. Mansporträtt.
509. Hieronymus.
510. Landskap med herdar och kreatur.
511. » » » » »
512. Porträtt af en veneziansk läkare.
Simibaldo Scorza, gen. skol., f. 1589, d. 1631.
513-23. Elfva landskap. Tidigt försvunna.
Giovanni Bonati, rom. skol., f. 1645, d. 1681.
524. Den hel. Kristinas martyrium. Tidigt försvunnen.
b) *Spaniorer*.
Jusepe de Ribera, kallad *Spagnoletto*, f. 1588, d. 1656.
525. Herakleitos. Nu på *Cobham-Hall*, England.
526. Demokritos. » » » »
Velazquez, f. 1599, d. 1660.
527. Porträtt af konung Filip IV.
c) *Flamländare*.
Peeter Pauwel Rubens, f. 1577, d. 1640.
528. Scipios ädelmod. Uppbrann 1836 i London.
529. Tomyris låter doppa Cyrus' hufvud i blod. Nu på *Cobham-Hall*, England.

1) Omöjligt att afgöra, af hvilka af de resp. Bassanerna dessa taflor voro.

530. De fyra flodgudarna. Samma ex. som i kejs. museet i *Wien?*
531. Philipoemen igenkänd. Kom till England.
532. Venus, återvändande från jakten. Fanns 1824 i London.
533. Ganymedes i Olympen. 1798 i England.
534. Venus, begråtande Adonis död. 1798 i England.
535. Herkules och Omfale. Kom ej till England.
536. Silenus, åtföljd af en satyr och en bacchant ¹⁾.
- Jan Brueghel d. ä.*, f. 1568, d. 1625.
537. Landskap.
538. Orfeus, spelande för djuren.
- Abraham Brueghel*, f. 1631.
539. Silfvervas med blommor och frukter.
540. Påfågel och frukter.
- Pauwel Brill*, f. 1554, d. 1626.
541. Flykten till Egypten.
- Sir Anthonis van Dijck*, f. 1599, d. 1641.
542. Engelsk lady.
543. Ung engelsk lord.
544. Porträtt, bröstbild, af en yngling.
- d) *Holländare*.
- Gerhard van Honthorst*, f. 1590, d. 1656.
545. Judith med Holofernes' hufvud.
- e) *Fransmän*.
- Nicolas Poussin*, f. 1594, d. 1655.
546. Arkitekturstycke.
- Charles Lebrun*, f. 1619, d. 1690.
547. Porträtt af Ludvig XIV såsom ung.
- B. **Kopior** (eller ytterst osannolika original).
- a) *Italienare*.
- Correggio* (jfr n. 1).
548. Noli me tangere! Ännu 1839 i England.
549. Helig familj. Nu i Bridgewater Gallery, *London*.
550. Mulåsnedrivvaren. Nu i Stafford House, *London*.
551. Magdalena. Tidigt försvunnen.

¹⁾ Kanske snarare af Jordaens.

552. Amor undervisas. Sålde 1832 i Paris.
553. Cesare Borgia. Sålde 1798 i London.
554. Parma-skisserna. Två studier. Sålde 1798 i London.
Andrea Mantegna, pad. skol., f. 1431, d. 1506.
555-560. Sex bilder ur den hel. Sebastians lif. Funnos senare
i orléanska saml., men kommo ej till England.
Michelangiolo Buonarroti, rom. skol., f. 1475, d. 1564.
561. Ganymedes bortförande.
Giorgione, ven. skol., f. 1478, d. 1511.
562. Petrus martyren. Nu i National Gallery, *London*.
563. Herodias med Johannes' hufvud. Nu i Bath House, *London*.
564. Pico della Mirandola. Söld 1798 i London.

Dessutom innehåller Praginventariet af år 1648 omkr. 440 kort beskrifna målningar, hvilkas mästarnamn omöjligt kunna identifieras. Slutsiffran för taflor, som tillhört drottning Kristina dels i Stockholm och dels i Rom, stannar därför knappt vid 1,000-talet.

Rättelser.

Den sid. 49 (och som n:r 291 i »förteckningen») upptagna taflan »Kristi törnekröning» var väl af *Hendrik* Goltzius och ej af Hubert G.!

De sid. 32 (och som n:ris 18—23 i »förteckningen») uppförda sex kartongerna, som alltid förr tillskrifvits Giulio Romano, anses nu mera vara utförda af hans elev *Rinaldo Mantovano*. Äfven n:ris 20 & 22 finnas nu i National Gallery i London.

BILAGA I.

INVENTARIUM ÖFVER KEJSERLIGA KONSTKAMMAREN

I PRAG 1621.

Genom att nummer för nummer jämföra detta inventarium med den vid plundringen af kejsrerliga slottet i Prag 1648 upprättade förteckningen öfver hvad svenskarna då i konstkammaren funno (sistnämnda inv. är som Bilaga I tryckt i förf:s arbete »Drottning Kristinas tafvelgalleri») kan man i de viktigaste och flesta fall sluta till af hvilka mästare de tafflor voro eller ansågos vara, som svenskarna medförde till Stockholm.

**Verzeichnüss derjenigen Sachen so auff dem Königlichen
Prager Schloss, in der Römischen Kayserlichen
Mayestät Schatz- und Kunst-Camer befunden
worden, Wie volgett: ¹⁾**

1. Ein Obstmark, vom langen Peter.
2. Ein Fleisch- und Obst Markt, vom langen Peter.
3. Ein Baad, von Josep Arpinas.
4. Pluto mit Proserpina, von Hansen von Acha.
5. Die Judit, von Marcus de Baccor.
6. Lucretia, von Campinolia.
7. Eine poetische Musika, von Martin Hembkirch.
8. Eine Köchin, vom langen Peter.
9. Tobias, wie Er gesund wird, von Martin de Vos.
10. Ein Weib, die Ir Haar helt, von Gaudenzio.
11. Venus und Cupido, von Pordanon.
12. Satiro mit Psiche, von Savero.
13. Ein Sommar mit einem Satiro, von Flores.
14. Venus mit Cupido, von Johann Bellino.
15. Die Sündflut, von Martin Hembkirch.
16. Ein Schaafhirt, von dem Alten Peter Prügel.
17. Ein nackend Weib, von Bordanon.
18. Ein Kuchel, vom langen Peter.

¹⁾ Detta inventarium öfver den kejsarliga konstammaren i Prag, förnt tryckt i »Berichte und Mittheilungen des Alterthums-Vereines zu Wien», Bd VII (1864) är en obetydligt förändrad afskrift af ett annat, 1621 dateradt inventarium. Det härstammar alltså från kejsar Ferdinand II:s regering — från kejsar Rudolf II:s är intet inventarium bevaradt.

19. Ein fürnemes Stück, von Rafael te Urbin.
20. Ein Marienbildt mit Joseff und Kindlein, von Titian.
21. Ein Weibess Conterfect, von Rafael te Urbin.
22. Ein Fendrich, von Corregio.
23. Ein Manns Conterfect, von Rafael de Urbin.
24. Lucrecia, von Hansen von Acha.
25. Ein jung Weib greift einem Alten Mann in Bardt, von Messis.
26. Cupido aufm Meer, von Spranger.
27. Eine Musica, von Flores.
28. Des Corregio Conterfect, seine eigene Handt.
29. Ein Päufer und Päuferin, von Joachim Battanier.
30. Orpheus mit einer Haut bekleidet, von Perino Delvaga.
31. Ein Geiger, von Rafael de Urbin.
32. Ein Weib, die einem Sisara einen Nagel in Kopf schlegt,
von Spranger.
33. Ein geharnischer Mann mit einem Schwerdt, von Corregio.
34. Ein Weib das Ir Har helt, von Rafael de Urbin.
35. Ceres und Cupido, von Spranger.
36. Ein nackendes Weib, kniend, von Hansen von Acha.
37. Maria Magdalena, von Titian.
38. Ein Türkin mit einem kleinen Mor von Titian.
39. Joseff und des Potifers Weib, von Michel Angelo de
Caravagio.
40. Kaiser Rudolff Conterfect, rechter Manns lenge, von Jeremias
Günthern.
41. Ein gar schön Marien-Bildt, wie sie Kayser Maximilianum
Primum einen Rosen-Krantz aufsetzt undt Sanct Dominicus
mit vielen andern Bildern und Engeln von Albrecht Dürer.
42. Ein schlaffender Hirsch in einem Walde, von Civeta.
43. Zwo Köchin in der Kuchel, von Langen Peter.
44. Ein klein Täfflein, Wie die Jungfrauen den Davidt nach Jeru-
salem einholen, von Lucas van Leyda.

45. Ein Pfeiffer, von Hansen von Acha.
46. Ein Galladeum oder Meertriumpf von allerley Meerwunden,
von Flores.
47. Venus und Cupido, von Titian.
48. Ecce Homo, auf einem Marekt, von Langen Peter.
49. Ein Gemähl wie sich Kayser Maximilianus auff einem Gemssen-
jägt in Tirol verstiegen hat, von einem unbekandten Meister.
50. Ein Hirschenjäg im Wasser, von Kayser Maximilian und den
Churfürsten zu Sachsen, von einem unbekandten Meister.
51. Eine Taffel von allerley Früchten, von Saverj.
52. Die Schlacht vor Pavia, wie Kayser Carl den König in Frank-
reich gefangen hat, von Ruprecht Hellern.
53. Wie die Psiche von den Mercurio gehn Himmel auf die Hoch-
zeit geführt wird, von Spranger.
54. Juditium Paris, von Heinrich von Balen.
55. Sanct Petri und Jacobi Fischzug, von einem unbekandten
Meister.
56. Eine Landtschafft, vom Jungen Peter Prügel.
57. Ein Dorff-Blünderung, vom alten Prügel.
58. Ecce Homo, darbey ein Markt, vom Langen Peter.
59. Ein Marien-Bildt mit dem Kindlein von Johann de Hems.
60. Mercurius, von Spranger.
61. Ein Mann und Weib mit offenen Mundt, von Johann de Hems.
62. Lucrecia und Tarquinius, von Johann de Hems.
63. Venus, ganz nackend, von Hanns von Acha.
64. Ein nachend Weib mit einem Lautenschlager, von Titian.
65. Susanna im Baad mit den zween Alten, von Titian.
66. Eine Hochzeit von Cupido, von Flores.
67. Die Danae mit dem guldenen regen, ein schönes stuckl, von
Corregio.
68. Loth mit seinen zwo Töchtern, von Titian.
69. Adam und Eva wie sie mit zweyen Kindlein spielen, von Flores.

70. Ein nackend Wieb, die Leopatra, vom Spranger.
71. Eine Triumpf von Cupido, von Carln von Mander.
72. Eine Kuchen, wie eine Katze Fisch frisst, von Arsimboldo.
73. Venus mit einem Satiro, von einem unbekandten Meister.
74. Die vier Jahrzeiten, zweymahl, von allerley Vögeln, Plümlein und Früchten, wie auch Angesichter, vom Arsimboldo.
75. Eine Taffel mit Fischen, von Michael Schneider.
76. Ein Holländischen Windt-Wagen, von David Finkenbon.
77. Ein Taffel, darauf allerley Geflügelwerg, von Michael Schneidern.
78. Ein Panket, von Michael Schneidern.
79. Eine Taffel mit nackenden Mennern, die einander erschlagen, von Cornelio Cornelli von Harlem.
80. Die Judit mit dem Holoferno, von Hansen von Acha.
81. Ein Mautner, von Quintin Messis.
82. Ein Baad mit nackenden Weibern, von Saresi.
83. Cerere, Venus und Bachus, vom Spranger.
84. Drey schlaffende Pauern im Schlaraffenlandt, von dem alten Prügel.
85. Wie Loth auss Sodoma geführt wirdt, vom Aegidio Mustert.
86. Ein Sack-Pfeiffer und ein altes Weib, von einem unbekandten Meister.
87. Wie der Pluto die Proserpina beraubet, von Joseff Heintz.
88. Ein Haas, in einem Waldt sitzend, gar schön gemahlt, von Johan Hems.
89. Michel Angelos Conterfect, von Tentoreto.
90. Eine Landschafft, von Civeta.
91. Rafaels de Urbini Conterfect, von Corneli Vicari.
92. Ein altes Weib mit einem Buben und Megdlin, von Perin Delvaga.
93. Des Titiani Conterfect, von Orlando Viaco.
94. Ein Saturi mit Venus und Cupido, von Titian.

95. Ein Conterfect von Jacob Bassan, von Leander Bassan gemahlt.
96. Die Hochzeit des Cupido, von Corneli Cornelli.
97. Marcus Bordanon Conterfect, von seine eigene Handt.
98. Raptus de Sabini, von Schwartzzer.
99. Leandro Bassan Conterfect, von seine eigene Handt.
100. Ein Weib mit einem kleinen Moren, von Leonhard de Vinci.
101. Pauli Veronensis Conterfect, sein eigene Handt.
102. Venus mit dem Cupido liegendt, von Saveri.
103. Leonhardi de Vinci Conterfect, von Cornelio Vicari.
104. Juditium Paris, von Saveri.
105. Ein Conterfect, von Giorgion gemahlt.
106. Ein seltsambe Maskarada, von Brügel.
107. Venus und Cupido auf goldstück, von Jeremias Günther.
108. Eine Maskarada, vom Brügel.
109. Eine Historia, Wie Abraham aus dem Lande zeugt, vom alten Bassan.
110. Ein Hirschen-gejägt durch ein Wasser, von Ruprecht Hellern.
111. Ein Schiff auf dem Meer, mit ungestümen Wetter, von From.
112. Wie eine Tochter Iren Vater im Gefängnüß an Ihren Brüsten speist, von Georg Bensel.
113. Maria Magdalena, von jungen Bassan.
114. Alexander und Diogenes, von Aegydio Mostert.
115. Ein gemahlter Kopf, von Bordanon.
116. Mercurius, Venus und Cupido, von Titian.
117. Die Geburth Christi, von Paul Bassan.
118. Eine Landschaft, darauff Loth mit seinen zwo Töchtern, von Civeta.
119. Die aussführung Christi, von Joachim Bassan.
120. Eine Kuchel mit einer Frau, von Frantz Baaden.
121. Eine Historia, vom Dedalo und Icaro, von alten Brügel.
122. Venus und Cupido, von Michael Koxi.

123. Ein Baad von nackenden Weibern, Conied.
124. Adam und Eva, von Albrecht Dürren.
125. Venus, vom Lucas Krainach.
126. Raptus de Sabini, von Octavio Venius.
127. Eine Landsschafft mit vielen nackenden Weibern, von Carln
von Mandern.
128. Ein Gemähl wie einer Licht anblest, von Paulo Lumasso.
129. Eine Landschaft mit einem Mondschein, von Agidio
Mostert.
130. Neptunus aufn Meer, darbey viel Schiff, von Jost de Mamper.
131. Eine Gausen (Jaus) von Cerere und Bacho, von Hansen
von Acha.
132. Ein Gemähl mit einem kleinen Cruzifix und allerlei Gespeiss,
von Hieronymus Boss.
133. Eine schlaffende Venus und Cupido, vom Gundelach.
134. Ein Fischmarkt, von Joachim Battenier.
135. Die Division vom Propheten Ezechiel, vom Schwartz.
136. Ein Gemähl mit Götter, Venus und Mars, undten der Gani-
medes in einem Plitz, vom Spranger.
137. Adam und Eva, vom Flores.
138. Eine Landschaft, vom Jungen Hanss Brügel.
139. Ein Obstmarkt, von Joachim Bassan.
140. Ceres und Bachus, vom Spranger.
141. Die Geburth Christi, von Rogier Belga.
142. Ecce Homo aufn Fischmarck, vom langen Peter.
143. Sanct Martiny undter den Petlern, von Hieronymus Bosch.
144. Ein gross Marien-Bildt mit dem Kindley und S:t Johannes,
von Jacob de Baceer.
145. Drei Kindlein mit einer Kugel und einem grossen Engell, von
Lucas Kranich.
146. Leeda mit vielen Weibern im Baad, ein fürnemes stück, vom
Corregio.

147. Wie Christus der Maria Magdalena erscheint, vom Spranger.
148. Adam und Eva klein, von Lucas Kranich.
149. Eine fürneme Taffel darauff Trojanische Historien, von Julio Romano.
150. Die ersten Romaner geschichten, als Raptis de Sabini und desgleichen Historien, vom Julio Romano.
151. Eine Landschafft, vom Saveri.
152. Eine Heidnisch Jurament, vom Schwartz.
153. Salamonis Urtheil über zwey Kindlein, ein schön stück, von Lucas de Laya.
154. Eine Landschafft von St: Hieronymo in der Wüste, von Falckenbruck.
155. Die h. drey Könige, wie ein Altärlein, von Lucas de Laia.
156. Eine Kuchel, von Blumart.
157. Isaac segnet den Jacob, ein fürnemes Stück, von Johann de Hems.
158. Eine Landschafft, vom Saveri.
159. Eine Landschafft, vom Saveri.
160. Eine Landschafft, wie viele Weiber baden, von Caldore.
161. Ein Mann mit einem Korb mit Speisen, von Johann de Hems.
162. Juditium de Paris, von Jacobo de Palmas.
163. Parsseus mit einem Kopf Medusae, vom Spranger.
164. Ein alter Mann mit einem Weibesbildt bei der Taffel, von Cornelio Messis.
165. Kayser Rudolf und des Siebenbürgers Conterfect.
166. Knipperdolls Conterfect, vom Lucas Kranich.
167. Danae mit dem gulden regen, von Johan Mabusen.
168. Loth mit seinen zwey Töchtern, ein schön stück, von Titian.
169. Kayser Rudolfi Statua mit vielen poetischen Bedeutungen, vom Spranger.
170. Ein Panket von Göttern, von Flores.
171. Danae mit dem guldenen Regen, von Francesco Salviati.

172. Juppiter und Semele im plitz, von Tentoreto.
173. Ein Marien-Bildt mit dem Kindlein, von Andrea Delsarto.
174. Venus, von Spranger.
175. Danae mit dem guldenen Regen, vom Hansen von Acha.
176. Eine Kuchel, von Joachim Bassan.
177. Neptunus und Seusis aufn Meer, von Perim.
178. Eine Kuchel, von Bassan.
179. Tarquinus und Lucrecia, von Hansen von Acha.
180. Jacob und Esau, von Flores.
181. Ein Conterfect von einer Jungfrawen, so ein Giessbecken mit
Obst in der Hand helt, vom Titian.
182. Eine Musica von Jungfrawen, vom Tentoreto.
183. Ein naekend Weib mit einem Spiegel, vom Titian.
184. Venus und Adonis, von Flores.
185. Ein grosse Kuchel, von Blomart.
186. Pauli Bekehrung, von Flores.
187. Eine arme Haushaltung, von Frank.
188. Ein Schiffbruch, von Grimmer.
189. Ein Fischmarkt, von Campus Cremoni.
190. Ein Marien-Bildt mit dem Joseff, von Grottenhammer.
191. Juditium Paris, von Heller.
192. Sancta Cecilia, von David Denier.
193. Matematica, von Gundelach.
194. Adonis, vom Schwein erschlagen, vom Tintoret.
195. Eine Strassenraubery, von Franck.
196. Venus Joch mit Palas, mit ungeratener Jugendt, von Octavi
Venus.
197. Ein Kopff mit Kräuterwergk, von Arsimboldo.
198. Ein jüngstes Gericht, von Flores.
199. Eine kleine Landtschafft, von Königsloer.
200. Selinga und Bann, von Julio Romano.
201. Wie Hercules spinnit, von Spranger.

202. Die Fama, vom Spranger.
203. Venus und Adonis, vom Titian.
204. Venus und Cupido vorm Juppiter, vom Spranger.
205. Eine grosse nackende Figur mit einem Schwein, von Tintoret.
206. Wie der Eneas seinen Vater Anchises auss dem Brandt tregt,
ein furnemes stück, von Friderico Barotio.
207. Ein Weibes-Conterfect, von Leonhard de Vinci.
208. Ein Jäger mit einem Hundt, darbey ein grosser Schweins-
kopff, vom Saveri.
209. Ein Gemähl von Meerfischen und Schnecken, vom Schneider.
210. Ein Weibes-Brustbildt, vom Gundelach.
211. Ein Nachtstück, brennend, von Egidio Mostert.
212. Eine Landtschafft mit einem Brand, vom Schaubruck.
213. Eine Landtschafft, vom alten Grimmer.
214. Ein Angesicht von Ruben, vom Arsimboldo.
215. Andromida mit Parseo, von Carl Murs.
216. Orpheus mit den wilden Thieren in einer Landtschafft, vom
Saveri.
217. Ein Angesicht von allerley Obst, vom Arsimboldo.
218. Ein weisser Raab, von Savari.
219. Ein Angesicht von allerley gebratenes, vom Arsimboldo.
220. Ein Angesicht von allerley Gefliegel, vom Arsimboldo.
221. Eine Landtschafft, von den jungen Falckenburgk.
222. Eine Feuersbrunst, von Egidio Mustert.
223. Ein perspectivischer Tempel bei Nacht, von Mustert.
224. Sanct Christopherus, wie Er übers Mer geht, von Hiero-
nymo Bosch.
225. Eine Sündflut, vom Peter von der Bürckt.
226. Wie die Bauern die Soldaten schlagen, vom jungen Peter
Prügel.
227. Dedalus mit dem Adler, von Hansen von Acha.
228. Eine Feuersbrunst, vom Civeta.

229. Ein Pawern-Tantz, vom jungen Prügel.
230. Eine Landschafft mit einem Romanischen Gebew, von Carln Helmerer.
231. Eine Landschafft mit Jacob und Esau, vom jungen Falckenburg.
232. Maria und Elisabeth mit einem Kindlein, von Lambardus Lambardi.
233. Ein Perspectiv mit einem Ballenspiel, von Ulrich Steyern.
234. Loth mit seinen zwo Töchtern, von Peter von der Bürckt.
235. Sanct Antoni Tentation, von Hieronymus Boss.
236. Eine Angesicht von allerley Geflügelwergk, von Arsimboldo.
237. Der Pragerische Saal, von Egidio Satler.
238. Pluto und Proserpina auf einem Wagen, von Franck.
239. Venus und Cupido, von Anthoni Mor.
240. Mars nackend, von Anthoni Mor.
241. Ein Narr mit einem Semmel in der Handt, von Martin Clef.
242. Ein Weibess Conterfect, von Jacob de Baceer.
243. Ein Tisch, darauf allerley Früchte beim Licht, von Frantz Schneidern.
244. Ein Narr und einer Närrin, von Ferdinand von Eisen.
245. Eine Landschafft mit S:t Francisco, von Ruprecht Heller.
246. Sanct Antoni Tentation, von Kranecker.
247. Eine schöne Landschafft, wie Petrus auf dem Wasser geht, von Civeta.
248. Ceres auf einem weissen Ross, von Spranger.
249. Christus martirisirt, Goltius.
250. Lucrecia, von Lucas Kranich.
251. Eine Nacht Maskara, von Georgen Clef.
252. Leda mit einem Schwan, von Hansen von Acha.
253. Venus und Cupido, von Lucas Kranich.
254. Ein Conterfect von Julia Gonsaga.
255. Wie Isaac den Jacob segnet, von Abraham Janssens.

256. Ein Ruin von Calliseo, von Martin Klefe.
257. Fides mit den temporibus, von Jacob de Baceer.
258. Eine Landschaft, von Saveri.
259. Venus und Mars, ein schön stück, von Paulo Ferone.
260. Hercules tominirt über die Untugenden, von Hanns von Acha.
261. Venus und Mars mit einem Ross, von Titian.
262. Zween Menner in einem furnemen stücklein, vom Corregio.
263. Eine Bulschafft, vom Lucas Kranich.
264. Ein gestreift doppelt Bildt, auf der einen Seitten ein Adler,
auf der andern ein Bildnüss Romae, von Günther.
265. Ein Contrafect, von Flores.
266. Nachtmal Christi, von Christian von Bruck.
267. Eine Meerkatz, vom Civeta.
268. Eine schöne Landschaft, vom Civeta.
269. Eine runde Landschaft, vom Falckenbruch.
270. Zwo schöne grosse Taffeln, darauf Adam und Eva, von
Albrecht Dürren.
271. Adam und Eva, klein, vom Frantz von Baden.
272. Die Archa Noae, vom Peter von der Burck.
273. Die Diana mit Iren Jungfrauen, Hansen von Acha.
274. Wie Christus dem Petro im Schiff erscheint, von Georgen
von Clef.
275. Sanct Egidius in einer Wildtniss, von Falckenburgk.
276. Venus und Adonis, Cornelis Corneli.
277. Eine Landschaft, von Saveri.
278. Flora im Gartten, von Franzen de Mor.
279. Das grosse Schwein, vom Saveri.
280. Eine Pullschafft, vom Günther.
281. Ein Markt, von Ambrosio Franken.
282. Venus, wie sie die Nägel abschnit, von Josep Arpinas.
283. Mercurius mit zweyen Weibern, von Paul Feronese.
284. Contemolatio, von Abraham Jansens.

285. Ein Baad mit Calisto, von Jacob Palma.
286. Die Tugend wider die Untugend streitend, von Abraham Jansens.
287. Ein Bann Venus, von Julio Romano.
288. Der Babylonische Thurm, von Jost Mumpfern.
289. Drey Göttin, vom Spranger.
290. Venus und Adonis, von Paula Feronese.
291. Hercules und Dianira mit Ihren zweyen Hunden, vom Spranger.
292. Eine Mahlzeit, vom jungen Bassan.
293. Meduse Enthaubung, Ballas und Pegasus, vom Spranger.
294. Ein Panket, wo die Centauri die Orientam wegnehmen, vom jungen Bassan.
295. Wie die Natur in den Wolken getragen wirdt, undter Ir das fruchtbare Erdtreich, ein schön stück, von Tentoret.
296. Andromeda und Parseus, vom Spranger.
297. Europa auf dem Ochssen, vom Spranger.
298. Die glänzende Tugend mit dem Gewalt, vom Paulo Feronese.
299. Dundalus Fision mit zweyen nackenden Weibern, von Tentoret.
300. Neptunus und Senis, vom Spranger.
301. Holofernus und Judit, von Andrea Delsarto.
302. Wie sich die Untugend zur Tugend bekehrt, von Paul Feronese.
303. Sanct Sebastian, von Antonio de Moer.
304. Ein Conterfect von Buchern, vom Arsimboldo.
305. Ein Elefant, welches von vielen Leuten angeschawet wirdt, vom jungen Prügel.
306. Die Musen und Cerenen, von Martin-Boss.
- 307-308. Zwey Landtschafften mit Kriegss Volk, von Hanns von Mecheln.
309. Eine Kuchel, von Joachim Bassan.
310. Bann und Silinga, von Hansen von Acha.
311. Drei Kucheln, von Joachim Battanier.

312. Isaac und Jacob, von Martin de Voss.
313. Eine Kuchel, von Joachim Bassan.
314. Ein jüngst Gericht, von Hieronymus Boss.
315. Rapte Helena im Baad, von Joseph Salviati.
316. Susanna mit den zween Aeltisten, von Martin de Voss
317. Ein Ehebrecherisch Weib wird für Christo beklagt, von
Perino Delfaga.
318. Ein Weib die im Spiegel schaut, von Hansen von Acha.
319. Ein jüngst Gericht, von Martin Hembskirchen.
320. Ein Conterfect von Flügelwerk, von Arsimboldo.
321. Eine Kuchel, von Martin Klefe.
322. Eine Landschafft mit Sanct Hieronymo, von Civeta.
323. Eine Bulschafft, von Georg Bendtlin.
324. Ein nackend Weib im Baad, von Roland de Voss.
325. Ein Weibess Conterfect, von einer Königen in Spanien, von
Hansen Holbein.
326. Ein Weib aufn Bet liegend, von Wilhelm de Voss.
327. Eine Landschafft, von Civeta.
328. Wie die Königin von Saba den Salomon zur AbGötterey
verführt, von Hisabel Peom.
329. Ein Baad mit nackenden Weibern, von Egidio Congiet.
330. Eine Landschafft, wie vier Blinde einander füren, von Hans
von Mecheln.
331. Sanct Antoni Tentation, von Hieronymus Boss.
332. Drey Weiber zu Ross, von Octavio Venius.
333. Danae mit dem guldenen Regen, von Hans von Acha.
334. Die vier Elementa, von Francesco Milanese.
335. Juditium Paris, von Powrpus.
336. Venus spiegelt sich und Cupido sieht Ir zu, von Wilhelm
de Voss.
337. Wie Volcanus vom Plitz geschmiedet wirdt, vom Flores.
338. Die Amasones, von Octavio Venius.

339. Venus und Cupido, ein fürnemes stück, von Francisco Parmesan.
340. Eine seltzame Aussfuerung, von Hieronymus Boss.
341. Eine Romanische Historia von nackenden Weibern, von Octavius Venius.
342. Adam und Eva, von Hans Baldung.
343. Wie Abrahams Sohn mit seiner Mutter Agar hinweg geführt wirdt, von Martin de Voss.
344. Juditium Salomonis, von Martin de Voss.
345. Leda mit dem Schwan, darbey ein Weib, von Tintoreto.
346. Victoria auf dem Trachen, von Octavi Venius.
347. Sanct Petrus auf dem Meer, von Lambardo Lambardini.
348. Ein schöner künstlich gemahlter Altar, wie St: Lucas unsere liebe Frau abmahlt, von Johann Mabuse.
349. Ein Pawern Panket, von Falckenburgk.
350. Adam und Eva, von Lucas Kranich.
351. Juditium Paris, mit zwenen Flügeln darinnen drey nackte Weiber, von Israel Metra.
352. Adam und Eva, von Lucas Kranich.
353. Ein Tisch von Jaspis mit Landschaften, von Adrian de Vries.
354. Venus, von Hansen von Acha.
355. Ein Hirsch, mit allerley Tieren, vom Bassan.
356. Der Berg Quirinal, mit einer Landschaft, von Martin Heinbskirchen.
357. Eine heidnische Historia, von Borbon.
358. Juditium Paris, von Heinrich de Klerchen.
359. Der Berg Barnassus, von Martin de Vos.
360. Ein Täfflein mit Meerfischen, vom Saveri.
361. Eine Landschaft, von Lucas von Falckenburgk.
- 362-418. (Hier volgen: drey und zwanzig stück ganze Conterfect vom Hause Oesterreich, auch Princessin aus Bayern und Mantua und Vier und dreyssig Brustbilder, dergleichen Conterfecte).

419. Sanct Michael, von Palmam.
420. Tentation von St. Antonie, von Hieronymo Boss.
421. Ein Stück mit Gespenstern, von Hieronymo Boss.
422. Eine Maskarada, von Hieronymo Boss.
- 423-425. Drey Braunschweigische Historien, von Hansen von Acha.
- 426-445. (Zwanzig Stück allerley Conterfecten vom Hause Oesterreich).
446. Phaeton, wie er vom Juppiter durchn Plitz erschlagen wirdt. von Josep Heintz.
447. Delila, wie sie den Samson die Haar abschneidt, vom Spranger.
448. Ein Stück in einem vergulden Rahmen gefasst, von Josep Arpinus.
449. Die Geburt Christi, von Meister Vinzenz von Antorff.
450. Herodia, von Lucas Kranich.
451. Der Ritter Sanct George, vom alten Prügel.
452. Ein Panket mit einer Bulschaft, vom Hansen von Acha.
453. Ein Weib mit einem weissen Hündlein, von Leonhard de Vinci.
454. Ein Weib mit einem braunen Hündlein, von Paradies Pordoni.
455. Ein Weib mit einer Trinkgeschir, von Hansen von Acha.
456. Hercules mit seinen Töchtern, wie er spinnt, vom Lucas Kranich.
457. Wie Juppiter Rath helt uber die Welt, von Helmer.
458. Ein Baad von Jungfrafwen, von Heinrich von Balen.
459. Venus, vom Lucas Kranich.
460. Leeda mit einem Schwan, von Kampiniola.
461. Ein Weib die im Spiegel schawt, von Hansen von Acha.
462. Ein fürnemes stück mit drey Figuren, von Johann de Heems.
463. Diana mit einem weissen Hirschen, von Hansen von Acha.
464. Ein Weib mit einem Mayen-Krug, von Hansen von Acha.
- 465-469. Fünf grosse Landtschafften, von Jost de Mumper.

- 470-735. (76 st. kopior, 147 st. såsom särskildt dåliga ansedda taflor utan mästarenamn, 33 st. akvareller och miniatyurer, 6 st. kartor och 4 st. pennteckningar).
736. Ein stück von einem Altar, von Kayser Maximiliano, darauf seine Tochter gemahlt, aber durch die Rebellen zerschlagen worden, von Lucas Kranich.
- 737.¹⁾ Ein Vogelmarch, vom Spranger.
738. Ein Landschafttel, von Civeta.
739. Ein stück, wie Christus zu Pilato gefirt wirt. Pauli Priel
740. Ein Marie-Pildt. Albr. Du.
741. Ein Panchet von Baltasar. Martin de Klew.
742. Ein Triumph und ein Prunst. Hans de Ach.
743. Ein Schriffart. Fromi.
744. Ein Stuckh. Hendrici Bahel.
745. Ein Pauern Hochzeit Priel.
746. Ein Thurm Babilon, des alten Falckhenburg.
747. Ein Pauern Chermes. Hans de Mechel.
748. Ein Susanna Bildt mit den alten. Hans de Heem.
749. Ein amazonische Schalcht, von Franc.
750. Eine Christnacht, von Boltin.
751. Umb den Piegel, ein Landtschafft, Hans Priel.
752. Ein andere Landtschafft. Ferdinand Buel.
753. Ein Marckh. Meister Jochums.
754. Ein Plumen Chrueg. Jacobi de Bain
755. Ein Passatemp. Hanss von Ach.
- 756-757. Zwey grosse Schlachten, von Rotenamer.
758. Ein Fischmarckh. Priels.
759. Ein schöne Landtschafft. Rotenamer.

¹⁾ Nr:is 737-828 utgöras af ett senare tillägg, hvaraf följer att dessa taflor icke tillhört den ursprungliga samlingen — kejsar Rudolf II:s — utan senare tillkommit. Tillägget synes, af stafvingen af konstnärnsnamnen att döma, vara gjordt af en mycket ovederhäftig person.

760. Ein Diana. Hanss von Ach.
 761. Ein jüngst Gericht. Gundelac.
 762. Ein gross Stuckh. Hanns von Ach.
 763. Fides cum tempore. Spranger.
 764. Eine schöne Landschafft, darauf Raptum Sabinarum.
 Frauensteins.
 765. Mariae-Pilder. Josephi Haine.
 766. Ein Cleopatra. Hanns von Ach.
 767. Ein Hochzeit von den Göttern. Hardrici du Klarch.
 768. Ein junger Tobias. Holsenhemers.
 769. Ein Judith. Parmasoni.
 770. Ein Landschafft. Severni.
 771. Ein Landschafft. Civeta.
 772. Ein Landschafft. Petri Stoph.
 773. Ein Padt Dianae mit Acteon. Hendrici Bahel.
 774. Ein Prunst, von Mostard.
 775. Ein Landschafft. Hans Bahel.
 776. Ein Landschafft. Severini.
 777. Ein Götisch Pankhet. Rotenamer.
 778. Wie man Porseum zu einem Gott machte. Roten.
 779-780. Zway Stücklein poetische Histori. Roten.
 781. Ein Schlacht vom König David. Martin Gogar.
 782. Ein Raptus Sabinarum. Roten.
 783. Ein Landschafft wie Maria in Egypten flieht. Junior Priel.
 784. Pan und andere Satiri. Josephi Haint.
 785. Ein Paesis mit etlichen Figuren. Roten.
 786-826. (21 st. kopior, 15 st. taflor utan mästarenamn och 5 st.
 miniatyrer).
 827. Ein poetische Histori. Hans von Ach.
 828. Die Amazones. Roten.

BILAGA II.

INVENTARIER ÖFVER DROTTNING KRISTINA TILLHÖRIGA
TAFLOR, TAPISSERIER, HANDTECKNINGAR, SKULPTURER,
MATEMATISKA INSTRUMENT, GRAVYRPLÅTAR,
SILFVERPJESER M. M., SOM 1656 BEFUNNO
SIG I ANTWERPEN.

(Ur notarius publicus' Jacques Le Rousseaus protokoll för 1656, förvarade i Antwerpens
stadsarkiv och förut tryckta i »Antwerpsh Archievenblad»,
utgifvet af F. Jos. van den Branden.)

Mei 1656.

Inventaire des meubles et hardes appartenants à Sa Majeste la Serenissime Royne de Suède, destinés pour envoyer à Rome, reposants en ceste ville d'Anvers, au logis du Signor Don Ferdinando de Yllan, Résident de Sa dicte Majesté, lequel inventaire est faict par moy, Jacques Le Rousseau, Notaire publicq pour Sa Majeste d'Espagne, admis et approuvé par ses Conseils Privé et de Brabant, résident en Anvers, à la réquisition, en présence et avecq l'intervention des Signors Jehan Phelipe Silvereroon, Intendant, et Don Francisco Barraza de Aguilar, Facteur de Sa dicte Majeste de Suède, les dix-huictiesme, dix-neufiesme, vingtiesme et aultres jours ensuivants du mois de May, l'an de grâce mille six cens cinquante-six.

Peintures:

Premièrement, une caisse, nombree n^o primo, marquee de la marce ¹⁾ en marge, contenant une pièce de Raphaël Urbin, representant Nostre-Dame, Nostre Seigneur et Saint-Jehan.

Une autre caisse, nombree n^o secundo, marquee comme la précédente, contenant les pièces ensuivantes:

Premièrement, six frises peintes sur tableau, de Perine del Vago.

Item deux pourtraicts de Salmagi.

Ung pourtraict de Cartèse.

Ung pourtraict de Puteo.

Ung pourtraict du Comte de Wittenberg.

¹⁾ En kunglig kroma.

Ung pourtraict de vander Linden.
 Ung pourtraict du Marischal Vrangcl.
 Ung pourtraict du présent Roy de Suède.
 Ung pourtraict d'Oulevelt.
 Ung pourtraict de Wittelock.
 Ung pourtraict du Comte du Donna.
 Ung pourtraict de l'Ambassadeur Chamet.
 Ung pourtraict de du Frène.
 Ung pourtraict de Bouchart.
 Ung pourtraict du Prince Adolff.
 Ung pourtraict de la belle Comtesse.
 Ung pourtraict de Pimentel.
 Ung pourtraict de Noode.
 Ung pourtraict de Bourlot.
 Ung pourtraict du Chancellier de l'Empire.
 Ung pourtraict de Coninexmarck.
 Ung pourtraict de la Royne Mère.
 Ung pourtraict du Roy d'Espagne.
 Ung pourtraict du Roy de Suède.
 Une pièce de fleurs, du Pere Seghers.
 Ung pourtraict, de Juste, du Roy de France.
 Ung pourtraict de Holthorst, de la Reyne de Suède.
 Ung pourtraict du Comte Magnus.
 Ung unicorne.

Une caisse, nombree n° 3 et marquée comme les précédentes,
 contenant les peintures suivantes:

Une pièce, le Feu de Troye, de Barotius.
 Une pièce, le Rapt des Sabines, de Salviati.
 Une pièce, une cortisane couchante, de Titian.
 Une pièce, ung plafon, de Paulo Verones.
 Une pièce de Vénus et Mars, de Paulo Verones.

- Une pièce de Vénus et Adonis, de Titian.
 Une pièce, un plafond, de Paulo Verones.
 Une pièce, une Danaë, de Coreggio.
 Une pièce de Venus et Cupido, de Palma.
 Une pièce, une femme qui porte des fruits, de Titian.
 Une pièce, une Magdalène, de Titian.
 Une pièce, une femme nue devant un miroir, de Titian.
 Une pièce, une Femme, d'un ancien maître Italien incogneu.
 Une pièce, le pourtrait du Prince Condé.
 Une pièce, histoire d'Hassa et Mercure, de Paulo Verones.
 Une pièce de Vénus et Adonis, de Paulo Verones.
 Une pièce de Mars et Vénus, y dedans un cheval, du dict Paulo Verones.
 Une pièce de Hercules et Vanité, de Paulo Verones.
 Une pièce intitulce: honor et virtus post mortem floret, du dict Paulo Verones.
 Item une pièce, Vénus et Jupiter ès nues, de Coreggi.
 Une pièce, un plafond, de Venus, Cupidon et Hercules, de Paulo Verones.
 Une pièce, un plafond, de Venus et deux hommes en prospect, de Paulo Verones.
 Une pièce de Venus, Mercure et Cupidon, de Titian.
 Encore une pièce. Marie Magdalène, de Titian.
 Une pièce, une Lède, de Correggi.
 Le pourtrait du Protecteur Cromwel.

Item, une caisse, nombree n° 4, marquée comme les précédentes, contenant ce que s'ensuict:

- Une pièce, une Leda avecq le cisne, d'André del Sarta.
 Une pièce, l'Empereur Charles à cheval, de Titian.
 Une pièce, une troigne d'une femme, de Palma.
 Deux pièces, les pourtraicts de Grotius et Fotius.

Le pourtraict, de Holbain, de Thomas Morus.
 Une pièce, Martire de Sainet-Bartholomé, de Carats.
 Une pièce de Poulenboreh.
 Une petite pièce d'Europa, de Paulo Verones.
 Ung pourtraict d'ung homme.

Item une caisse, nombrée n° 5, marequée comme dessus, y
 dedans:

Ung livre, lié en cuir noir, avecq des desseins antiques de Goltsius.
 Ung livre, lié en cuir noir, avecq des desseins des maitres Italiens.
 Ung livre, lié en cuir noir, avecq des desseins de Raphael Urbin.
 Ung autre livre, lie comme dessus, avec des desseins des maitres
 Italiens.
 Ung autre, des desseins de Michiel Angel.
 Item, ung bast-relief d'yvoir, des petits enfants dansants.

Item, une caisse, nombrée n° 6, marequée ut supra, y dedans:

Ung petit coffre d'Inde, enchâsse des coequilles peirleries, contenant:
 Ung Vènus et Mereure, en yvoir.
 Ung Iphis et Vénus, en yvoir.
 Item, une petite teste d'argent, faiet de de Fresne.
 Troix petits enfants, en yvoir.
 Cinq pièces, de filegranc.

Tapisseries:

Item, onze pièces de tapisserie d'or et argent, Histoire de
 Cleopâtre, lesquels sont empacqués en quatre caisses.

La première caisse, nombrée n° 7, eontient 3 pièces, asseavoir:
 Une pièce de huit aulnes et demy de longueur et de 6 $\frac{1}{2}$ aulnes
 d'hauteur.

Une pièce de $6\frac{1}{2}$ aulnes d'hauteur et de $6\frac{3}{4}$ aulnes de longueur.
 Une pièce de 8 aulnes de longueur, hauteur ut supra.

La deuxiesme caisse, nombrée n° 8, contient 2 pièces, asscavoir:

Une pièce de dix aulnes et demy de longueur.
 Une pièce de neuf aulnes et demy de longueur.

La troixiesme caisse, nombrée n° 9, contient 3 pièces, asscavoir:

Une pièce de huit aulnes et demy de longueur.
 Une pièce de sept aulnes et troix quarts de longueur.
 Une pièce de huit aulnes de longueur.

La quatriesme caisse, nombrée n° 10, contient 3 pièces, asscavoir;

Une pièce de six aulnes et demy de longueur.
 Une pièce de huit aulnes de longueur.
 Une pièce aussy de huit aulnes de longueur.

Item, huit pièces de tapisserie d'or et argent, Histoire de Julius Cesar, lesquels sont empacqués en troix caisses.

La première caisse, nombrée n° 11, contient 3 pièces, asscavoir:

La première, de six aulnes d'hauteur et de dix aulnes de longueur.
 La deuxiesme, haute ut supra, de neuff aulnes et demy de longueur.
 La troixiesme, de huit aulnes et demy de longueur.

La deuxiesme caisse, nombrée n° 12, contient 2 pièces, asscavoir:

Une pièce de neuff aulnes et demy de longueur.
 L'autre, de dix aulnes et demy de longueur.

La troixiesme caisse, nombree n° 13, contient 3 pièces, asscavoir:

Une pièce de neuff aulnes de longueur.

Une autre, de neuff aulnes de longueur.

Autre de dix aulnes de longueur.

Item, huit pièces de tapisserie d'or et argent, Histoire de Scipion et Hannibal, lesquels ont esté empacqués en trois caisses.

La première caisse, nombrée n° 14, contient 3 pièces, asscavoir:

Une pièce de six aulnes d'hauteur et de six aulnes de longueur.

Une autre, de treizie aulnes moins un quart de longueur.

Autre, de six aulnes et demy de longueur.

La deuxième caisse, nombrée n° 15, contient 3 pièces, asscavoir:

Une pièce de dix aulnes et demy de longueur.

Une pièce de neuff aulnes moins ung quart de longueur.

Une pièce de huit aulnes et ung quart de longueur.

La troixiesme caisse, nombrée n° 16, contient 2 pièces, asscavoir:

Une pièce de douze aulnes de longueur.

Une pièce de neuff aulnes de longueur.

Item, dix pièces de tapisserie, paysage et chasse, de soye et laine, fabricque de Spirinek, y compris deux entrefenestres, qui ont esté empacques en une caisse nombrée n° 17, et contient:

Premièrement, une pièce de quatre aulnes d'hauteur et de six aulnes et ung tiers de longueur.

Une pièce d'haulteur, ut supra, et de cinq aulnes de longueur.
 Une pièce de huit aulnes de longueur.
 Une pièce de cinq aulnes de longueur.
 Une autre, de quatre aulnes de longueur.
 Une autre, de six aulnes de longueur.
 Une autre, de semblables six aulnes de longueur.
 Deux entrefenestres, ensemble de trois aulnes de longueur et de
 trois aulnes et demy d'haulteur.

Item, treize pièces de tapisserie de soye et laine, Histoire
 de Scipion, fabricque de Spierinck, qui ont esté empaqués
 en 4 caisses, et est d'haulteur de six aulnes et demiequart,

La première caisse, nombrée n° 18, contient quatre pièces,
 asscavoir:

Une pièce de quatre aulnes et trois quarts de longueur.
 Une pièce de dix aulnes de longueur.
 Une pièce de six aulnes de longueur.
 Une pièce de neuf aulnes de longueur.

La deuxiesme caisse, nombrée n° 19, contient quatre pièces,
 asscavoir:

Une pièce de sept aulnes et demy de longueur.
 Une pièce de cinq aulnes de longueur.
 Une pièce de huit aulnes et demy de longueur.
 Une pièce de six aulnes et demy de longueur.

La troixiesme caisse, nombrée n° 20, contient trois pièces
 asscavoir:

Une pièce de six aulnes et demy de longueur.
 Une pièce de dix aulnes et demy de longueur.
 Une pièce de neuf aulnes et demy de longueur.

La quatriesme caisse, nombree n° 21, contient deux pièces, asscavoir:

Une pièce de cinq aulnes et demy de longueur.

Une pièce de sept aulnes et demy de longueur.

En la 4:e caisse, numéro 21, sont empacqués deux pièces des neuff de tapicerie anticques massonerie, de cinq aulnes de hauteur, asscavoir:

Une pièce de cinq aulnes et demy de longueur.

Une autre, de six aulnes de longueur.

Les sept restants pièces des dicts neuff de anticques massonerie, ont esté empacqués en une autre caisse, nombrée n° 22, et sont asscavoir:

Une pièce de quatre aulnes et un quart de longueur.

Une pièce de sept aulnes et ung quart de longueur.

Une pièce de cinq aulnes et demy de longueur.

Une pièce de cinq aulnes de longueur.

Une autre, de cinq aulnes de longueur.

Une pièce de quatre aulnes de longueur.

Et une pièce de quatre aulnes de longueur.

Item, neuff pièces de tapisserie, les sept grandes et deux entrefenestres, le Triumphe des morts, ont esté empacqués en quatre caisses.

La première caisse, nombrée n° 23, contient deux pièces, asscavoir:

La première, de six aulnes et demy d'haulteur et de neuff aulnes de longueur.

Une pièce de deux aulnes de longueur.

La deuxiesme caisse, nombree n° 24, contient deux pièces,
asscavoir:

L'une, de cinq aulnes et demy de longueur.

L'aulture, de dix aulnes et demy de longueur.

La troixiesme caisse, nombree n° 25, contient deux pièces,
asscavoir:

L'une de cinq aulnes de longueur.

L'aulture, de deux aulnes de longueur.

La quatriesme caisse, nombree n° 26, contient trois pièces,
asscavoir:

La première, de cinq aulnes et demy de longueur.

La deuxiesme, de deux aulnes et demy de longueur.

La troixiesme, de six aulnes de longueur.

Item, six pièces, couvertures des mulets, et un tapit de Turquie
pour mectre à terre, de huict aulnes de longueur et troix
aulnes et demy d'haulteur, lesquels on este empacqués en
une caisse, nombree numero 27, marqué de la dicte marque.

Item, sept pièces de tapisserie de Bruxelles, Histoire d'Alexan-
der Magnus, de cinq aulnes d'haulteur, qui ont esté em-
pacqués en une caisse, nombree de n° 28, marquée comme
dessus, et sont les ensuivantes:

Premièrement, une pièce de quatre aulnes de longueur.

Une pièce de cinq aulnes de longueur.

Une pièce de quatre aulnes de longueur.

Une pièce de six aulnes et demy de longueur.

Une pièce de six aulnes moins $\frac{1}{4}$ de longueur.

Une pièce de huict aulnes de longueur.

Une pièce de six aulnes moins ung quart de longueur.

Item, quatre pièces de tapisserie de soye et laine, Histoire d'Orlando, de six aulnes et demy de haulteur, qui ont esté empacqués en une caisse, nombrée n^o vingt-neuff, marquée comme dessus, et sont les ensuivantes:

Une pièce de six aulnes de longueur.

Une pièce de six aulnes et troix quarts de longueur.

Une pièce de cincq aulnes et troix quarts de longueur.

Une pièce de huict aulnes et demy de longueur.

Item, une caisse nombrée, n° 30, marquée comme dessus, y dedans:

Ung coffre d'Inde, enchàssé de cocquilles peirlières, y dedans les pièces ensuivantes:

Premièrement, ung grand dé, de brocade, à grande crépines et franges d'or et argent, avecq les cordes de soyc, argent et d'or, pour pendre le dict dé, fouré de toile brune.

Item, le dé servant pour la couverture du ceïl du dict lict, de la mesme estoffe, à des petites franges, et fouré de toile brune.

Item, le circuit de la guarniture du dict lict, à grandes crépins et franges d'or et argent, de la mesme estoffe, fourée de taffetas couleur de rose, consistant en troix pièces.

Item, deux grandes cortines, de la mesme estoffe de brocade, fourés de brocade, à des grandes et petites franges.

Item, deux petites cortines, de la mesme estoffe, et fourés ut supra, avecq des grandes et petites franges d'or et argent.

Item, quatre bonicrals, de la mesme estoffe, et fourés ut supra, à des grandes et petites franges d'or et argent.

Item, le circuit embas au dict lict, de brocade, fourée de toile brun, à des grandes et petites franges d'or et argent, consistant en troix pièces.

Item, deux couverts des pilairs du dict lict, da la mesme estoffe.

- Item, la couverture du dict lict, de brocade, fouré de taffetas couleur de rose à des grandes et petites franges d'or et argent.
- Item, une couverture de table, de la mesme estoffe, pas fourée, à des grandes et petites franges d'or et argent.
- Six cousins de brocade, à des houpes d'or et argent, et gallon alentour, aussy d'or et argent.
- Quatre plumages blancs pour le dict lict, de brocade.
- Ung toillet de table, de brocade, à des grandes dentelles d'or et argent.
- Ung toillet de table, des poincts d'Espagne.
- Ung toillet de table, de sattin incarnardin, brode d'argent et or, fouré de taffetas incarnat, servant à la dicte coffre de de nuict de sattin.
- Ung tapit de Perse, d'or et soye, doublé avecq de sattin jaune, de deux aulnes $\frac{1}{2}$ d'hauteur et de quatre aulnes et $\frac{1}{2}$ de longueur.
- Ung autre tapit d'or et argent de Perse, de deux aulnes et ung quart d'hauteur et troix aulnes et demy de longueur.
- Ung tapit de table de Perse, de soye et argent, de troix aulnes de longueur et deux aulnes moings un quart large.
- Une couverture de lict d'Inde, picqué à files.

Une caisse, nombrée n° 31, marquée comme les précédentes, y dedans:

- Ung coffre de nuict, de brocade, guarny d'argent relevé, y dedans: ung mirojr couvert de brocade et garny d'argent relevé.
- Ung petit coffre pour y mettre des peignes, aussy de brocade, et garny d'argent relevé.
- Un petit coffre a joyaux, aussi de brocade, guarny comme dessus.
- Une boîte a poudre, d'argent relevé, avecq les armoiries de Sa Majesté.
- Une escovette, guarny d'argent relevé.

Encores ung coffre de nuict, de sattin incarnardin, brodé à dentelles d'or et argent, contenant:

Deux cousins, de la mesme estoffe, parfumés et brodés comme dessus.

Deux autres cousins plus petits, de la mesme estoffe et broderie.

Une estugue pour y mectre des peignes et miroirs, où qu'il est ung miroir Romain.

Une boîte à poudre, de la mesme estoffe.

Une escovette couvert, de la mesme estoffe.

Une petite caisse platte pour mectre des peignes.

Ung petit coffre à bijoux, de la mesme estoffe et broderie.

Ung miroir de table, de la mesme estoffe et broderie.

Deux coffre avecq des papiers de Sa Majesté. Les diets papiers ont esté empacqués en ung coffre nommé n°

Pas empacqués jusques astheures:

Ung grand siège à bas, de brocade, à des grandes et petites franges d'or et argent.

Item, troix aultres sièges à bras, plus petites, aussy de brocade, à des grandes et petites franges d'or et argent.

Six escabelles ou sièges de campagne, aussy de brocade, à des grandes franges d'or et argent.

Ung cabinet d'ébenne et d'yvoir, guarny des agats.

Cincq épinettes grandes.

Globes et instruments mathématique, géomètres et astronomes.

Une caisse, nommé n° 32, marquée comme les précédentes, y dedans ce que s'ensuict:

Premièrement, ung grand globe céleste, de cuivre doré, y dedans des horologes.

- Ung autre globe céleste et embas terrestre, de cuivre doré, y dedans des horologes.
- Ung autre globe, plus petit, d'argent, avecq un cheval volant.
- Ung instrument astronome, de cuivre doré, pour recognoistre les distances des estoilles et planètes.
- Ung grand rond astrolabium, de cuivre dore, pour recognoistre les distances.
- Une caisse quarree, de cuivre doré, plaine des instruments mathématiques.
- Ung instrument mathématique quarré, pour recognoistre les rétrogrades du soleil.
- Ung autre instrument mathématique.
- Ung instrument mathématique, demy-rond, pour mesurer distances.
- Ung instrument mathématique pour mesurer terres, avec une petite corde.
- Une caisse quarree, y dessus quadrants au soleil.
- Ung grand instrument mathématique, de cuivre doré, pour employer en carosse.
- Ung baston diamètre.
- Ung long instrument géomètre pour mesurer les distances, de cuivre doré.
- Ung autre semblable instrument.
- Une caisse avecq cinq linéales.
- Une petite caisse, y dedans ung instrument de cuivre.
- Ung grand instrument mathématique, quarré, de cuivre doré, avecq le pied.
- Ung instrument mathématique, rond, avecq le pied de cuivre, pour fortifications.
- Un quadrant au soleil, universel, de cuivre doré.
- Un quadrant astronome, avecq ung petit pied.
- Ung instrument mathématique pour mesurer hauteurs et profondeurs, avecq le pied rond, avecq le pied rond.

- Ung bastong pour servir aux canons.
 Ung linial paralclde.
 Ung instrument rond, de cuivre doré, pour recognoistre la hauteur des estoilles de Nort.
 Ung instrument quarré géomètre pour employer au papier, de cuivre doré.
 Ung instrument rond, de cuivre doré, de Maufrigia.
 Dix instruments, de cuivre doré, pour servir aux canons et artillerie.
 Ung petit instrument géomètre, de cuivre doré, pour employer sur papier.
 Deux petits instruments pour servir aux canons, avecq des longues vises de fer.
 Ung astrolabe, de Maufrisia, de cuivre doré.
 Deux quadrants au soleil astronomes.
 Une bague ou anneau astronome, de cuivre.
 Ung astrobale, d'acier, y dessus les armoiries de l'Empereur.
 Ung instrument pour faire quadrants au soleil.
 Ung petit astrobale, de cuivre doré.

Item, en une caisse apart, on envoyera par exprès à Rome:
 Une pièce de peinture, ung Cupido, painct sur lame de cuivre, de Periments.

Item, une pièce, une grande Vénus, de Bronzine.

Item, une pièce, le Nourissement de Juppiter, de Franchois Floris.

Ainsy faict et inventarie par moy, le dict Notaire; à la requisition, en présence et avecq intervention des dicts Seigneurs Silvercroon et Barraza de Aguilar, les jours, mois et an que dessus, comme au proëme. Tesmoings etc.

J. Le Rousseau. Nots.

Le vingt-quatriesme jour de May 1656.

Comparust en personne Nicolas Somers, doyen des Orphèvres en ceste ville d'Anvers, à moi Notaire cogneu, lequel, par serment solemnel faict ès mains de moy, Notaire, a juré, déclaré et affirme estre vray qu'aujourd'huy, date de cestes, à la requisition du Signor Jehan Phelipe Silvercroon, Intendent de Sa Majesté la Sérénissime Royne de Suède, il a pesé les pièces ensuivantes, d'argent doré, appertenantes à Sa dicte Majesté, et trouve d'avoir pesé comme s'ensuict:

La manche d'ung grand cotteau pour nettoyer la table, sept onces et cinq esterlins	7 onc.	5 ester.
La manche du grand cotteau pour couper	5 »	5 »
La manche du grand fourchet	4 »	15 »
La manche d'ung cotteau ordinaire	2	—
La manche d'ung fourchet ordinaire	1 »	18
Les manches de dix cotteau, ensemble	20 »	—
Les manches de dix fourchets, ensemble	19 »	—
Item, ung salaire, vingt-et-six onces et dix esterlins	26 »	10 »
Et ung grand refrescheoir avec le couvercle, y dessus une couronne, pesants ensemble unze cent et douze onces	1112	—
montants ensemble unze cents nonan- tehuict onzes et treize esterlins	1198 onc.	13 ester.

poix de ceste ville d'Anvers, Consentant à moy, Notaire susdict, de ce que dessus dépéscher ung ou plussieurs instruments en forme. Ainsy faict et passé en Anvers, ès présences du Signor Michael Baart et Jehan van Cantelbeeck, comme tesmoings.

Nicolaes Somers.

J. Le Rousseau. Nots.

Memorie ende specificatie van het silverwerk gestelt in handen van Nicolaes Somers, silversmid, binnen dese stadt residerende, tobehoort hebbende Zyne Majesteyt de Coniginne van Sweden.

	Marck	Oncen
Een voet vande fonteyne, duytsch silver vergult, wegende negenthien marck, vier oncen ende een halff	19	4 $\frac{1}{2}$
Een achtkant stuck vande selve fonteyne, met ses figuren, wegende dryentwintich marck ende vyff oncen	23	5
Een stuck met acht figuren, oock vande selve fonteyne. wegende seventhien marck, 5 oncen	17	5
Vier vergulde schelpen totte voors. fonteyne dienende, wegende seshien marck, 2 oncen.....	16	2
Vier vrouwkens, wegende twintich marck, 5 oncen, vyff engelssen	20	5 5
Item, eenen Juppiter, een ront stuck, eenen bol, vier schelpen, vier kinderkens ende twee vrouwkens, alle totte voors. fonteyne dienende, tsaemen wegende dryentwintich marck ende 2 oncen	23	2
Item, het onderste becken vande voors. fonteyne, wegende sessendertich marck ende drye oncen ...	36	3
Item, negen figuerkens gedient hebbende tot confituerschaelen, wegende tsaemen acht marcken, sesse oncen ende een quaert	8	6 $\frac{1}{4}$
Nooch een partye branckagien totte voors. confituerschaelen oock gedient hebbende, wegende tsaemen tweelif marck, een once ende een quaert	12	1 $\frac{3}{4}$
Item, drye voeten, vyff schelpschaelen ende eenige vyskens gedient hebbende als vore, tsaemen wegende seventhien marck, zes oncen	17	6
Item, eene groote schelpschaele, met noch drye cleynder, ende een alleen, tsaemen wegende eenentwintich marck, twee oncen ende 15 engelssen.....	21	2 15

Item, vier draceke voeten, tsacmen wegende derthien
 marck ende vier oncen 13 4
 Somma beloopen alle de voors. partyen twee hondert dertich
 marck ende drye oncen.

Ende alsoo int voors. silverwerek bevonden wordt differente
 tenne sauduren, coper draeyen ende copere stucken achter aen
 gesoudert, sal men aenden voors. Nicolaes Somers goet doen,
 voor lackagie, tgene reden zal wesen.

Ende is alsoo gewegen in presentie myns, Notaris, ende van
 Signor Michiel Baart, heden, den 24^{en} Meye 1656.

T'airconden etc.

Michael Bart.

J. Le Rousseau. Nots.

Le huictiesme de Juing 1656.

Comparust en personne Luys Brandon, courretier juré de
 ceste ville d'Anvers, à moy Notaire cogueu, lequel a dict, déclaré
 et affirmé estre vray que, par ordre des Signors Jehan Phelipe
 Silvercroon, Intendent, et Don Francisco Barraza de Aguilar, Facteur
 général de Sa Majesté la Serénissime Reyne de Suède, at esté
 requis pour vendre comme pour retirer les perles ensuivantes, apper-
 tenants à Sa dicte Majeste, comme il est ensuivy, asseavoir:

Deux files de perles esgales, contenant chascune trente-et-sept
 pièces du poix de dix grains et demy chascune, à dix-neuff livres
 de gros chasque pièce, qui se monte à la somme de mille quatre
 cens et six livres de gros.

Item, le dit affirmant a vendu à Dionise Potteau et la vefve
 de Thomas de Pret deux cents perles, de poix de sept grains et
 cinq huictiesmes chascune, à quarante-huict florins et quinze pattarts
 la pièce, qui se monte à mille six cens et vingt-cinq livres de gros.

Item, a vendu aux dicts Potteau et vefve de Pret trois cents et septante petites perles, de trois grains bien pesez la pièce, à cinq florins chascune, qui se motent à la somme de trois cents huit livres, six sols et huit deniers de gros.

Consentant le dict affirmant de ce que dessus estre expedie ung ou plussieurs instruments in forma.

Ainsi faict et passé en Anvers, ès présences de Jehan van Cantelbeeck et Guillaume Le Rousseau le jesusne, comme tesmoings ad ce requis.

Louis Brandon.

J. Le Rousseau. Nots.

Le huictiesme de Juing 1656.

Comparust en personne Nicolas Somers, marchand orphèfre, résident en ceste ville d'Anvers, à moy, Notaire, cogneu, lequel affirme estre vray qu'il at achapté des Signors Jehan Phe'ipe Silvercroon, Intendent, et Don Francisco Barraza de Aguilar, Facteur général de Sa Majeste la Sérémissime Reyne de Suède, le vingt-quatriesme de May dernier, deux cents trente marqs et trois onces argent d'Allemagne, une partie doré et autre blanche, ayant esté une fontaine et aucuns plats, asscavoir, les cent et nonante deux onces de la dicte partie pour la somme de cinquante pattars l'once, et la reste à quarante-cinq pattars l'once, desquels 232 marcqs et trois onces, par comun accord, at resté rabatu, pour le lacaige qu'y avoit, deux marcqs et demy, Item ont esté vendu les pièces d'argent d'Alemagne doré ensuivantes, ayants tous, avecq la susdicte partie, appartenu à Sa dicte Majesté, asscavoir, ung grand refrescheoir avecq le covercle et une couronne au-dessus, ayant pesé onze cent douze onces, à cinquante-quatre patars l'once, Item ung baisin oval avecq ung cherff, servant pour le pot, pesants ensemble cent nonante-quatre onces, à cinquante-quatre patars l'once, Item

trois seilliers, pesants ensemble septante-neuf onces et demy, au mesme prix de 54 patarts l'once, Item vingt-et-cinq manches de coutteaux et forcheaux, pesants ensemble soixante onces et trois esterlens, à cinquante-quatre patars l'once, Item plusieurs pièces d'argent d'Alemagne doré, ayants servis à ung petit cabinet, pesants ensemble septante-six onces, à quarante-cinq patars l'once, et ung petit lame d'argent d'Allemagne, pesant neuf onces et ung quart, à quarante-cinq patars l'once, Consentant etc., ut in precedenti.

Nicolaes Somers.

J. Le Rousseau. Nots.

Le huictiesme de Juing 1656.

Comparusrent personnellement les Signors Don Ferdinand de Yllan, Seigneur de Borgnival, Résident en ces pays de Sa Majesté la Sérénissime Royne de Suède, et Jehan Phelipe Silvercroon, Intendant de Sa dicte Majesté, a moy, Notaire, cogneus, lesquels ont affirme estre vray qu'ils ont vendu en la ville de Bruxelles, au prouffict de Sa dicte Majesté une partie du vassel doré jusques à la quantité de trois cents et deux marcqs, à trois francqs l'once.

Inventaire des meubles et hardes appartenants à Sa Majesté la Sérémissime Royne de Suède, qui demeureront en ceste ville d'Anvers, jusques à autre ordre, au logis de Signor Don Ferdinande de Yllan, Résident de Sa dicte Majesté, lequel inventaire est faict par moy, Jacques Le Rousseau, Notaire publicq pour Sa Majesté d'Espagne, admis et approuvé par ses Conseils Privé et de Brabant, résident en ceste dicte ville d'Anvers, à la réquisition, en présence et avecq l'intervention des Signors Jehan Philipe Silvercroon, Intendant, et Don Francisco Barraza

de Aguilar, Facteur de Sa dicte Majeste de Suede, le vingt-quatriesme jour du mois de May l'an de grâce mille six cens cinquante-six.

Une tasse de cristal de montagne, avecq la caisse de velour rouge.

Ung pot de veir de Venise, le circuit d'argent doré.

Une petite tasse de cristal de montagne, avec la caisse.

Une grande tasse de cristal de montagne, y taillé des figures des villes et pays.

Une tasse de cristal de montagne, avecq le pied et guarniture d'argent doré, y dessus une coronne.

Une grande tasse de cristal de montagne, avec la couverture et guarny le pied d'or.

Une autre plus petite tasse de cristal de montagne, avecq la couverture et guarniture d'argent doré.

Une longue ronde tasse de cristal de montagne, taillé, sans couverture, le pied guarny d'or, avecq la caisse de cuir rouge.

Une tasse de cristal de montagne, décolle, le pied ut supra.

Ung petit ange de cristal de montagne.

Ung cueiller de agat verde, guarny des robins.

Ung ceullier d'agat, guarny d'or.

Ung coteau et ung fourchet, les manches d'agat guarnis d'or.

Ung ceullier de cristal de montagne, guarny d'or.

Une tasse d'agat, guarny d'or, avecq quatre diamans et ung robin.

Ung petit seillier d'agat.

Une vaisselle de cornes.

Deux vaisselles de pierre serpentin, les escroues d'argent dore, y dessus les armoiries de Sa Majeste.

Une pièce de corail, y taillé Nostre-Dame, ung Saint et la Purgatoire, le pied noir.

Une globe taille d'yvoir, y dessus une figure qui est rompue.

- Ung escriptoire de cuivre esmaille, guarny de cuivre doré, rompu
les pièces y dedans.
- Ung petit coffre de nuit, brodé d'or et argent, y dedans.
- Quatre boïttes avecq les armes de Suède et autres figures.
- Une petite boîte ¹⁾, y dedans une teste taillée d'agat.
- Cincq boïttes d'ebenne, y dedans cincq pourtraicts des empereurs
de Rome d'argent.
- Le pourtraict, bouché en chire, du Roy Adolphus primus, rompu.
- Le pourtraict, rompu, bouché en chire, du Roy Constancius Adolphus.
- Une teste d'un Satir, argent doré.
- Ung pourtraict d'ung viel homme, bouché en cire.
- Quatre pourtraicts en lames d'or. -- Deux pourtraicts en papier.
- Ung petit rond miroir, guarny d'argent.
- Une pièce d'yvoir, illuminatoir, ung Samaritan, rompu en deux
pièces.
- Ung bassin et pot faict en Franche de terre blancq et noir, painct
à figures.
- Une cruche de terre rouge, artificieusement faicte.
- Une pièce taillé et releve d'yvoir, Pallas combatant contre
Venus, Cupidon et Hercules.
- Une boursse brodé d'or, y dedans des medailles de cuivre et quelques
de cuivre doré.
- Ung sacq, y dedans médailles de cuivre.
- Une platte horologe. — Une autre horologe ronde platte.
- Deux flascons de corne jeaune, avecq les escrouves et garniture
d'argent.
- Deux cotteaux à manches d'ambre.
- Ung petit caissette d'Inde, sans couverture, y dedans.
- Une petite boulette des garnats, desquels la plus grande partye y
manque.

¹⁾ I marginalen stâr: Envoyé à la Reyne.

Une troigne de plastre. — Encores une trogne de plastre, rompue.

— Une pierre de coleure.

Treize petite lames d'argent.

Dix pierreries de canjue verd, graves par dedans.

Ung blancq agat.

Une cocquille de mer, y croissant une esponge.

Une boîte avecq un peu d'argent comme croit de la mine.

Une pipe d'Inde pour pendre toebacq.

Onze anticques de bronze, grands et petits.

Une petite boîte, y dedans unq flascon de cristal de montagne
rompu.

Six pièces illuminatoires des fleurs en parchemin.

Une petite feuille dorée.

Ung cheval et léon de bronze combattants, au-dessus unq pied
noir ¹⁾).

Ung cheval sautant, de bronze ¹⁾).

Ung grand Centaure avecq une femme, de bronze ¹⁾).

Ung Mercure de bronze, au-dessus unq pied noir ¹⁾).

Dex Hercules avecq une femme, de bronze ¹⁾).

Ung petit Centaure avecq une femme, de bronze ¹⁾).

Deux femmes se tenants, sur unq pied de bronze ¹⁾).

Ung sanglier, de bronze ¹⁾).

Ung grand miroir, d'acier, à Paris ²⁾).

Ung miroir d'acier plus petit ²⁾).

Ung horologe qui tourne, avecq des boulettes, en une caisse
appart.

Catorze couronnes de christal, à des pipes de cuivre dore, pour y
mectre des chandelles ³⁾).

¹⁾ I marginalen stâr: En une caisse appart.

²⁾ — — — — — Dedans le coffre.

³⁾ — — — — — Cinq à Bruxelles chez Mad^{le} de Bruyn, la reste icy, qui
s'envoyera à La Haye.

Une caisse y dedans les painctures ensuivantes:

Ung carmen, faict par ceux de la Chambre des painctres en ceste ville à l'honneur de Sa Majesté.

Une paincture, rompue en deux pièces, dicas de villageois.

Le pourtraict de l'Empereur Maximilien.

Ung pourtraict de certaine grande personage.

Ung illuminatoir d'une cortisane et ung homme au liet.

Le pourtraict d'Erasmus Rotterdamus.

Deux petites painctures de la Deluve.

Une petite paincture de Vénus et Adonis.

Deux petites painctures, paysages, de Hoeffnagel.

Une paincture la Temtation de Saint-Anthoine.

Ung pourtraict d'ung homme, sans garniture.

Une paincture représentante le Ciel, la Terre et l'Enfer.

Une impératrice, dans une caisse, faict avecq la plume.

Une paincture, dicas des villageois, copie de Breugel.

Le pourtraict d'ung empereur, à couleur de l'eau, sans garniture.

Une petite paincture, paisage en nuict.

Une petite paincture, ung Cupido couchant avecq Vénus.

Une petite paincture d'Alborduer, des diverses animaux.

Und pédestal avecq le nom de Sa Majesté, faict avecq la plume.

Une petite paincture, sans garniture, représentant une nuict d'Italie.

Une petite paincture, paysage à des petites figures, de Herman Sachtleven.

Quatre petites paysages, en lames de cuivre.

Une pièce, l'Offrande des Trois Roys.

Dehors la dicte caisse:

Une pièce, representante Lucretia.

Une pièce représentante le Jugement de Susanna, de Blocklant ou de Flores.

Une pièce, Vénus et Adonis, de Franchois Floris.

Une peurte-feuille, y dedans diverses images.

Ung livre, couvert de cuir noir, avec images de Titian.

Ung livre, lie en cuir noir, avecq des images et desseins de F. Permeras.

Une livre, lié ut supra, avecq images de Raphaël.

Ung autre livre large, lie ut supra, avec images du dict Raphaël.

Encor ung livre, lie ut supra, avecq des images des maistres plus principaux d'Italie.

Ainsy faict et inventarie par moy, le dict Notaire, à la requisition, en presence et avecq l'intervention des dicts Signors Silvercroon et Barraza de Aguilar, le jour, mois et an, comme au proëme de cestes.

Tesmoing etc.

J. Le Rousscau. Nots.

Le vingt-quatriesme de May 1656.

Comparusrent le Signor Jehan Phelipe Silvercroon, Intendent de la Sérénissime Reyne de Suède, et le Signor Don Francisco Barraza de Aguilar, Facteur de Sa dicte Majeste, et ont dict et declaire d'autant que les deux coffres avecq des papiers touchant à Sa dicte Majeste, reposant au logis du Signor Don Fernando de Yllan, Resident de Sa dicte Majeste, se doibvent envoyer à Rome, et soupçonnants qu'iceux coffres n'estoient plains, l'ont faict ouvrir en leurs presences et ont incontinent remplacé les papiers qu'estoient en ung des dicts coffres et mis en l'autre, sans en avoir tenu quelque inspection du monde d'iceux papiers, mais les mis confusivement d'ung coffre et l'autre et ainsy serre. Faict en Anvers, ès presences du Signor Melchior Dias Rezio et Michiel Baart, comme tesmoings.

D. Fco Barraza de Aguilar.

Johan P. Silvercroon.

J. Le Rousscau. Nots.

GETTY CENTER LIBRARY

3 3125 00895 8239

